

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

RAPORT ZA LATA 2013 - 2014 Z REALIZACJI

"REGIONALNEGO PROGRAMU WSPIERANIA

RODZINY I SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ

NA LATA 2013 - 2018"

Kielce, grudzień 2015r.

Spis treści

Wprowadzenie.....	5
Założenia metodologiczne.	6
I. Charakterystyka systemu pieczy zastępczej. Potrzeby rozwoju pieczy zastępczej.....	8
II. Podział kompetencji pomiędzy organami administracji publicznej.	14
1. Samorząd gminny.	14
2. Samorząd powiatowy.	15
3. Samorząd województwa.	17
III. Monitoring Regionalnego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej – działania samorządów powiatowych i gminnych województwa świętokrzyskiego.....	19
1. Cel operacyjny nr 1. Wyższy poziom społecznej świadomości znaczenia rodziny... 19	
1.1. Inicjatywy samorządu powiatu.	19
1.2. Inicjatywy samorządów gminnych.....	23
2. Cel operacyjny nr 2. Rodzicielstwo zastępcze alternatywą instytucjonalnej pieczy zastępczej.....	27
2.1. Instytucjonalna piecza zastępcza w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.....	29
2.2. Podnoszenie kwalifikacji kadry instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiatach województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014.....	36
2.3. Rodzinna piecza zastępcza w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.....	37
2.4. Kandydaci na rodziny zastępcze w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.....	39
2.5. Liczba rozwiązanych rodzin zastępczych w województwie świętokrzyskim w 2013 r. i 2014 r.....	42
2.6. Rodziny zastępcze: spokrewnione, niezawodowe, zawodowe, rodzinny dom dziecka w powiatach województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014.....	50
2.7. Zapewnienie wsparcia i pomocy wychowankom opuszczającym rodziną i instytucjonalną pieczę zastępczą.....	61
2.8. Rodziny pomocowe w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.....	64
2.9. Zadania realizowane przez samorzady gmin w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.....	65
3. Cel operacyjny nr 3. System wsparcia rodziny naturalnej znajdującej się w sytuacji kryzysowej.....	69
3.1. Poradnictwo specjalistyczne w powiatach województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014.....	69

3.2. Inne formy usług wspierających opiekunów, w ramach zabezpieczenia potrzeb rodzin znajdujących się w kryzysie.....	71
3.3. Tworzenie systemu wczesnej interwencji dla rodzin zagrożonych kryzysem. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej.....	75
3.4. Zadania realizowane przez samorzady gmin w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.....	80
3.4.1. Asystent rodziny w gminach województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014.....	85
3.4.2. Rodzina wspierająca.....	93
3.4.3. Kontrakt socjalny.....	94
3.4.4. Formy świadczeń (pieniężne/niepieniężne) udzielone rodzinom z pomocy społecznej.....	95
3.4.5. Eksmisje rodzin w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.....	97
4. Cel operacyjny nr 4. Wspieranie i wzmacnianie redukcji czynników ryzyka dla stabilności systemu rodzinnego.....	99
4.1. Działania podejmowane przez powiaty województwa świętokrzyskiego.....	99
4.2. Zadania realizowane przez samorzady gmin w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.....	106
4.3. Karta Dużej Rodziny.....	112
IV. Zadania samorządu województwa świętokrzyskiego realizowane na przestrzeni lat 2013 i 2014.....	117
V. Infrastruktura społeczna regionu świętokrzyskiego w latach 2013-2014.....	123
VI. Wnioski.....	126

Wprowadzenie

„Regionalny Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2013 – 2018” został przyjęty do realizacji Uchwałą Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego Nr XXXVI/648/13 z dnia 25 października 2013 r.

Strategicznym celem w/w Programu jest profesjonalne wsparcie rodzin przeżywających trudności wychowawcze i opiekuńcze oraz podejmowanie wielokierunkowych działań na rzecz rozwoju pieczy zastępczej w województwie świętokrzyskim.

Realizacja w/w Programu wymaga prowadzenia systematycznego monitoringu, polegającego na kontroli jakościowych i ilościowych wskaźników określonych w Programie.

W przedmiotowym dokumencie określono cel strategiczny, cele operacyjne oraz działania, wokół których będą koncentrowały się zadania podmiotów zaangażowanych w realizację Programu.

Schemat nr 1. Cele Regionalnego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej.

Założenia Regionalnego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej to:

- pośredniczenie w udzielanej pomocy rodzinom naturalnym – powiat, gmina;
- wspieranie osób odpowiedzialnych za pomoc rodzinom naturalnym we właściwym wypełnianiu funkcji;
- upowszechnianie wiedzy o placówkach oferujących wsparcie rodziny.

Zgodnie z założeniami Programu osiągnięcie wyznaczonych celów wymaga współdziałania licznych realizatorów oraz partnerów m.in. na szczeblu administracji samorządowej i jej jednostek organizacyjnych.

Założenia metodologiczne.

Monitorowanie realizacji Programu odbywa się na podstawie przygotowanych raportów z realizacji Programu poprzez ocenę zgodności założonych celów z pozyskanymi danymi i obejmuje takie działania i wskaźniki, jak:

- formy udzielanej pomocy rodzinom;
- formy działań kierowanych do osób i rodzin;
- zbieranie danych dotyczących realizacji celu strategicznego i celów operacyjnych;
- dokonywanie analizy jakościowej i ilościowej wybranych wskaźników.

Raport z monitoringu „Regionalnego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2013 – 2018” opracowany został na podstawie informacji zebranych poprzez badanie metodą kwestionariusza ankiety dotyczącej systemu pieczy zastępczej, a także danych ze sprawozdań znajdujących się w zasobach Statystycznej Aplikacji Centralnej, rok 2013 i 2014. Celem badania ankietowego było poznanie skali rozwoju form pieczy zastępczej w województwie świętokrzyskim z perspektywy pracowników socjalnych, asystentów rodziny, koordynatorów rodzin oraz monitoring realizacji działań założonych w Programie.

Stan funkcjonującego systemu opieki nad dzieckiem i etap wdrażania Regionalnego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w Województwie Świętokrzyskim został poddany analizie, w oparciu o materiał z przesłanych ankiet z 14 powiatów i 102 gmin w ramach monitoringu Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2013-2018.

Do wszystkich Ośrodków Pomocy Społecznej w Województwie Świętokrzyskim skierowana została ankieta, której celem było zebranie danych dotyczących realizacji

działań w zakresie rozwoju systemu pieczy zastępczej, a także poznanie form wspierania rodziny. Badaniem ankietowym objęte zostały również Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie. Pytania ankietowe skierowane do pcpr-ów w znacznej części pokrywały się z pytaniami z kwestionariusza ankiety skierowanego do ops-ów, uwzględniając specyfikę zadań na szczeblu powiatu.

Monitoring Regionalnego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej dodatkowo oparty został o analizę danych pochodzących ze Świętokrzyskiego Ośrodka Adopcyjnego oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, tj.: Ocenę Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego za rok 2013 i 2014. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej to dokument niezbędny do kreowania polityki społecznej w regionie na wszystkich szczeblach samorządu.

I. Charakterystyka systemu pieczy zastępczej. Potrzeby rozwoju pieczy zastępczej.

Pieczą zastępczą sprawowaną jest nad dzieckiem w przypadku, kiedy rodzice z różnych powodów nie są w stanie należycie wypełniać funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Dla dziecka rodzina jest pierwszym, podstawowym środowiskiem wychowawczym, którego zadaniem jest zapewnienie prawidłowego rozwoju, zarówno biologicznego, jak i psychospołecznego. Rodzina ma ogromny wpływ na kształtowanie osobowości dziecka i systemu wartości. Przekazuje wzory zachowań, tradycje, jest wzorcem do naśladowania, dlatego też dla dziecka niezmiernie ważne jest wychowywanie się wśród osób, które zapewnią prawidłowy rozwój, bezpieczeństwo emocjonalne oraz przygotowują do dorosłego życia. Zdarza się jednak, że z powodu napotykanymi trudnościami rodzice nie są w stanie zapewnić dziecku podstawowych warunków do prawidłowego rozwoju. Odpowiedzialność za pomoc rodzinom w takich sytuacjach oraz organizacja systemu opieki w głównej mierze spoczywa na samorządach powiatowych.

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieci, w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Szczególne miejsce wśród instytucji sprawujących opiekę zastępczą zajmują rodzinne formy pieczy zastępczej takie, jak: rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka. Tego typu formy zapewniają lepsze warunki opieki, wychowania i rozwoju emocjonalnego dziecka niż placówki socjalizacyjne.

Wagę rodziny podkreśla Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, polega na planowaniu wielokierunkowych działań mających na celu pomoc rodzinie w przywróceniu zdolności do wypełniania tych funkcji. Żadna placówka nawet najlepiej funkcjonująca nie jest w stanie zastąpić rodziny. Dlatego też w sytuacjach kryzysowych, gdy rodzina nie potrafi poradzić sobie z problemami zachodzi konieczność udzielenia jej wsparcia zewnętrznego i podjęcia interwencji. Dąży się do tego, aby z przepelnionych domów dla dzieci przebywających przez wiele lat poza środowiskiem rodzinnym zmieniły się w miejsce pobytu tylko na czas wyjścia rodziny z kryzysu. Ponadto ulega zmniejszeniu liczebność wychowanków mogących

przebywać w placówce. Obecnie ich liczba nie może przekroczyć 30, a po 2020 roku nie będzie mogła przekroczyć 14. Możliwe to będzie poprzez poszerzenie lokalnego systemu wsparcia dziecka i rodziny. Do zmniejszenia liczby dzieci umieszczanych poza rodziną mogą doprowadzić działania wspierające i edukacyjne prowadzone w rodzinach, zanim jeszcze sąd postanowi o umieszczeniu dziecka w placówce. Niejednokrotnie pracownicy służb społecznych będą musieli zmierzyć się z sytuacją w której wszelkie działania są bezskuteczne, a dziecko należy odebrać spod władzy rodzicielskiej i zdecydować o umieszczeniu go w systemie pieczy zastępczej. Dlatego narodziła się potrzeba rozwoju systemu rodzin zastępczych niespokrewnionych z dzieckiem, w tym rodzin specjalistycznych oraz rozwoju systemu placówek i instytucji wspierających reformowany system opieki. Wszelkie badania pokazują, że formy rodzinne stanowią o wiele korzystniejsze środowisko opiekuńczo-wychowawcze niż nawet najlepiej zorganizowana placówka, która nie jest w stanie w pełni zaspokoić potrzeb dziecka. Wśród preferowanych form opieki nad dzieckiem osieroconym wymienia się przede wszystkim rodzinę zastępczą zbliżoną w swej postaci do rodziny naturalnej. Istnieje potrzeba tworzenia nowych i wspieranie już istniejących rodzin zastępczych. Istotny jest także rozwój rodzin zastępczych zawodowych specjalistycznych. Dzieci niepełnosprawne mają bowiem takie samo prawo do wychowywania się w rodzinie oraz godnego i możliwie pełnego życia w społeczeństwie. W środowisku rodzinnym uzyskuje się lepsze efekty usprawniania i rehabilitacji, a także zapobiega wtórnym skutkom niepełnosprawności.

Pieczą zastępczą, zgodnie z zapisami *Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, zapewnia:

1. Pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym;
2. Przygotowanie dziecka do:
 - godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia;
 - pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki;
 - nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych;

3. Zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Pieczą zastępczą sprawowaną jest w formie:

- **Rodzinnej;**
- **Instytucjonalnej.**

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1. rodzina zastępcza:
 - a. spokrewniona
 - b. niezawodowa
 - c. zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna
2. rodzinny dom dziecka.

Ustawa wprowadziła w stosunku do poprzedniego stanu prawnego nowe elementy takie, jak:

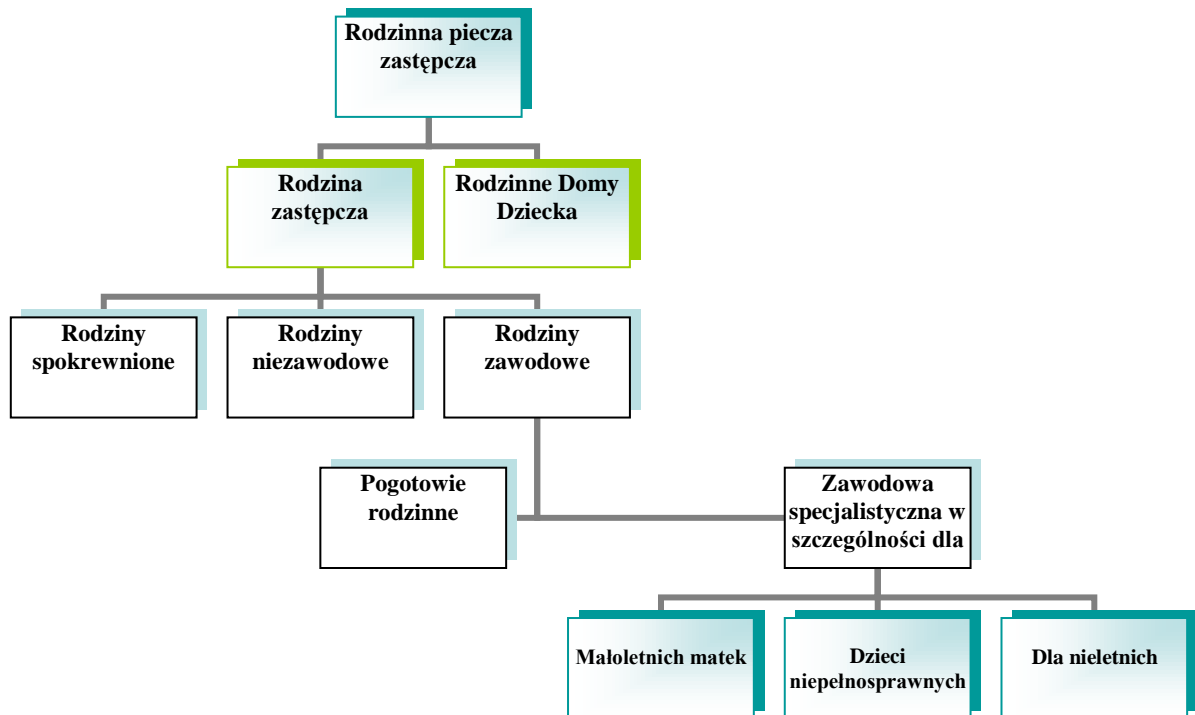
- rodzinny dom dziecka, który prowadzą osoby czy to małżonkowie przygotowani i zakwalifikowani do tej funkcji;
- umożliwienie rodzinom zastępczym zawodowym specjalizację w pełnieniu funkcji pogotowia rodzinnego czy też opieki, np. nad dziećmi niepełnosprawnymi;
- rodziny pomocowe, których zadaniem jest wspieranie zawodowych rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka w sytuacji, gdy czasowo nie mogą oni sprawować podjętych funkcji;
- infrastrukturę wsparcia rodzin zastępczych.

Formami instytucjonalnej pieczy zastępczej są:

1. placówki opiekuńczo-wychowawcze;
2. regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne;
3. interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

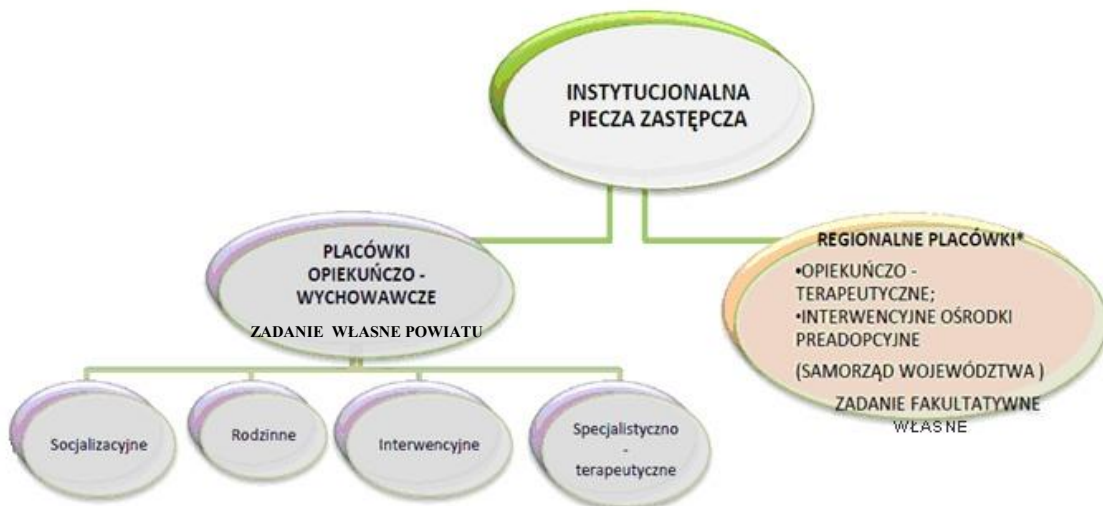
} zadanie fakultatywne
własne samorządu
województwa

Schemat nr 2. Rodzinna piecza zastępcza.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Schemat nr 3. Instytucjonalna piecza zastępcza.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

W ramach działań każdego samorządu podejmowane winny być działania mające na celu propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego, jako środowiska najbardziej zbliżonego do naturalnego, niezbędnego do prawidłowego funkcjonowania dzieci i młodzieży oraz pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze, a przez to zwiększenie szansy na znalezienie domu dla dzieci, które z różnych powodów nie mogą przebywać w domu rodzinnym.

Rodziny zastępcze są niezwykle cenną alternatywą dla całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych. W sytuacji, w której kryzys rodziny trwa długo lub rodzina jest bierna wobec działań należy zapewnić dziecku zastępcze środowisko rodzinne, w oparciu o nowe przepisy istotne jest, aby trafiło nie do instytucjonalnej placówki opiekuńczo-wychowawczej a do rodziny zastępczej.

Rodzinne formy pieczy zastępczej dają to, czego nie mogą dać placówki socjalizacyjne: poczucie bezpieczeństwa czy wsparcie emocjonalne. Rodzina zastępcza opiekuje się dzieckiem do momentu, w którym wróci ono do rodziny biologicznej, zostanie adoptowane bądź się usamodzielni. Zapewnia ona dziecku warunki rozwoju i wychowania odpowiednie do jego stanu zdrowia, poziomu rozwoju, w tym: odpowiednie warunki bytowe, możliwości rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego, możliwości zaspokojenia indywidualnych potrzeb dziecka, możliwość właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań, odpowiednie warunki do wypoczynku i organizacji czasu wolnego. Rodzinne formy pieczy zastępczej są najbardziej zbliżone do naturalnego środowiska, w którym powinno wychowywać się dziecko. Rodzinna piecza zastępcza zapewnia optymalne warunki rozwoju psychofizycznego dziecka. Rodzicielstwo zastępcze to wielka misja i trudne wyzwanie.

Należy zatem podejmować działania służące zainteresowaniu i zachęceniu naszego społeczeństwa do podejmowania funkcji rodzica zastępczego, w celu pozyskiwania coraz większej grupy osób do prowadzenia rodzin zastępczych, które w sposób odpowiedzialny zajmą się wychowaniem dzieci pozbawionych naturalnego środowiska rodzinnego. Dlatego niezwykle ważne jest, aby promować ideę rodzicielstwa zastępczego, mówić o funkcji rodziny zastępczej.

Schemat nr 4. Typologia rodzin zastępczych.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Schemat nr 5. Podstawowe zadania rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka wg art. 40 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Źródło: opracowanie własne ROPS;

II. Podział kompetencji pomiędzy organami administracji publicznej.

Jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego wykonujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, placówki wsparcia dziennego, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, ośrodki adopcyjne oraz podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Zadania z zakresu organizacji systemu pomocy dziecku i rodzinie przypisane zostały wszystkim szczeblom samorządu terytorialnego jako zadania własne lub zadania zlecone z zakresu administracji rządowej. Część zadań własnych ma charakter obligatoryjny, a część fakultatywny.

1. Samorząd gminny.

Zadania własne:

- opracowanie i realizacja 3-letnich programów wspierania rodziny;
- tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- tworzenie oraz rozwój systemu opieki na dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa ;
 - organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających;
 - prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;

finansowanie:

- podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- kosztów szkoleń dla rodzin wspierających;
- kosztów związanych z udzielaniem pomocy w zakresie opieki i wychowania dziecka;
- prowadzenia gospodarstwa domowego oraz kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych ponoszonych przez rodziny wspierające;

- współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy;

Zadania zlecone:

- wykonywanie zadań wynikających z rządowych programów z zakresu wspierania rodziny oraz realizuje zadania zlecone z zakresu administracji rządowej zgodnie z wytycznymi przekazanymi przez wojewodę.

2. Samorząd powiatowy.

Zadania własne:

- opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
- zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;

- organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:

- grup wsparcia;

- specjalistycznego poradnictwa;

- powoływanie centrów administracyjnych do obsługi placówek opiekuńczo-wychowawczych;

- wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;

- zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;

- prowadzenie rejestru danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka;

- kompletowanie - we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej – dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;

finansowanie:

- świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu;

- pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne;

- szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;

- sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;

- przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji o powstaniu zaległości z tytułu nieponoszenia przez rodziców opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej za okres dłuższy niż 12 miesięcy.

Zadania zlecone:

- realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- finansowanie pobytu w pieczy zastępczej osób posiadających obywatelstwo polskie, cudzoziemców mających miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Samorząd województwa.

Zadania własne:

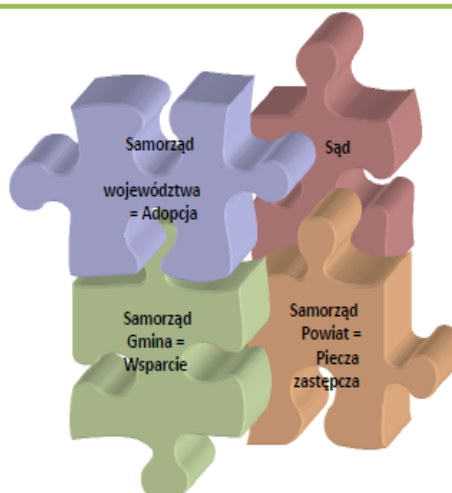
- opracowywanie programów dotyczących wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, będących integralną częścią strategii rozwoju województwa;
- promowanie nowych rozwiązań w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr jednostek organizacyjnych samorządu gminnego i powiatowego;
- prowadzenie interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych i regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych;
- sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego.

Zadania zlecone:

- organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjnych oraz wykonywanie zadań wynikających z rządowych programów wsparcia rodzin z dziećmi.

Schemat nr 6. Elementy systemu pieczy zastępczej.

Elementy systemu pieczy zastępczej wg Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

SAMORZĄD	GMINNY	Odpowiedzialny jest za wsparcie rodzin przeżywających trudności. Pomoc udzielana jest na terenie gminy w formie pracy z rodziną.
	POWIATOWY	Odpowiedzialny jest za organizowanie pieczy zastępczej dla dzieci, które nie mogą się wychowywać w rodzinie biologicznej. Piecza zastępcza przyjmować może rodzinne i instytucjonalne formy wsparcia. Za formy rodzinne odpowiada organizator rodzinnej pieczy zastępczej. Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka obejmuje się opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.
	WOJEWÓDZTWA	Odpowiedzialny jest za realizację procedury adopcyjnej, prowadzi ośrodki adopcyjne.
	SĄD OPIEKUŃCZY	Wydaje stosowne orzeczenia w sprawie sposobu wykonywania przez rodziców władzy rodzicielskiej i monitoruje sytuację dziecka.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

III. Monitoring Regionalnego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej - działania samorządów powiatowych i gminnych województwa świętokrzyskiego.

1. Cel operacyjny nr 1. Wyższy poziom społecznej świadomości znaczenia rodziny.

1.1. Inicjatywy samorządu powiatu.

Znaczenie rodziny, jej rola i funkcja stanowi niezwykle ważną problematykę. Szerokie możliwości kształtowania postaw i zachowań dają podejmowane w tym zakresie liczne inicjatywy, kampanie społeczne organizowane przez organy administracji rządowej i samorzady terytorialne, które mają na celu zwiększyć świadomość znaczenia więzi międzypokoleniowych, wspierać wartości rodzinne oraz poszerzać zainteresowanie historią rodziny. Przygotowywane są we współpracy z instytucjami, fundacjami, przez agencje reklamowe.

Kampania społeczna to zestaw różnych działań zaplanowanych w konkretnym czasie, skierowanych do określonej grupy docelowej, której celem jest doprowadzenie do wzrostu wiedzy, zmiany myślenia, zachowania wobec określonego problemu społecznego lub prowadzi do rozwiązywania problemu społecznego blokującego osiągnięcie dobra wspólnego zdefiniowanego jako dany cel marketingowy. Kampania społeczna może stosować narzędzia i techniki reklamowe oraz public relations.

Przeprowadzanie kampanii społecznych jest tematem aktualnym. Współczesny świat jest tak skonstruowany, że to właśnie kampanie społeczne odgrywają coraz większą rolę w uświadamianiu społeczeństwu ważnych, ale często niedostrzeganych problemów czy zjawisk społecznych. Kampanie społeczne są niezwykle ważnym i cennym narzędziem komunikacji społecznej. Pomagają selekcjonować poglądy i problemy. Sprzyjają zacieśnieniu się więzi międzyludzkich, poprawiają jakość życia. Dobrze przygotowane i zrealizowane kampanie społeczne przy relatywnie niskich nakładach finansowych przynoszą efekty. Promują idee, głównie mają charakter informacyjny lub perswazyjno-informacyjny.

W województwie świętokrzyskim, zarówno w roku 2013, jak i 2014 przeprowadzone zostały kampanie, inicjatywy społeczne promujące wartości rodzinne i międzypokoleniowe. Spośród wszystkich samorządów powiatowych województwa świętokrzyskiego 6 powiatów zadeklarowało, iż w latach 2013-2014 zorganizowało kampanie społeczne, podjęło inicjatywy społeczne sprzyjające propagowaniu treści o tematyce z zakresu wspierania rodziny. Powiat buski w porównaniu z pozostałymi

powiatami wykazał w tym zakresie największe zaangażowanie, przeprowadził w 2013 r. – 15, a w 2014 r. – 12 kampanii promujących wartości rodzinne. Kampanie i akcje społeczne nie były prowadzone przez powiaty: staszowski, skarżyski, sandomierski, pińczowski, ostrowiecki, kielecki, jędrzejowski oraz Miasto Kielce.

Najczęściej w tym zakresie podejmowane działania to:

Tabela nr 1. Kampanie, inicjatywy na terenie powiatów województwa świętokrzyskiego przeprowadzone w latach 2013 i 2014.

Lp.	Powiat	Rodzaj kampanii, inicjatyw - 2013r.	Rodzaj kampanii, inicjatyw – 2014r.
1.	Powiat Buski:	<ul style="list-style-type: none"> • Festyn Rodzinny "Nie ma jak rodzina" - promocja rodziny i rodzicielstwa zastępczego; • Bieg rodzinny • Psycholog PCPR prowadzi spotkania psychoedukacyjne z rodzicami uczniów szkół powiatu buskiego, warsztaty psychoedukacyjne dla rodziców i młodzieży przygotowującej się do bierzmowania, spotkania z osobami przygotowującymi się do sakramentu małżeństwa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Festyn Rodzinny "Nie ma jak rodzina" - promocja rodziny i rodzicielstwa zastępczego; • Bieg rodzinny • Psycholog PCPR prowadzi spotkania psychoedukacyjne z rodzicami uczniów szkół powiatu buskiego, warsztaty psychoedukacyjne dla rodziców i młodzieży przygotowującej się do bierzmowania, spotkania z osobami przygotowującymi się do sakramentu małżeństwa.
2.	Powiat Kazimierski	<ul style="list-style-type: none"> • Św. Dni Profilaktyki, konferencja "Wartości w rodzinie i społeczeństwie", • Dożynki Gminne Powiatowe- promowanie rodzicielstwa, udzielanie informacji, rozdawanie ulotek. 	<ul style="list-style-type: none"> • Św. Dni Profilaktyki, konferencja "Sprawiedliwość, miłość w rodzinie i społeczeństwie" • Dożynki Gminne i Powiatowe, promowanie rodzicielstwa. • Festyn rodzinny „Moda na życie bez uzależnień”.
3.	Powiat Konecki	<ul style="list-style-type: none"> • Kampania "Tydzień Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przepiętstwem" w dniach 25.02.-02.03.2013 r. W ramach kampanii osoby skorzystały z poradnictwa prawnego i psychologicznego. W dniach 25.11-10.12.2013r. w ramach międzynarodowej akcji - 16 Dni Przeciwdziałania Przemocy ze względu na Płeć, OIK we współpracy z komendą Powiatową Policji w Końskicgħ podjął inicjatywę zorganizowania bezpłatnych porad udzielanych przez pracowników ww. instytucji. • VIII Koneckie Dni Profilaktyki: „Człowiek największą wartością”, organizowane w terminie 25.04.-01.06. 2013r. W trakcie kampanii przeprowadzono: <ul style="list-style-type: none"> • warsztaty, spotkania z terapeutami w formie wykładów oraz programów 	<ul style="list-style-type: none"> • Inicjatywa "Tydzień Pomocy osobom Pokrzywdzonym przestępstwem" w dniach 24.02.-01.03.2014r.. W ramach inicjatywy osobom pokrzywdzonym umożliwiono skorzystanie z bezpłatnego poradnictwa prawnego oraz psychologicznego. Poradnictwo było świadczone zainteresowanym w siedzibie PCPR Końskie. • IX Koneckie Dni Profilaktyki "Sprawiedliwość i miłość w rodzinie i społeczeństwie". W trakcie kampanii odbyły się: <ul style="list-style-type: none"> • spotkania z terapeutami w formie wykładów, zajęć warsztatowych, pogadanek oraz programów artystyczno-profilaktycznych, które miały na

		artystyczno-profilaktycznych, które miały na celu naukę dzieci i młodzieży szkolnej zdrowego stylu życia bez nałogów, a także przybliżyć im wiedzę nt. radzenia sobie w sytuacjach trudnych, radzenia sobie z agresją. ● Festyny rodzinne, profilaktyczne na terenie Powiatu Koneckiego.	celu nauczyć młodzież szkolną zdrowego stylu życia bez nałogów, a także przybliżyć wiedzę z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, radzenia sobie w sytuacjach trudnych.
4.	Powiat Opatowski	● Projekt partnerski "Schematom STOP", podpisano listy intencyjne w zakresie współpracy na rzecz rodzin wielodzietnych: Starostwo Powiatowe w Opatowie, PCPR, PUP, OPS Sadowie, OPS Wojciechowice. ● Akcja "Potrzebuję rodziców od zaraz".	● Realizacja projektu "Schematom STOP", ● wspólne działania w zakresie promocji zachowań społecznych, rodzinnych, integracyjnych, prozdrowotnych, zawodowych, ● włączenie się przez PCPR do promocji programu: "Dobry Klient dla Rodziny".
5.	Powiat Starachowicki	● Działania w ramach akcji "Potrzebuję rodziców od zaraz" - audycja radiowa, artykuł w prasie lokalnej, informacja w tv lokalnej, ognisko dla rodzin zastępczych i placówek.	● Działania w ramach akcji "Potrzebuję rodziców od zaraz" - audycja radiowa, artykuł w prasie lokalnej, informacja w tv lokalnej, ognisko dla rodzin zastępczych i placówek
6.	Powiat Włoszczowski	● Spartakiada Sportowo-Rekreacyjna zrealizowana w ramach projektu pn. "Uwierz w siebie. Program aktywizacji podopiecznych PCPR we Włoszczowie". Uczestnicy warsztatów Terapii Zajęciowej, ŚDS, DPS oraz środowiska lokalnego.	● Spartakiada Sportowo-Rekreacyjna zrealizowana w ramach projektu pn. "Uwierz w siebie. Program aktywizacji podopiecznych PCPR we Włoszczowie". Uczestnicy warsztatów Terapii Zajęciowej, ŚDS, DPS oraz środowiska lokalnego.

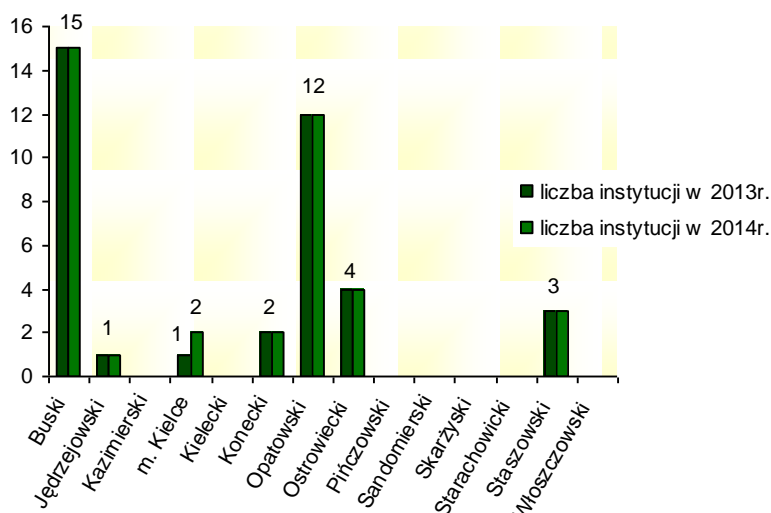
Zródło: opracowanie własne ROPS.

Opracowywane przez Powiaty programy wspierające wartości rodzinne podkreślają znaczenie rodziny, kształtując tym samym świadomość społeczności lokalnej. W latach 2013-2014 wszystkie powiaty regionu posiadały opracowane w/w programy. Ponadto opracowany został przez Powiat Konecki Program Pomocy Dziecku i Rodzinie na lata 2014-2020, przyjęty Uchwałą Rady Powiatu XXXVII/7/2014 z dnia 31 marca 2014r., obok realizowanego wcześniej *Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Koneckim na lata 2012-2014* (Uchwała Nr XV/5/2012 z dnia 27 stycznia 2012 r.).

Ważną rolę w procesie wsparcia inicjatyw promujących wartości rodzinne i międzypokoleniowe odgrywają także funkcjonujące na terenie poszczególnych powiatów organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, które w znacznym stopniu przyczyniają się do rozpowszechniania idei rodziny, rodzicielstwa. W szerokim zakresie działają na rzecz rodzin, stanowiąc potencjał kadry i zasoby do wykorzystania na terenie województwa poprzez realizację licznych projektów, przedsięwzięć.

Organizacje wskazują na potrzebę współpracy, partnerstwa oraz większego zaangażowania samorządów we wspólnym rozwiązywaniu trudności rodzin, zleceniu zadań w tym obszarze jako wzmocnienie prawidłowego egzystowania rodziny i ukazanie pozytywnych wzorców. Według ankietowanych w 7 powiatach (buskim, opatowskim, ostrowieckim, staszowskim, jędrzejowskim, koneckim, Mieście Kielce) na przełomie lat 2013-2014 prowadzone były działania na rzecz wsparcia rodziny przez m.in. organizacje pozarządowe, stowarzyszenia. Najbardziej prętnie we wskazanym powyżej zakresie zaangażowanie instytucji przejawiało się w powiecie buskim (15 wskazań) i opatowskim (12 wskazań). W pozostałych powiatach podjęte zostały działania na mniejszą skalę.

Wykres nr 1. Liczba instytucji - organizacji pozarządowych, stowarzyszeń na terenie powiatów województwa świętokrzyskiego, działających w obszarze promocji wartości rodzinnych i międzypokoleniowych, w latach 2013-2014.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Kolejnym istotnym czynnikiem kształtowania się poziomu znaczenia rodziny w świadomości społeczeństwa województwa świętokrzyskiego jest promowanie wśród młodzieży właściwego przygotowania do pełnienia roli małżeńskiej i rodzinnej. Podejmowane w tym zakresie działania winny przyczynić się do wzrostu świadomego rodzicielstwa i odpowiedzialności za rodzinę, żeby w ten sposób przygotować młodzież do pełnienia przyszłych ról w rodzinie.

Nastoletnie mamy są negatywnie oceniane, zarówno przez swoich rówieśników, jak i rodziny oraz środowisko szkolne. Niejednokrotnie borykają się z ciężką sytuacją materialną, problemami emocjonalnymi, a nierzadko również z odrzuceniem

społecznym. Aby temu zapobiec, należy przede wszystkim mieć świadomość zasięgu i przyczyn tego problemu. Małoletnie matki to najczęściej osoby, które nie znalazły wsparcia, stabilizacji i zrozumienia we własnych domach. Najczęściej pochodzą z rodzin niezamożnych i życiowo bezradnych w których zabrakło dobrej komunikacji z rodzicami, rozmów o wartościach, znaczeniu rodziny i odpowiedzialności. Dlatego szybko i łatwo weszły w związek, szukając w nim akceptacji i uczucia. Nie bez znaczenia jest zanik silnych więzi w rodzinie i nieumiejętność świadomego wychowywania dziecka, poświęcania mu czasu, kształtowania jego postaw i wartości.

W latach 2013-2014 na terenie Powiatu kieleckiego i w Mieście Kielce funkcjonowały placówki, które przyjmowały małe matki. Nie było jednak wyodrębnionych schronisk dla małych matek.

W 2013 r. w powiecie kieleckim w Domu Samotnej Matki i Ofiar Przemocy w Wiernej Rzece (gm. Piekoszów) przebywało 10 samotnych matek, w 2014 r. liczba samotnych matek przebywających w w/w instytucji wzrosła do 14.

W 2013r., w powiecie kieleckim 1 rodzina zastępcza przyjęła jedno dziecko urodzone przez małą matkę, analogiczna sytuacja miała miejsce w 2014 r.

Z kolei w Mieście Kielce zarówno w 2013 r, jak i 2014 funkcjonował Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Cięży, w którym w 2013 r. przebywało 7 samotnych matek. Natomiast w 2014 r. liczba samotnych matek przebywających w placówce zmniejszyła się do 5.

Z informacji uzyskanych ze Świętokrzyskiego Ośrodka Adopcyjnego odnotowano w 2014 r. jeden przypadek, w którym zostało przysposobione jedno dziecko urodzone przez małą matkę.

1.2. Inicjatywy samorządów gminnych.

Zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej to także kompetencje gminy.

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wójt zapewnia wsparcie, które polega na:

- 1) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- 2) wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- 3) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- 4) podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;

- 5) pomocy w integracji rodziny;
- 6) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- 7) dążeniu do reintegracji rodziny.

Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie:

- 1) pracy z rodziną;
- 2) pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Rodzina może otrzymać wsparcie przez działania:

- 1) instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny;
- 2) placówek wsparcia dziennego;
- 3) rodzin wspierających.

Do form pracy z rodziną należą w szczególności:

- 1) konsultacje i poradnictwo specjalistyczne;
- 2) terapia i mediacja;
- 3) usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne;
- 4) pomoc prawna, głównie w zakresie prawa rodzinnego;
- 5) organizowanie dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, tworzenie w tym celu tzw. „grup wsparcia” lub „grup samopomocowych”.

Praca z rodziną jest prowadzona także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną.

W zakresie systemu wspierania rodziny również na terenie gmin województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014 podejmowane były kampanie i inicjatywy promujące wartości rodzinne i międzypokoleniowe. Przeprowadzenie akcji we wskazanym obszarze zadeklarowało w latach monitoringu 18 gmin. W 2013 r. odbyło się 61 przedsięwzięć podnoszących poziom społecznej świadomości znaczenia rodziny, w roku kolejnym miało miejsce 58 tego typu działań, których podjęły się gminy w celu wzrostu integracji i poczucia wspólnoty rodzinnej. Oprócz na szeroką skalę rozpowszechnionych kampanii w gminach województwa pn.: „Postaw na rodzinę”, gminy włączyły się do ogólnopolskiej kampanii „Gmina dla rodziny”, organizowały także warsztaty, liczne festyny, prelekcje, happeningi, brały udział w Ogólnopolskich Złotach Rodzin.

W ramach podnoszenia wartości rodzinnych w 2013 r. gmina Busko–Zdrój opracowała program wspierający wartości rodzinne, w 2014 r. w gminie Włoszczowa wdrożono Program mający na celu wspieranie wartości rodzinnych. Były to programy fakultatywne.

Tabela nr 2. Wykaz fakultatywnych programów wspierających wartości rodzinne w gminach województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014.

Lp.	Gmina		Program wspierający wartości rodzinne.
1.	ROK 2013.	Busko-Zdrój /powiat buski/	Gminny Program Opieki nad Dzieckiem i Rodziną, Uchwała Nr XXXIX/431/10 z dnia 29.04.2010r., lata obowiązywania Programu 2010-2015. Cele Programu. 1. Stworzenie systemu wsparcia rodzin, które mają trudności w wypełnianiu swoich zadań i zapewnienie właściwej opieki oraz wychowania swoim dzieciom 2. Rozwijanie środowiskowych form pomocy rodzinie w gminie Busko-Zdrój. 3. Profilaktyka, edukowanie i wczesne interweniowanie w rodzinach zagrożonych dysfunkcją. 4. Zapobieganie patologii rodziny i patologii społecznej-przestępczości, przemocy, uzależnień. 5. Zapewnienie kompleksowej opieki oraz wsparcia dzieciom i rodzicom z terenu gminy.
1.	ROK 2014.	Włoszczowa /powiat włoszczowski/	Włoszczowska Karta Dużej Rodziny Uchwała Nr XXXV/295/13, realizacja od 01.01.2014 r. Cel Programu. Zwiększenie rodzinom wielodzietnym dostępności do kina, basenu i zajęć dla dzieci i młodzieży organizowanych przez jednostki organizacyjne Gminy Włoszczowa, umacnianie rodziny oraz wspieranie realizacji funkcji rodziny wielodzietnej, zwiększenie szans rozwojowych dzieci i młodzieży wychowujących się w rodzinach wielodzietnych, poprawę warunków życia i wzmacnianie kondycji rodzin wielodzietnych.

Zródło: opracowanie własne ROPS.

Dla rozwoju wartości rodzinnych i międzypokoleniowych na terenie gmin województwa świętokrzyskiego nie bez znaczenia był udział organizacji pozarządowych, stowarzyszeń. Ustalono, iż w roku 2013 na terenie 30 gmin działania w zakresie promocji wartości rodzinnych i międzypokoleniowych realizowały organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, łącznie 117 instytucji oscylowało w tym obszarze. Natomiast w roku 2014, wkład organizacji pozarządowych, stowarzyszeń w propagowanie wartości rodzinnych zadeklarowało 31 gmin, w sumie 119 organizacji. W latach objętych monitoringiem, w 72 gminach w 2013 r. i 71 gminach w 2014 r., nie zostały podjęte przedsięwzięcia promujące wartości rodzinne przez funkcjonujące na danym terenie organizacje pozarządowe, stowarzyszenia.

Istotnym elementem wzrostu świadomego rodzicielstwa i odpowiedzialności za rodzinę jest promowanie wśród młodzieży właściwego przygotowania do pełnienia przyszłych ról w rodzinie.

W Polsce nie istnieje kompleksowa polityka dotycząca matek nastoletnich, która umożliwiłaby wspieranie ich w trudnych sytuacjach ekonomiczno-społecznych. Brak jest rozwiązań systemowych, zaś podejmowane działania doraźne mają bardziej charakter "ratunkowy", nie są ukierunkowane na długofalową pomoc np. wsparcie i wyjście z sytuacji bezradności.

Problem nastoletnich kobiet, które zaszły w ciążę przed osiągnięciem pełnoletniości, to coraz częściej zauważalne zjawisko zarówno w Polsce, jak i w Europie. Ponad 8% ogólnej liczby porodów w Polsce dotyczy młodych dziewcząt w wieku 12-19 lat. Oznacza to, że ponad 20 tysięcy polskich nastolatek rocznie musi stawić czoła bardzo trudnej sytuacji i wziąć na siebie odpowiedzialność za drugiego człowieka, zarówno pod względem wychowawczym, jak i materialnym.¹

Należy zauważyć, że zjawisko niepełnoletnich kobiet nie jest przedmiotem odrębnie prowadzonych analiz w tym zakresie. Instytucje zajmujące się tą problematyką nie posiadają indywidualnych do tej kategorii wskaźników. Jedynie 6 gmin w 2013 r. przesłało dane odnośnie liczby samotnych małoletnich matek zamieszkujących na terenie ich gminy: Łubnice (1), Rytwiany (1), Staszów (1), Zagnańsk (1), Ożarów (1), Oksa (1). Z kolei w 2014 r. na podstawie odpowiedzi ankietowanych odnotowano, iż na terenie 6 gmin przebywało łącznie: 9 małoletnich samotnych matek - Rytwiany (1), Staszów (2), Górnio (1), Kunów (3), Ożarów (1), Wodzisław (1). Natomiast w województwie świętokrzyskim na przestrzeni lat 2013-2014 nie utworzono na terenie gmin schronisk z przeznaczeniem tylko dla małoletnich matek. Brakuje systemu monitorującego proces wielkości tego zjawiska. Stąd podane przez gminy dane nie mogą stanowić o skali zjawiska w odniesieniu do całego regionu świętokrzyskiego. Należy domniemywać, iż zjawisko to istnieje w każdej gminie, jednak występują trudności w pozyskaniu tych szczegółowych danych obrazujących natężenie problemu.

¹ <http://vikisiezna.blogspot.com> na dzień 01.09.2015 r.

2. Cel operacyjny nr 2. Rodzicielstwo zastępcze alternatywą instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, nakłada na powiaty, jako zadanie własne, obowiązek opracowania i realizację 3-letnich powiatowych programów dotyczących pieczy zastępczej. Z danych zebranych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej za lata 2013 i 2014 wynika, iż 13 powiatów realizowało opracowane w 2012 r. programy rozwoju pieczy zastępczej. Natomiast pod koniec 2014 r. został opracowany przez Miasto Kielce – Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie „Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej dla Miasta Kielce na lata 2014-2016”, przyjęty Uchwałą Nr LXV/1157/2014 Rady Miasta z dnia 04 września 2014r.

Tabela nr 3. Wykaz powiatów Województwa Świętokrzyskiego posiadających opracowany Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w latach 2013 i 2014.

Lp.	Powiat	Nazwa Programu	Numer i data Uchwały
1.	Buski	<i>Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Buskim na lata 2012-2014.</i>	Nr XX/190/2012 z dnia 28 czerwca 2012 r.
2.	Jędrzejowski	<i>3-letni Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2012-2014.</i>	Nr XVIII/132/2012 z dnia 26 czerwca 2012 r.
3.	Kazimierski	<i>Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Kazimierskiego na lata 2012-2014.</i>	Nr XVI/109/2012 z dnia 9 listopada 2012 r.
4.	Miasto Kielce	<i>Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej dla Miasta Kielce na lata 2014-2016.</i>	Nr LXV/1157/2014 Rady Miasta z dnia 04 września 2014r.
5.	Kielecki	<i>Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej wraz z corocznym limitem rodzin zastępczych zawodowych na lata 2012-2014.</i>	Nr XI/29/12 Rady Powiatu w Kielcach z dnia 2 kwietnia 2012 r.
6.	Konecki	<i>Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Koneckim na lata 2012-2014.</i>	Nr XV/5/2012 z dnia 27 stycznia 2012 r.
7.	Opatowski	<i>Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Opatowskim na lata 2012-2014.</i>	Nr XXI.29.2012 Rady Powiatu w Opatowie z dnia 22 czerwca 2012 r.
8.	Ostrowiecki	<i>Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ostrowieckim na lata 2012-2014.</i>	Nr XXI/149/12 Rady Powiatu z dnia 24 lutego 2012 r.

		<i>Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ostrowieckim na lata 2015-2017, zatwierdzony Uchwałą Nr IV/15/2014 Rady Powiatu Ostrowieckiego z dnia 19 grudnia 2014 r.</i>	
9.	Pińczowski	<i>Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2012-2014.</i>	Nr XIX/114/2012 Rady Powiatu w Pińczowie z dnia 24 kwietnia 2012 r.
10.	Sandomierski	<i>Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Sandomierskim na lata 2012-2014.</i>	Nr 21/142/2012 z dnia 19 września 2012 r.
11.	Skarżyski	<i>Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Skarżyskim na lata 2012-2014.</i>	Nr 200/XXVI/2012 z dnia 30 lipca 2012 r.
12.	Starachowicki	<i>Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Starachowickim na lata 2012-2014.</i>	Nr XX/152/2012 z dnia 25 maja 2012 r.
13.	Staszowski	<i>Powiatowy Program Rozwoju Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2012-2014.</i>	Nr XXXI/71/12 z dnia 25 września 2012 r.
14.	Włoszczowski	<i>Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Włoszczowskim na lata 2012-2014.</i>	Nr XIX/99/2012 z dnia 26 marca 2012 r.

Zródło: opracowanie własne ROPS.

Spośród czterech powiatów (jędrzejowski, kazimierski, konecki, starachowicki), które podały dane, najwięcej środków na realizację Programu przeznaczył w 2013 r. Powiat Starachowicki, w łącznej kwocie: 2 150 323,76 zł, następnie Powiat Jędrzejowski w wysokości: 1 273 237,00 zł, w tym środki Powiatu w kwocie: 952 446,00 zł, a wkład środków unijnych wyniósł: 320 791,00 zł. W mniejszym zakresie dofinansowanie na realizację Programu przeznaczyły powiaty: konecki – 225 366,63 zł, kazimierski - 183 269,00 zł. Łącznie, w 2013 r., na realizację Programu ww. powiaty wydatkowały środki finansowe w wysokości: 3 832 196,39 zł.

W 2014 r. sytuacja dotycząca zaangażowania środków na realizację Programu przedstawiała się analogicznie. Największe środki finansowe przeznaczył Powiat Starachowicki: 2 392 611,16 zł, Powiat Jędrzejowski: 996 345,00 zł. W mniejszym zakresie, Powiat Konecki: 248 324,52 zł, Powiat Kazimierski: 179 990,00 zł, gdzie środki Powiatu stanowiły kwotę 179 090,00 zł, dodatkowo zostały wykorzystane środki finansowe otrzymane z MPiPS w wysokości 900,00 zł. Łącznie, w 2014 r., na realizację Programu ww. powiaty wydatkowały kwotę: 3 817 270,68 zł.

2.1. Instytucjonalna piecza zastępcza w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.

Zmiany *Ustawy* o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziły konieczność dostosowania zaplecza instytucjonalnego do obowiązujących rozwiązań legislacyjnych.

Formy pieczy zastępczej to instytucjonalna piecza zastępcza oraz rodzinna piecza zastępcza. Spośród form opieki instytucjonalnej wyłącznie jedna jest prowadzona przez powiat (placówka opiekuńczo-wychowawcza), zaś pozostałe dwie – regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna i interwencyjny ośrodek preadopcyjny należą do zadań realizowanych przez samorząd województwa o charakterze fakultatywnym.

W myśl *Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* (art. 101) placówka opiekuńczo-wychowawcza jest prowadzona jako placówka opiekuńczo-wychowawcza typu:

1. socjalizacyjnego;
2. interwencyjnego;
3. specjalistyczno-terapeutycznego;
4. rodzinnego.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze:

- 1) zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokajają jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne;
- 2) realizują przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku;
- 3) umożliwiają kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej;
- 4) podejmują działania w celu powrotu dziecka do rodziny;
- 5) zapewniają dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych;
- 6) obejmują dziecko działaniami terapeutycznymi;
- 7) zapewniają korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

Tabela nr 4. Zadania placówek opiekuńczo-wychowawczych według typów.

Socjalizacyjna	Interwencyjna	Specjalistyczno-terapeutyczna	Rodzinna
<p>1) zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne;</p> <p>2) realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku;</p> <p>3) umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej;</p> <p>4) podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny;</p> <p>5) zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych;</p> <p>6) obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi;</p> <p>7) zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.</p>	<p>Podejmuje się doraźnej opieka nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia dziecku opieki. Do placówki przyjmuje się dziecko:</p> <p>1) na podstawie orzeczenia sądu;</p> <p>2) w przypadku gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną;</p> <p>3) na wniosek rodziców, dziecka lub osoby trzeciej umieszcza się dziecko w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.</p>	<p>Placówka sprawuje opiekę nad dzieckiem:</p> <p>1) legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności;</p> <p>2) wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii;</p> <p>3) wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych. Placówka zapewnia zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne.</p>	<p>1) wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się;</p> <p>2) umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu;</p> <p>3) współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny</p>

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Zadania placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego polegają przede wszystkim na wychowywaniu dzieci w różnym wieku, w tym dorastających i usamodzielniających się. Ponadto placówki tego rodzaju umożliwiają wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu, współpracują z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny.

Z kolei głównym zadaniem placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego jest doraźna opieka nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia dziecku opieki. W placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego może zostać wyodrębniona część organizacyjna dysponująca bazą noclegową i zapewniająca opiekę wychowawczą, czynna przez całą dobę, wykorzystywana w sytuacjach kryzysowych, kiedy dziecko ze względów rodzinnych musi czasowo

zamieszkać poza swoją rodziną za zgodą rodziców lub opiekunów prawnych albo kiedy rodzina musi czasowo uzyskać schronienie.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu specjalistyczno-terapeutycznego sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności takim, które legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności; wymaga stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii; wymaga wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych.

Należy podkreślić, iż ustawa nie precyzuje zadań placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego.

W regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej umieszczane są dzieci wymagające stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji.

Natomiast interwencyjny ośrodek preadopcyjny służy dzieciom, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą być umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej.

Tabela nr 5. Liczba dzieci z podziałem na wiek w województwie świętokrzyskim umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej w 2013 r. i 2014 r.

	Powiat:	Liczba dzieci razem	w tym:					Liczba placówek w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie powiatu	Ilość miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie powiatu
			0-11	2-3l	4-6 l	7-13 l	14-18 l		
Liczba dzieci z podziałem na wiek umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej w 2013r.	Buski	59	0	2	3	22	32	2	60
	Jędrzejowski	50	2	3	3	15	27	3	62
	Kazimierski	12	0	1	3	5	3	1	30
	Miasto Kielce	32	0	0	1	11	20	6	91
	Kielecki	16	2	0	4	9	1	5	38
	Konecki	9	0	1	0	2	6	3	39
	Opatowski	5	0	0	1	3	1	1	28
	Ostrowiecki	70	0	3	4	21	42	3	66
	Pińczowski	9	0	1	1	5	2	0	0
	Sandomierski	43	1	1	6	17	18	1	40
	Skarżyski	28	0	0	8	10	10	1	30
	Starachowicki	34	1	0	0	11	22	4	42
	Staszowski	6	2	0	2	2	0	1	6
	Włoszczowski	4	0	0	0	3	1	1	5
RAZEM:		377	8	12	36	136	185	32	537

	Powiat:	Liczba dzieci razem	w tym:					Liczba placówek w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie powiatu	Ilość miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie powiatu
			0-11	2-3l	4-6 l	7-13 l	14-18 l		
Liczba dzieci z podziałem na wiek umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej w 2014r.	Buski	51	0	2	3	16	30	2	60
	Jędrzejowski	57	4	3	6	16	28	7	75
	Kazimierski	13	0	0	1	7	5	4	56
	Miasto Kielce	36	1	1	1	16	17	7	99
	Kielecki	20	0	0	1	11	8	5	38
	Konecki	6	0	0	1	2	3	3	39
	Opatowski	5	0	0	1	2	2	1	28
	Ostrowiecki	59	1	0	3	20	35	2	60
	Pińczowski	10	0	0	2	4	4	0	0
	Sandomierski	36	1	2	3	16	14	4	46
	Skarżyski	27	0	0	0	8	19	1	30
	Starachowicki	36	0	1	0	15	20	4	44
	Staszowski	6	2	0	1	3	0	1	6
Włoszczowski	4	0	0	0	1	3	1	5	
RAZEM:		366	9	9	23	137	188	42	586

Źródło: opracowanie własne ROPS (na podstawie danych z PCPR).

Na podstawie zestawienia danych uzyskanych z Powiatów wynika, iż w instytucjonalnej pieczy zastępczej w województwie świętokrzyskim na przestrzeni lat 2013-2014 łącznie przebywało 743 dzieci. W tym, 377 dzieci w wieku od 0 do 18 lat umieszczonych zostało w instytucjonalnej pieczy zastępczej w roku 2013, natomiast w roku 2014 liczba dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w przedziale wiekowym od 0 do 18 lat wynosiła 366, czyli zmniejszyła się o 11 podopiecznych. Najwięcej dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych umieszczonych zostało w przedziale wiekowym od 7 do 13 lat oraz od 14 do 18 lat.

W województwie świętokrzyskim, w roku 2013 r. z danych przekazanych przez Powiaty odnotowano łącznie **32** placówki opiekuńczo-wychowawcze, z kolei w roku 2014 liczba placówek w instytucjonalnej pieczy zastępczej wzrosła do **42**. Odnotowano więc wzrost o **10** placówek opiekuńczo-wychowawczych w stosunku do roku 2013. W 2013 r. w instytucjonalnej pieczy zastępczej było 537 miejsc, w 2014 r. placówki dysponowały 586 miejscami.

Należy zaznaczyć, iż występuje silne terytorialne zróżnicowanie rozmieszczenia placówek opiekuńczo-wychowawczych: najczęściej placówek funkcjonuje (w 2014r.) w Mieście Kielce i powiecie jędrzejowskim (po 7), zaś w powiecie pińczowskim nie funkcjonowała żadna placówka.

Tabela nr 6. Liczba placówek i liczba miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych o poszczególnych profilach w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014, na podstawie danych uzyskanych ze Statystycznej Aplikacji Centralnej. (na podstawie rejestru prowadzonego przez Świętokrzyski Urząd Wojewódzki).

Lp.	Profile placówek	Liczba placówek 2013r.	Liczba placówek 2014r.	Liczba miejsc 2013r.	Liczba miejsc 2014r.
1	Powiat buski				
	socjalizacyjna	2	2	60	60
	interwencyjna	0	0	0	0
	specjalistyczno-terapeutyczna	0	0	0	0
	rodzinna	0	0	0	0
2	Powiat jędrzejowski				
	socjalizacyjna	1	5	48	61
	interwencyjna	0	0	0	0
	specjalistyczno-terapeutyczna	0	0	0	0
	rodzinna	2	2	14	14
3	Powiat kazimierski				
	socjalizacyjna	1	3	30	42
	interwencyjna	0	0	0	0
	specjalistyczno-terapeutyczna	0	1	0	14
	rodzinna	0	0	0	0
4	Miasto Kielce				
	socjalizacyjna	2	2	53	53
	interwencyjna	1	1	14	14
	specjalistyczno-terapeutyczna	0	0	0	0
	rodzinna	3	4	24	32
5	Powiat kielecki				
	socjalizacyjna	0	0	0	0
	interwencyjna	0	0	0	0
	specjalistyczno-terapeutyczna	0	0	0	0
	rodzinna	5	5	38	38
6	Powiat konecki				
	socjalizacyjna	1	1	23	23
	interwencyjna	0	0	0	0
	specjalistyczno-terapeutyczna	0	0	0	0
	rodzinna	2	2	16	16

7	Powiat opatowski				
	socjalizacyjna	1	1	28	28
	interwencyjna	0	0	0	0
	specjalistyczno- terapeutyczna	0	0	0	0
8	Powiat ostrowiecki				
	socjalizacyjna	2	2	60	60
	interwencyjna	0	0	0	0
	specjalistyczno- terapeutyczna	0	0	0	0
9	Powiat pińczowski				
	socjalizacyjna	0	0	0	0
	interwencyjna	0	0	0	0
	specjalistyczno- terapeutyczna	0	0	0	0
10	Powiat sandomierski				
	socjalizacyjna	1	3	40	36
	interwencyjna	0	1	0	10
	specjalistyczno- terapeutyczna	0	0	0	0
11	Powiat skarżyski				
	socjalizacyjna	1	1	30	30
	interwencyjna	0	0	0	0
	specjalistyczno- terapeutyczna	0	0	0	0
12	Powiat starachowicki				
	socjalizacyjna	1	1	20	20
	interwencyjna	0	0	0	0
	specjalistyczno- terapeutyczna	0	0	0	0
13	Powiat staszowski				
	socjalizacyjna	0	0	0	0
	interwencyjna	0	0	0	0
	specjalistyczno- terapeutyczna	0	0	0	0
14	Powiat włoszczowski				
	socjalizacyjna	0	0	0	0
	interwencyjna	0	0	0	0
	specjalistyczno- terapeutyczna	0	0	0	0
	rodzinna	1	1	5	5
RAZEM:		32	42	537	586

Zródło: opracowanie własne ROPS.

W województwie świętokrzyskim w okresie objętym monitoringiem liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych w podziale na profile placówek przedstawiała się następująco:

2013 r. – 32 placówki.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu:

- socjalizacyjnego: 13;
- interwencyjnego: 1;
- specjalistyczno-terapeutycznego: 0;
- rodzinnego: 18

2014 r. – 42 placówki.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu:

- socjalizacyjnego: 21;
- interwencyjnego: 2;
- specjalistyczno-terapeutycznego: 1;
- rodzinnego: 18

W województwie świętokrzyskim na przestrzeni lat 2013-2014 najwięcej placówek opiekuńczo-wychowawczych o profilu socjalizacyjnym funkcjonowało w powiatach: buskim, w Mieście Kielce, ostrowieckim (po 2). W 2014 r. 5 placówek tego typu utworzonych zostało w powiecie jędrzejowskim, natomiast w powiecie sandomierskim oraz powiecie kazimierskim po 3.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza o profilu interwencyjnym w 2013 r. funkcjonowała tylko w Mieście Kielce, w 2014 roku powstała również 1 tego typu placówka w powiecie sandomierskim.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu specjalistyczno-terapeutycznego została utworzona jedynie w powiecie kazimierskim w 2014 r., rozpoczęła ona swoją działalność od 01.09.2014 r.

Placówki o profilu rodzinnym w latach 2013-2014 w liczbie 18, funkcjonowały w powiatach: kieleckim (po 5), starachowickim (po 3), koneckim i jędrzejowskim (po 2) oraz w powiecie staszowskim i włoszczowskim (po 1). W powiecie ostrowieckim jedna tego typu placówka funkcjonowała w 2013 r.

W powiatach: buskim, opatowskim, skarżyskim funkcjonowały tylko placówki o profilu socjalizacyjnym.

Placówki jedynie typu rodzinnego utworzone zostały na terenie powiatów: kieleckiego, włoszczowskiego, staszowskiego.

Na przełomie lat 2013-2014 największą ilością wolnych miejsc dysponowały placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego.

2.2. Podnoszenie kwalifikacji kadry instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiatach województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014.

Dla przedstawicieli instytucjonalnej pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2013-2014 przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie organizowane były szkolenia, warsztaty, konferencje w celu podniesienia kwalifikacji oraz nakreślenia sposobu prowadzenia tej formy pieczy zastępczej.

Tabela nr 7. Powiaty na terenie województwa świętokrzyskiego, w których w latach 2013-2014 zorganizowano szkolenia, warsztaty, konferencje dla przedstawicieli instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Lp.	Powiat	Organizacja szkoleń, warsztatów, konferencji dla przedstawicieli instytucjonalnej pieczy zastępczej.	
		2013r.	2014r.
1	Buski	TAK	NIE
2	Jędrzejowski	TAK	NIE
3	Kazimierski	NIE	NIE
4	Miasto Kielce	NIE	NIE
5	Kielecki	TAK	TAK
6	Konecki	TAK	TAK
7	Opatowski	NIE	NIE
8	Ostrowiecki	TAK	TAK
9	Pińczowski	NIE	NIE
10	Sandomierski	NIE	NIE
11	Skarżyski	NIE	NIE
12	Starachowicki	NIE	NIE
13	Staszowski	NIE	NIE
14	Włoszczowski	NIE	NIE

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Z zestawienia w Tabeli nr 7 wynika, iż w 2013 r. na terenie 5 powiatów województwa świętokrzyskiego (buskiego, jędrzejowskiego, kieleckiego, koneckiego, ostrowieckiego) zorganizowane zostały szkolenia, warsztaty, konferencje, w których brali udział przedstawiciele instytucjonalnej pieczy zastępczej, łącznie 112 osób.

W roku 2014, tylko w 3 powiatach (kieleckim, koneckim, ostrowieckim) przeszkolono kadre instytucjonalnej pieczy zastępczej, łącznie 24 osoby. W tym, z powiatu kieleckiego 6 osób, powiatu ostrowieckiego 16 osób. Natomiast 2 osoby z powiatu koneckiego wzięły udział w zorganizowanych warsztatach.

Na przestrzeni lat 2013-2014, w 9 powiatach naszego regionu (kazimierskiego, opatowskiego, pińczowskiego, sandomierskiego, skarżyskiego, starachowickiego,

staszowskiego, włoszczowskiego i Mieście Kielce) nie przeprowadzono szkoleń dla dyrektorów, wychowawców placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Tematyka przeprowadzonych szkoleń, warsztatów, konferencji dla przedstawicieli instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiatach województwa świętokrzyskiego, w latach 2013-2014.

2013 r.

- Powiat buski - „Przemoc w rodzinie- zintegrowany system pomocy”.
„Przemoc to nie bajka”. (konferencja)
- Powiat kielecki - „Profilaktyka i ochrona własnego zdrowia seksualnego”;
- „Narkotyki – rodzaje i zachowanie się pod ich wpływem”.
- Powiat konecki - „Wypalenie zawodowe wśród rodzin zastępczych”,
„Ochrona wolności seksualnej w pieczy zastępczej”.
- Powiat ostrowiecki - „Ochrona wolności seksualnej w pieczy zastępczej”.
- Powiat jędrzejowski - „Dyscyplina z sercem”. (warsztaty)

2014 r.

- Powiat kielecki - „Coaching rodzicielski -metody efektywnej pracy z dziećmi”;
„Metody pracy z dziećmi i rodziną dotkniętą przemocą w rodzinie”;
„Funkcjonowanie dzieci i młodzieży z zespołem FAS i cechami zaburzonej więzi:”,
„Charakterystyka zakłóceń i zaburzeń u dzieci i młodzieży. Metody pracy i pozytywnej stymulacji rozwoju”.
- Powiat ostrowiecki - „Szkolenie z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie”.
- Powiat konecki - „Szkola dla Rodziców i Wychowawców - cz. 3 Nastolatek”. (warsztaty).

W 2013 r., na terenie 5 powiatów województwa świętokrzyskiego (buskiego, jędrzejowskiego, kieleckiego, koneckiego, ostrowieckiego) dla przedstawicieli instytucjonalnej pieczy zastępczej zorganizowano łącznie: 6 szkoleń, natomiast w 2014 r. odbyło się łącznie: 5 szkoleń. W powiecie jędrzejowskim i koneckim, zarówno w 2013 r., jak i 2014 r. przeprowadzono w w/w zakresie jednorazowo warsztaty, z kolei tylko w powiecie buskim w 2013 r. miała miejsce konferencja dla przedstawicieli placówek.

2.3. Rodzina piecza zastępcza w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.

Rodzina zastępcza jest odpowiedzialna za zapewnienie podstawowych warunków bytowych dziecka. Najczęściej do rodzin zastępczych trafiają dzieci, których rodzice zmarli lub porzucili swoje dziecko, nie opiekują się nim z powodu złego funkcjonowania rodziny, rodzice mają ograniczoną, zawieszoną władzę rodzicielską lub są jej pozbawieni. Wyzwaniem dla rodziców zastępczych stanowi podjęcie pracy z rodziną biologiczną dziecka w celu powrotu dziecka do naturalnego środowiska.

W sytuacji, kiedy powrót do biologicznych rodziców jest niemożliwy, dziecko może pozostać w rodzinie zastępczej do momentu uzyskania samodzielności.

Rodzina zastępcza ma zapewnić dziecku warunki rozwoju i wychowania odpowiednie do jego stanu zdrowia i poziomu, w tym:

- odpowiednie warunki bytowe;
- możliwości rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego;
- możliwości zaspokojenia indywidualnych potrzeb dziecka;
- możliwość właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań;
- odpowiednie warunki do wypoczynku i organizacji czasu wolnego;
- zapewniają ochronę przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka;
- umożliwiają kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi.

1) Wyróżniamy rodziny zastępcze (podział wg Ustawy o pomocy społecznej):

- spokrewnione z dzieckiem;
- niespokrewnione z dzieckiem
- zawodowe niespokrewnione z dzieckiem:
- wielodzietne;
- specjalistyczne;
- o charakterze pogotowia rodzinnego.

2) Rodziny zastępcze (podział wg. Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej):

- spokrewniona (wstępni lub rodzeństwo dziecka),
- niezawodowa (nie będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka),
- zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna (nie będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka).

3) rodzinne domy dziecka (nie będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka).

Rodzina zastępcza oraz prowadzący rodzinny dom dziecka współpracują z ośrodkiem adopcyjnym, koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej.

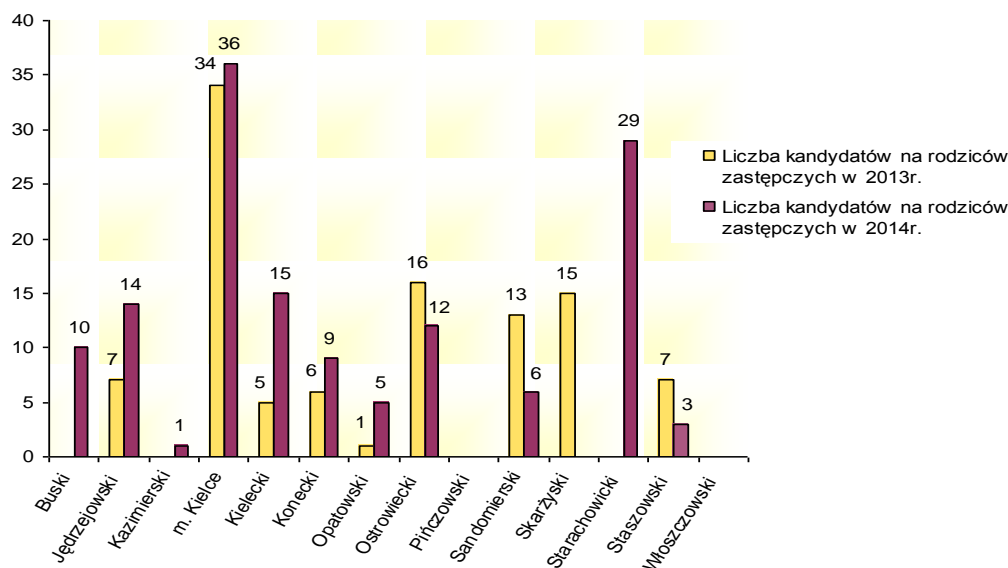
2.4. Kandydaci na rodziny zastępcze w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.

Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka muszą spełniać wymagania przewidziane w *Ustawie*. Ponadto są zobowiązani do ukończenia szkolenia organizowanego przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej lub prowadzonego przez ośrodek adopcyjny. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej właściwy ze względu na miejsce zamieszkania kandydata, który posiada ukończone szkolenie oraz zgłasza wniosek, wydaje zaświadczenie kwalifikacyjne o posiadanych predyspozycjach i motywacji do sprawowania pieczy zastępczej.

W ankiecie wskazano, iż w powiecie jędrzejowskim zarówno w 2013 r., jak i 2014 r. funkcjonowała grupa wsparcia dla kandydatów na rodziców zastępczych.

Celem grupy wsparcia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej jest wzajemna pomoc jej członków w rozwiązywaniu wspólnych problemów i trudności, wynikających z faktu pełnienia funkcji opiekuna zastępczego. Uczestnicy grupy sami dla siebie stanowią źródło wsparcia emocjonalnego, informacyjnego i instrumentalnego, źródło zasobów, inspiracji i motywacji do działania. Wartością grup wsparcia jest zaangażowanie uczestniczących w nich osób oraz ich gotowość do wprowadzania zmian w swoim życiu i rodzinie. W grupach uczestniczą osoby znajdujące się w różnych momentach funkcjonowania rodziny zastępczej, rodziny z różnymi doświadczeniami, przez co możliwe jest uzyskiwanie i dawanie wsparcia w konkretnych przypadkach (dzielenie się doświadczeniami, przeżywanymi emocjami, sposobami rozwiązywania problemów).

Wykres nr 2. Liczba kandydatów na rodziców zastępczych w województwie świętokrzyskim w latach 2013 i 2014.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

W województwie świętokrzyskim na przestrzeni lat 2013-2014, w Mieście Kielce odnotowano najwięcej kandydatów starających się pełnić funkcję rodziny zastępczej, 25 rodzin, tj. 34 osoby w 2013 r. i 36 osób w roku 2014.

W 2013 r. również w powiecie ostrowieckim, w powiecie skarżyskim oraz w powiecie sandomierskim zgłosiło się najwięcej kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Z kolei w roku 2014 r. największą liczbę kandydatów ubiegających się o pełnienie funkcji rodziny zastępczej po Mieście Kielce zdiagnozowano w powiecie starachowickim, w następnej kolejności w powiecie kieleckim, jędrzejowskim i ostrowieckim. Mniejsza liczba osób wskazana została w powiecie buskim, koneckim. W powiatach: pińczowskim i włoszczowskim nie odnotowano na przełomie lat 2013-2014 osób będących kandydatami na rodziców zastępczych.

Organizator pieczy zastępczej na przełomie lat 2013-2014 prowadził szkolenia dla kandydatów na rodziców zastępczych.

W 2013 r. szkolenia dla kandydatów na rodziców zastępczych odbyły się na terenie 7 powiatów województwa świętokrzyskiego (jędrzejowskiego, kieleckiego, Mieście Kielce, koneckiego, ostrowieckiego, sandomierskiego, skarżyskiego). W powiatach: buskim, kazimierskim, opatowskim, pińczowskim, starachowickim,

staszowskim i włoszczowskim nie zostały przeprowadzone ww. szkolenia. W powiecie sandomierskim odbyło się 13 szkoleń pod potrzeby kandydatów. Łącznie, w 2013 r. w powiatach zostały zorganizowane 22 szkolenia.

W 2014r. szkolenia dla kandydatów na rodziców zastępczych zorganizowano w 10 powiatach województwa świętokrzyskiego (buskim, jędrzejowskim, kazimierskim, kieleckim, Mieście Kielce, koneckim, ostrowieckim, opatowskim, sandomierskim, starachowickim). Pod względem liczby przeprowadzonych szkoleń w w/w zakresie dominował Powiat Buski (10), w dalszej kolejności Powiat Sandomierski (6). Tylko w czterech powiatach szkolenia nie zostały przeprowadzone, tj. w powiecie pińczowskim, skarżyskim, staszowskim oraz włoszczowskim. Łącznie, w 2014 r. Powiaty zorganizowały 26 szkoleń. Na podstawie przeprowadzonej analizy obserwujemy, iż wzrasta aktywność samorządów powiatowych w zakresie podnoszenia kwalifikacji kandydatów na rodziców zastępczych.

W 2013 r. w powiatach: skarżyskim (15 wskazań), sandomierskim oraz ostrowieckim (po 13 wskazań) największa liczba kandydatów na rodziców zastępczych brała udział w szkoleniach. Najmniej kandydatów pochodziło z powiatu kieleckiego (5 wskazań), koneckiego (6 wskazań), jędrzejowskiego (7 wskazań). Nie odnotowano kandydatów na rodziców zastępczych z powiatów: buskiego, kazimierskiego, opatowskiego, pińczowskiego, starachowickiego, staszowskiego i włoszczowskiego. Łącznie w 2013 r. przeszkolono 46 osób – kandydatów na rodziców zastępczych.

W 2014 r. sytuacja przedstawiała się nieco inaczej, Miasto Kielce, powiat kielecki (po 15 wskazań) i jędrzejowski (14 wskazań) przewodziły pod względem największej liczby osób będących kandydatami na rodziców zastępczych, którzy uczestniczyli w szkoleniach. W dalszej kolejności w powiecie buskim i koneckim zgłoszeni kandydaci, kolejno 10 i 9 wskazań, byli uczestnikami szkoleń w ww. zakresie. Najmniej kandydatów na rodziców zastępczych wykazano w powiecie ostrowieckim i sandomierskim (po 6 wskazań), opatowskim i starachowickim (po 5 wskazań) oraz w powiecie kazimierskim tylko 2 wskazania. Nie odnotowano kandydatów na rodziców zastępczych w powiatach: pińczowskim,

skarżyskim, staszowskim i włoszczowskim. Łącznie w 2014 r. przeszkolono 87 osób – kandydatów na rodziców zastępczych.

Tematyka wybranych szkoleń w 2014 r., na przykładzie Powiatu Buskiego, gdzie przeprowadzonych zostało 10 szkoleń w ramach Programu PRIDE – rodzinna opieka zastępcza, m.in.:

- *Praca zespołowa dla stabilizacji w życiu dziecka.*
- *Pojęcie więzi.*
- *Zaspokojenie potrzeb rozwojowych dziecka. Pojęcie rozłąki i straty.*
- *Dobra rozmowa: ważny element w wychowaniu dziecka.*
- *Dyscyplina jako proces wychowawczy.*
- *Planowanie zmiany w rodzinie kandydatów.*
- *Wzmacnianie trwałych więzi dzieci z rówieśnikami i osobami dorosłymi.*
- *Sesja dotycząca podejmowania świadomej decyzji w oparciu o diagnozę środowiska i analizę kompetencji rodziny.*

2.5. Liczba rozwiązanych rodzin zastępczych w województwie świętokrzyskim w 2013 r. i 2014 r.

Na przestrzeni lat 2013-2014 w województwie świętokrzyskim niektóre rodziny zastępcze zostały rozwiązane z powodów, które podane zostały w Tabeli nr 8.

Tabela nr 8. Liczba rozwiązanych rodzin zastępczych w województwie świętokrzyskim w 2013 i 2014r.

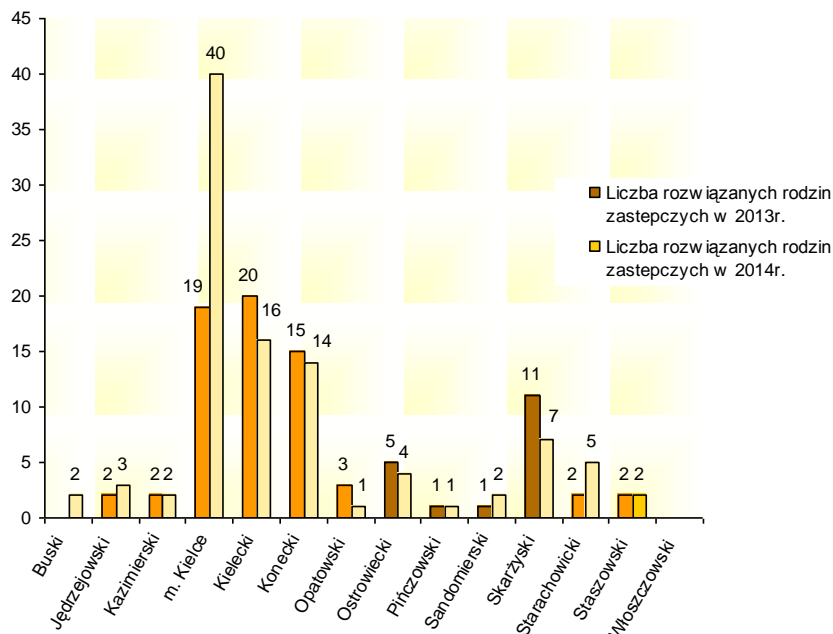
Lp.	Powiat	2013 r. – liczba rozwiązanych rodzin zastępczych	2014 r. - liczba rozwiązanych rodzin zastępczych	Powód rozwiązania rodzin zastępczych – 2013 r.	Powód rozwiązania rodzin zastępczych – 2014 r.
1.	Buski	0	2	-	Powrót dzieci do rodziny biologicznej
2.	Jędrzejowski	2	3	Powrót dzieci do rodziny biologicznej	W 2 przypadkach powrót dzieci do rodziny biologicznej, w 1 przypadku umieszczenie w placówce opiekuńczo-wychowawczej.
3.	Kazimierski	2	2	Usamodzielnienie się wychowanków	1- powrót dzieci do rodziny biologicznej, 1- zmiana pieczy zastępczej
4.	Miasto Kielce	19	40	14 -usamodzielnienie się pełnoletnich wychowanków, 1 – adopcja, 1 – umieszczenie w innej formie pieczy zastępczej, 3 - powrót do rodziny naturalnej.	31 – usamodzielnienie się pełnoletnich wychowanków, 6 – powrót do rodziny naturalnej, 3 - umieszczenie w innej formie pieczy zastępczej.
5.	Kielecki	20	16	5 - powrót do rodziny biologicznej, 11 - opuszczenie r.z. i podjęcie pomocy na kontynuowanie nauki; 2 – zmiana miejsca zamieszkania, 1 - przysposobienie, 1 – zmiana miejsca pobytu na POW	2 - powrót do rodziny biologicznej, 10 - opuszczenie r.z. i podjęcie pomocy na kontynuowanie nauki; 2 – zmiana miejsca zamieszkania, 1 - przysposobienie, 1 – zmiana miejsca pobytu na inną r.z.

6.	Konecki	15	14	2 – powrót do rodziny naturalnej, 1 – przysposobienie przez nią dziecka przebywającego w pieczy zastępczej, 1- przeniesienie dziecka do innej rodziny zastępczej z powodu braku kwalifikacji na niezawodową rodzinę zastępczą, 1 – niewydolność wychowawcza, niewywiązywanie się z roli opiekunów zastępczych, 2 – zdarzenie losowe, choroba członków rodziny zastępczej, 8 – usamodzielnienie się wychowanków.	3 – powrót dzieci do rodziny naturalnej, 1 – przysposobienie przez nią dziecka przebywającego w pieczy, 1 – przeniesienie dziecka do innej rodziny zastępczej, 3 – trudności opiekuńczo-wychowawcze z dziećmi, które zostały umieszczone w POW, 6 – usamodzielnienie się wychowanków.
7.	Opatowski	3	1	3 – pełnoletni wychowankowie opuścili rodziny zastępcze.	1 – rozwiązanie rodziny zastępczej na ich wniosek – niezaradność w wypełnianiu powierzonych funkcji.
8.	Ostrowiecki	5	4	1 – problemy opiekuńczo-wychowawcze, 1 – niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodziny zastępczej, 1 – wyjazd rodziny zastępczej wraz z dzieckiem za granicę, 2 – powrót dziecka do matki biologicznej	3 – problemy opiekuńczo-wychowawcze z dzieckiem, 1 wyjazd rodziny zastępczej wraz z dzieckiem za granicę.
9.	Pińczowski	1	1	Zmiana rodzica zastępczego	Zgon rodzica zastępczego
10.	Sandomierski	1	2	Powrót do rodziny biologicznej	Powrót do rodziny biologicznej
11.	Skarżyski	11	7	Powrót dzieci do rodzin naturalnych, przejście dzieci do innej pieczy zastępczej – instytucjonalnej, przysposobienie.	Powrót dzieci do rodzin naturalnych, przejście dzieci do innej pieczy zastępczej – instytucjonalnej, przysposobienie, umieszczenie w MOW.
12.	Starachowicki	2	5	Usamodzielnienie wychowanków	2 - usamodzielnienie wychowanków, 3 – (rozwiązane przez Sąd, 2 dzieci powrót do rodziny.
13.	Staszowski	2	2	1 – usamodzielnienie wychowanka, 1 – zmiana rodziny zastępczej.	1 – zmiana rodziny zastępczej (niewydolność rodziny zastępczej), 1 – osiągnięcie pełnoletniości (brak kontynuacji nauki)
14.	Włoszczowski	0	0	-	-

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Liczbę rozwiązanych rodzin zastępczych w województwie świętokrzyskim w latach 2013 i 2014 prezentuje wykres nr 3.

Wykres nr 3. Liczba rozwiązanych rodzin zastępczych w województwie świętokrzyskim w latach 2013 i 2014.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Z danych za lata 2013 i 2014, wskazanych na wykresie nr 3, wynika, iż w Mieście Kielce zostało rozwiązanych najwięcej rodzin zastępczych (2013r.–19 rodzin, 2014r.– 40 rodzin). Dokonując porównania, w roku 2014 o ok. 48% wzrosła liczba rozwiązanych rodzin zastępczych w stosunku do 2013 r. Z kolei w powiecie kieleckim (2013r.–20 rodzin, 2014r.-16 rodzin), liczba rozwiązanych rodzin zastępczych w 2014 r, w odniesieniu do roku 2013 zmalała o ok. 20%, podobna sytuacja kształtowała się w powiecie koneckim (2013r.-15 rodzin, 2014r.-14 rodzin), powiecie skarżyskim (2013r.–11 rodzin, 2014r.–7 rodzin).

W ramach zamysłu zmian ustawowych, umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno mieć charakter przejściowy do czasu powrotu do rodziny naturalnej, uregulowania jego sytuacji prawnej lub adopcji. Dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej do czasu zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej.

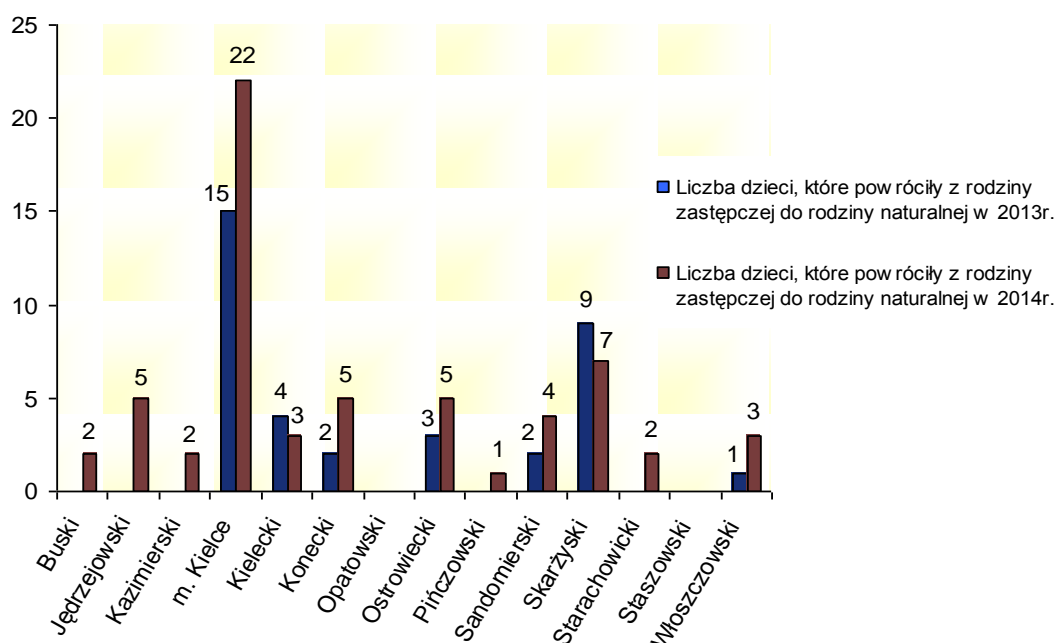
Wskazany jest podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka z rodziny zastępczej do jego rodziny biologicznej. Z tym wiąże się obowiązek pracy z rodziną biologiczną

i kontrolowania sytuacji dziecka (czy nie uległa ona poprawie umożliwiającej jego powrót). Gdyby sytuacja rodziny biologicznej nie ulegała poprawie i nie widać byłoby perspektyw do jej poprawy, należy zapewnić dziecku stabilne środowisko rodzinne w postaci rodziny adopcyjnej.

Na podstawie informacji przekazanych w ankietach ustalono, iż na przestrzeni lat 2013 i 2014 najczęściej dzieci powróciło z rodziny zastępczej do rodziny naturalnej na terenie Miasta Kielce. Pozytywne zjawisko powrotu dzieci do rodziny naturalnej zaobserwowano również w powiecie skarżyskim.

Widoczny wzrost liczby powrotów dzieci z rodziny zastępczej do rodziny naturalnej w powiatach województwa świętokrzyskiego zaznaczony zdecydowanie został w 2014 r. w porównaniu z 2013 r. Tylko w powiatach: opatowskim i staszowskim w latach 2013 i 2014 nie odnotowano dzieci, które powróciły z rodziny zastępczej do rodziny naturalnej.

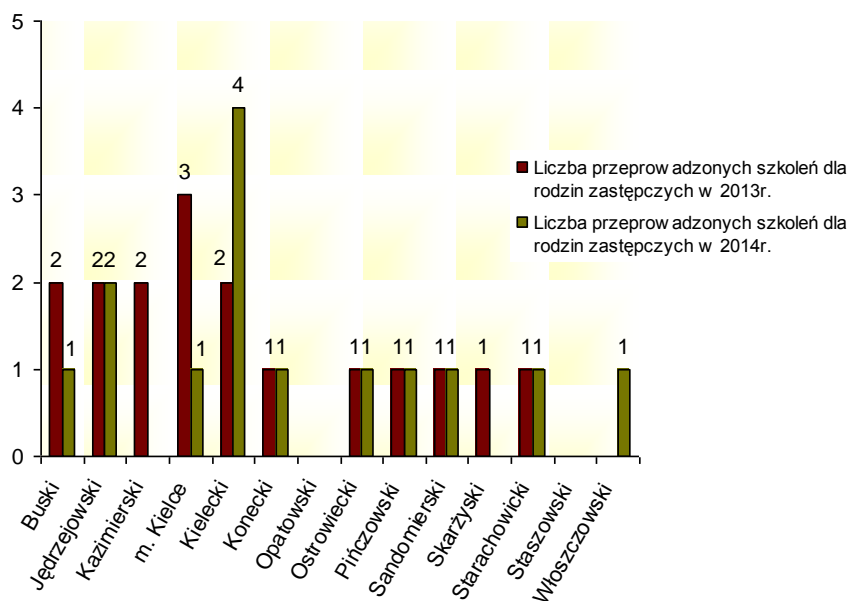
Wykres nr 4. Liczba dzieci, które powróciły z rodziny zastępczej do rodziny naturalnej w województwie świętokrzyskim w 2013 i 2014 r.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Wśród działań organizowanych na poziomie powiatu należy promowanie rodzicielstwa zastępczego, prowadzenie grup wsparcia czy szkoleń dla rodzin zastępczych.

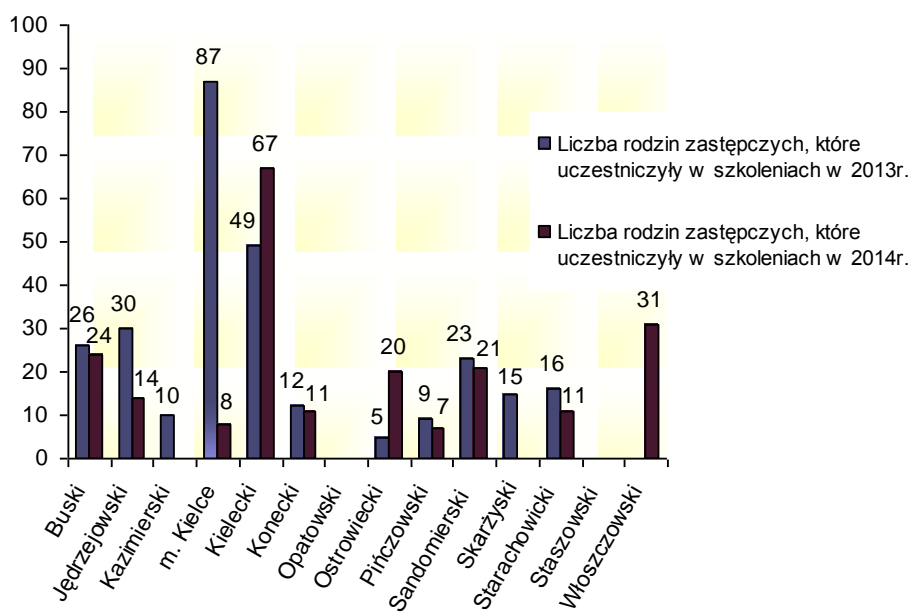
Wykres nr 5. Liczba przeprowadzonych szkoleń dla rodzin zastępczych w województwie świętokrzyskim w latach 2013 i 2014.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Spośród powiatów, które przeprowadziły szkolenia dla rodzin zastępczych, przodującym powiatem w 2014 r. był powiat kielecki, natomiast w 2013 r. Miasto Kielce. W 2013 r., 11 powiatów podjęło się organizacji szkoleń dla rodzin zastępczych, w 2014 r., szkolenia odbyły się w 10 powiatach. Na przełomie 2013 i 2014 r. nie zorganizowano szkoleń dla rodzin zastępczych w powiatach: opatowskim, staszowskim i włoszczowskim.

Wykres nr 6. Liczba rodzin zastępczych w województwie świętokrzyskim, które uczestniczyły w szkoleniach w latach 2013 i 2014.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

W 2013 r., w Mieście Kielce, biorąc pod uwagę pozostałe powiaty zostało przeszkolonych najwięcej rodzin zastępczych - 87, z kolei w powiecie kieleckim 49 rodzin zastępczych skorzystało z zaproponowanych szkoleń.

W 2014 r. tendencję wzrostową odnotowano w powiecie kieleckim – 67 rodzin zastępczych uczestniczyło w zaplanowanych szkoleniach. W dalszej kolejności, w powiecie włoszczowskim przeszkolono 31 rodzin zastępczych. W pozostałych powiatach liczba rodzin zastępczych uczestniczących w szkoleniach była zróżnicowana, co zostało zobrazowane na wykresie nr 6.

Tabela nr 9. Tematyka wybranych szkoleń, przeprowadzonych dla rodzin zastępczych.

Lp.	Powiat	Czy przeprowadzono szkolenia dla rodzin zastępczych?		Tematyka szkoleń dla rodzin zastępczych 2013 r.	Tematyka szkoleń dla rodzin zastępczych 2014 r.
		2013 r.	2014 r.		
1.	Buski	TAK	TAK	„Dzieci z Zespołem FAS – Alkoholowy Zespół Płodowy”; „Zaburzenia rozwoju sensomotorycznego i jego wpływ na zdolności poznawcze”.	„Mediacje – drogą do porozumienia”.
2.	Jędrzejowski	TAK	TAK	„Fobia szkolna”; „Dyscyplina z sercem”	„Jak rozmawiać z dzieckiem”; „Przepisy prawa i obowiązki rodzin zastępczych”.
3.	Kazimierski	TAK	NIE	„Wspomaganie kompetencji wychowawczych”; „Komunikacja wewnątrzrodzinną a podmiotowość dziecka”	
4.	Miasto Kielce	TAK	TAK	„Komunikacja interpersonalna i motywacja w pracy z rodzinami zastępczymi”; Szkolenia warsztatowe dla rodzin zastępczych spokrewnionych indywidualnym programem ORPZ.	„Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”.-
5.	Kielecki	TAK	TAK	„Profilaktyka i ochrona własnego zdrowia seksualnego”; „Narkotyki – rodzaje i zachowanie się pod ich wpływem”.	„Coaching rodzicielski - metody efektywnej pracy z dziećmi; metody pracy z dziećmi i rodzina dotkniętą przemocą w rodzinie”; „Funkcjonowanie dzieci i młodzieży z zespołem FAS i cechami zaburzonej więzi”; „Charakterystyka zakłóceń i zaburzeń u dzieci i młodzieży. Metody pracy i pozytywnej stymulacji rozwoju”.
6.	Konecki	TAK	TAK	„Wypalenie zawodowe wśród rodzin zastępczych”.	„Szkoła dla Rodziców i Wychowawców cz. 3 – Nastolatek”.
7.	Opatowski	NIE	NIE	-	-
8.	Ostrowiecki	TAK	TAK	"Ochrona wolności seksualnej w pieczy zastępczej".	„Szkolenie z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie”.

9.	Pińczowski	TAK	TAK	PRIDE - „Rodzinna opieka zastępcza.”	PRIDE - „Rodzinna opieka zastępcza”.
10.	Sandomierski	TAK	TAK	„Prawne aspekty funkcjonowania rodzin zastępczych”.	„Dziecko z syndromem FAS w rodzinie zastępczej”.
11.	Skarżyski	TAK	NIE	Warsztaty psychologiczne – „Jak mówić, aby dzieci słuchały i jak słuchać, aby dzieci mówiły”.	-
12.	Starachowicki	TAK	TAK	„Rodziny niezawodowe - przepisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej”.	"Szkoła dla rodziców i opiekunów"; /warsztaty dotyczące wychowania i kompetencji opiekunów/.
13.	Staszowski	NIE	NIE	-	-
14.	Włoszczowski	NIE	NIE	-	-

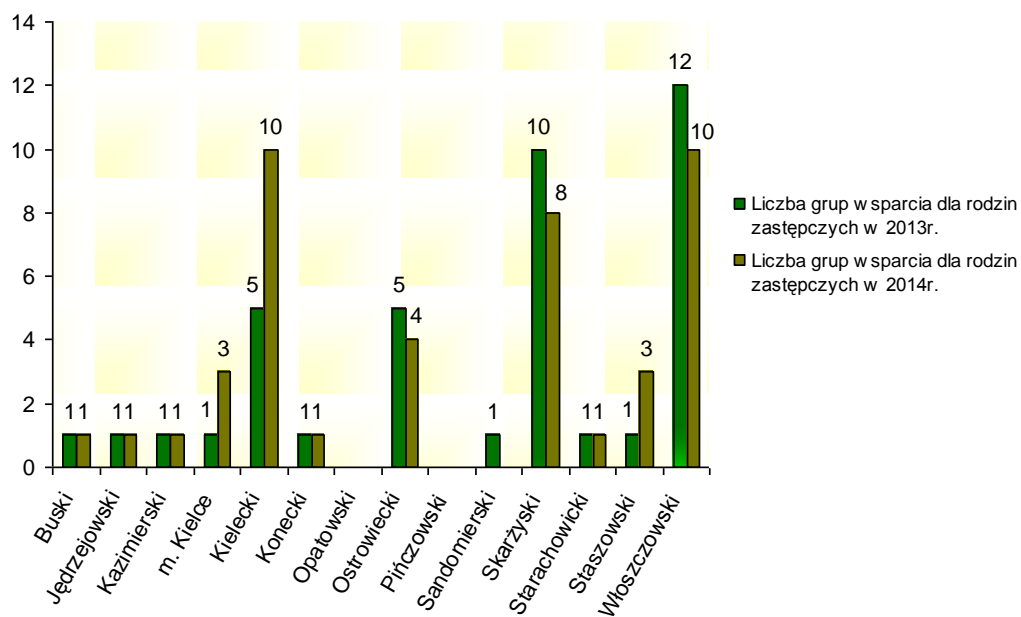
Źródło: opracowanie własne ROPS.

Jednym z najważniejszych narzędzi wsparcia rodzinnej pieczy zastępczej i przyczynienie się do jej rozbudowy jest wprowadzenie przez powiat szerokiej infrastruktury wspierającej. Bardzo ważną rolę wspierającą rodzinę zastępczą pełnią funkcjonujące na terenie powiatów m. in. grupy wsparcia dla rodziców zastępczych.

W województwie świętokrzyskim, w 2013 r. na terenie 12 powiatów działały grupy wsparcia dla rodzin zastępczych. W 2014 r. grupy wsparcia swoim zasięgiem objęły 11 powiatów.

Największą liczbę grup wsparcia dla rodzin zastępczych w 2013 r. odnotowano w powiecie włoszczowskim (12 wskazań) i w powiecie skarżyskim (10 wskazań). W powiatach: kieleckim i ostrowieckim 5 grup stanowiło wsparcie dla rodzin zastępczych. Z kolei w 2014 r. najwięcej grup wsparcia dla rodzin zastępczych działało w powiecie kieleckim i włoszczowskim (10 wskazań). W powiecie skarżyskim utworzonych zostało 8 grup wsparcia. W powiatach: opatowskim i pińczowskim nie funkcjonowały grupy wsparcia dla rodzin zastępczych.

Wykres nr 7. Liczba grup wsparcia dla rodzin zastępczych w powiatach województwa świętokrzyskiego w latach 2013 i 2014.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

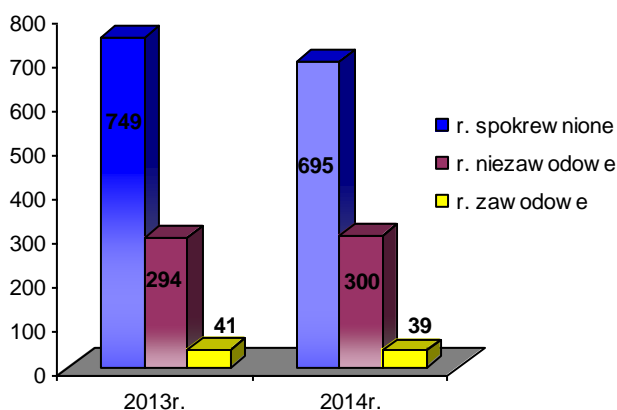
2.6. Rodziny zastępcze: spokrewnione, niezawodowe, zawodowe, rodzinny dom dziecka w powiatach województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014.

Tabela nr 10. Liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka – dane wg powiatów regionu świętokrzyskiego w latach 2013-2014.

Powiat	Liczba rodzin zastępczych			Rodzinny dom dziecka	Razem
	Spokrewnionych z dzieckiem	Niezawodowych	Zawodowych		
2013r.					
Buski	9	12	3	0	24
Jędrzejowski	41	14	0	0	55
Kazimierski	11	4	0	0	15
Miasto Kielce	127	40	12	2	181
Kielecki	81	42	5	5	133
Konecki	80	30	6	0	116
Opatowski	30	18	0	0	48
Ostrowiecki	93	30	3	1	127
Pińczowski	24	8	2	0	34
Sandomierski	51	15	1	2	69
Skarżyski	84	36	3	0	123
Starachowicki	84	15	4	2	105
Staszowski	20	15	0	0	35
Włoszczowski	14	15	2	1	32
Razem:	749	294	41	13	1097
2014r.					
Buski	9	12	3	0	24
Jędrzejowski	43	16	0	0	59
Kazimierski	10	4	0	0	14
Miasto Kielce	108	39	11	4	162
Kielecki	73	39	5	5	122
Konecki	70	27	6	0	103
Opatowski	30	21	0	0	51
Ostrowiecki	87	27	3	1	118
Pińczowski	28	9	3	0	40
Sandomierski	49	19	1	2	71
Skarżyski	81	36	2	1	120
Starachowicki	74	16	3	3	96
Staszowski	19	19	0	0	38
Włoszczowski	14	16	2	1	33
Razem:	695	300	39	17	1051

Źródło: opracowanie własne ROPS (na podstawie danych z PCPR).

Wykres nr 8. Liczba rodzin zastępczych w 2013 i 2014r.

Źródło: opracowanie własne ROPS (na podstawie danych z PCPR).

W województwie świętokrzyskim, na podstawie danych przekazanych przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie, w 2013 r. były łącznie: 1084 rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe, zawodowe. Natomiast rok później funkcjonowało: 1034 rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych, zawodowych, w stosunku do roku poprzedniego obserwowalny jest spadek liczby rodzin o 50 rodzin zastępczych tego typu. Do powiatów w których zmniejszeniu uległa liczba rodzin zastępczych należą m.in.: konecki, ostrowiecki, starachowicki, Miasto Kielce. Zwiększenie liczby rodzin zastępczych odnotowano w powiatach: jędrzejowskim, opatowskim, pińczowskim.

Rodzina zastępcza spokrewniona, to taka w której opiekę i wychowanie nad dzieckiem przejmują członkowie rodziny dziecka zobowiązani do alimentacji, tj. wstępni (dziadkowie, pradziadkowie) lub rodzeństwo. Rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Na podstawie danych przekazanych przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie, liczba rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem w 2014 roku wyniosła **695** rodzin i w odniesieniu do roku poprzedniego jest mniejsza o **54** rodziny tego typu. W województwie świętokrzyskim widoczny jest systematyczny spadek liczby rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem.

Na podstawie danych za 2013 r. i 2014 r. ustalono, iż najczęściej rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem odnotowujemy w Mieście Kielce i powiecie ostrowieckim, najmniej w powiecie buskim i powiecie kazimierskim.

Rodziny zastępcze niezawodowe – tworzone są przez małżonków lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, w tym przez osoby z dalszej rodziny lub też niespokrewnione z dziećmi.

Na przestrzeni lat 2013-2014, na podstawie danych przekazanych przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie obserwujemy niewielki wzrost liczby rodzin zastępczych niezawodowych. W roku 2014 funkcjonowało **300** tego typu rodzin i widzimy wzrost w odniesieniu do roku 2013 zaledwie o 6 rodzin.

Na podstawie danych za 2013 r. i 2014 r. ustalono, iż najwięcej rodzin zastępczych niezawodowych w poszczególnych powiatach województwa świętokrzyskiego odnotowujemy w Mieście Kielce, powiecie kieleckim i powiecie skarżyskim. Natomiast najmniej w powiecie kazimierskim i pińczowskim.

Rodzinę zastępczą zawodową tworzą małżonkowie lub osoby, które nie są wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. Zawodowstwo rodzin zastępczych polega na tym, że zawodowa rodzina zastępcza jest profesjonalnym rodzinnym środowiskiem dla przyjętego dziecka. Oprócz kryteriów, jakie powinni spełniać kandydaci na rodzinę zastępczą, osoby ubiegające się o założenie rodziny zawodowej muszą posiadać predyspozycje psychofizyczne, doświadczenie i umiejętność pracy, m.in. z niepełnosprawnymi dziećmi. Zobowiązani są także do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji, w szczególności przez udział w szkoleniach. Za sprawowanie opieki nad dzieckiem rodziny te pobierają opłaty. Rodziny zastępcze zawodowe mogą pełnić funkcję pogotowia rodzinnego lub pełnić funkcję rodziny zawodowej specjalistycznej.

W zawodowej rodzinie zastępczej umieszcza się dzieci na pobyt długoterminowy lub w przypadku rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego na pobyt okresowy, do czasu unormowania sytuacji dziecka, nie dłużej niż na okres 4 miesięcy (w szczególnych sytuacjach pobyt może być przedłużony, za zgodą organizatora rodzinnej pieczy zastępczej do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie lub umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej).

W rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletniość przebywając w pieczy zastępczej, jednak nie dłużej niż do ukończenia 25 r.ż., jeżeli:

- 1) uczy się:
 - a) w szkole,
 - b) w zakładzie kształcenia nauczycieli,
 - c) w uczelni,
 - d) u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego lub
- 2) legitymuje się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i uczy się:
 - a) w szkole,
 - b) w zakładzie kształcenia nauczycieli,
 - c) w uczelni,
 - d) na kursach, jeśli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielnienia,
 - e) u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego.

W analizowanym okresie 2013-2014, na podstawie danych przekazanych przez PCPR, obserwujemy niewielkie zmniejszenie liczby rodzin zastępczych zawodowych, o 2 rodziny (2013 r.-41 rodzin, 2014 r.-39 rodzin).

Na podstawie danych zamieszczonych w Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego za 2014 r. ustalono, iż wśród zawodowych rodzin zastępczych w roku 2014 funkcjonowało 6 rodzin zastępczych specjalistycznych, 13 rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego i 17 rodzin prowadzi rodzinny dom dziecka. W 2013 roku funkcjonowało 7 rodzin zastępczych specjalistycznych, 13 rodzin pełniących funkcję pogotowia rodzinnego i 13 rodzin prowadziło rodzinny dom dziecka.

Najwięcej rodzin zastępczych zawodowych w latach 2013-2014 odnotowujemy w Mieście Kielce, natomiast brak rodzin zastępczych zawodowych występuje w powiecie jędrzejowskim, kazimierskim, staszowskim oraz opatowskim.

W ankietach wskazano, iż w 2013 roku zorganizowano szkolenia dla rodzin zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego w powiatach: kieleckim, koneckim, ostrowieckim i Mieście Kielce. W 2014 roku szkolenia w tym obszarze odbyły się tylko w powiecie kieleckim, ostrowieckim i włoszczowskim. W przeciągu monitorowanych lat, 15 rodzin pełniących funkcję pogotowia rodzinnego skorzystało ze szkoleń.

2013 r. – liczba rodzin pełniących funkcję pogotowia rodzinnego uczestniczących w szkoleniach: Miasto Kielce – 6 rodzin, powiat konecki - 1 rodzina, powiat ostrowiecki - 2 rodziny, powiat kielecki – 1 rodzina.

2014 r. - liczba rodzin pełniących funkcję pogotowia rodzinnego uczestniczących w szkoleniach: powiat ostrowiecki – 2 rodziny, powiat włoszczowski – 2 rodziny, powiat kielecki – 1 rodzina.

Przykładowa tematyka szkoleń dla rodzin pełniących funkcję pogotowia rodzinnego:

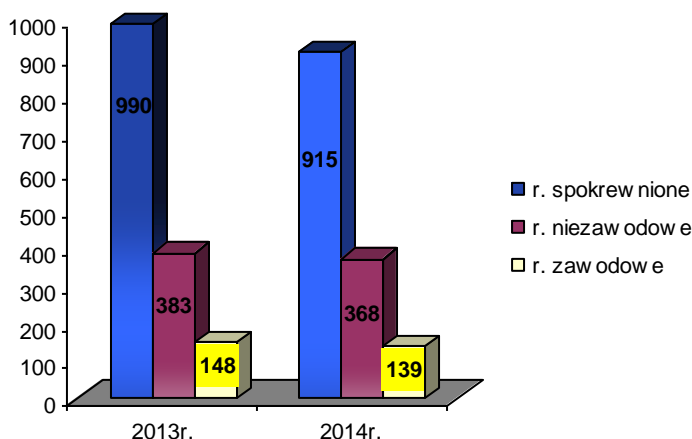
- „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie”;
- „Ochrona wolności seksualnej w pieczy zastępczej”;
- „Prawne aspekty funkcjonowania rodzin zastępczych”;
- „Komunikacja interpersonalna i motywacja w pracy z rodzinami”;
- „Charakterystyka zakłóceń i zaburzeń u dzieci i młodzieży. Metody pracy i pozytywnej stymulacji rozwoju”;
- „Funkcjonowanie dzieci i młodzieży z Zespołem FAS i cechami zaburzonej więzi”;
- „Coaching rodzicielski - metody efektywnej pracy z dziećmi”.

Tabela nr 11. Liczba dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w powiatach województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014.

Powiat	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych			Rodzinny dom dziecka – liczba dzieci	Razem
	Spokrewnionych z dzieckiem	Niezawodowych	Zawodowych		
2013r.					
Buski	9	12	12	0	33
Jędrzejowski	61	19	0	0	80
Kazimierski	18	5	0	0	23
Miasto Kielce	156	60	28	9	253
Kielecki	112	57	15	28	212
Konecki	110	34	11	0	155
Opatowski	30	18	0	0	48
Ostrowiecki	126	42	26	6	200
Pińczowski	35	10	9	0	54
Sandomierski	66	23	6	10	105
Skarżyski	108	45	22	0	175
Starachowicki	109	18	14	14	155
Staszowski	33	21	0	0	54
Włoszczowski	17	19	5	7	48
Razem:	990	383	148	74	1595
2014r.					
Buski	10	12	12	0	34
Jędrzejowski	61	21	0	0	82
Kazimierski	17	5	0	0	22
Miasto Kielce	135	45	29	18	227
Kielecki	103	52	17	28	200
Konecki	98	29	15	0	142
Opatowski	30	21	0	0	51
Ostrowiecki	111	39	13	6	169
Pińczowski	36	12	11	0	59
Sandomierski	62	25	6	4	97
Skarżyski	105	42	18	8	173
Starachowicki	97	18	10	22	147
Staszowski	31	27	0	0	58
Włoszczowski	19	20	8	7	54
Razem:	915	368	139	93	1515

Źródło: opracowanie własne ROPS (na podstawie danych z PCPR).

Wykres nr 9. Liczba dzieci w rodzinach zastępczych w 2013 i 2014r.

Źródło: opracowanie własne ROPS (na podstawie danych z PCPR).

Liczba dzieci w rodzinach zastępczych w latach 2013-2014 została zobrazowana na wykresie słupkowym nr 9.

W 2013 r., o 75 dzieci więcej przebywało w rodzinach zastępczych spokrewnionych w odniesieniu do roku 2014 r. W rodzinach niezawodowych w 2013 r. umieszczonych było o 15 dzieci więcej w porównaniu do roku 2014 r. Natomiast liczba dzieci w 2014 r. w rodzinach zawodowych zmniejszyła się o 9 dzieci.

Rodzinny Dom Dziecka tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej. Głównym celem jest zapewnienie opieki i wychowania dzieciom w różnym wieku w warunkach jak najbardziej zbliżonych do środowiska normalnej, zdrowo funkcjonującej rodziny.

W rodzinnym domu dziecka, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletniość przebywając w pieczy zastępczej. W razie konieczności umieszczenia w rodzinnym domu dziecka rodzeństwa, za zgodą prowadzącego rodzinny dom dziecka oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora pieczy zastępczej, dopuszczalne jest umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci.

Z rodziną zastępczą zawodową, w której wychowuje się co najmniej 6 dzieci, spełniającą warunki do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz posiadającą co najmniej 3-letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza zawodowa, starosta zawiera,

na wniosek tej rodziny, umowę o prowadzenie rodzinnego domu dziecka. Z rodziną zastępczą niezawodową lub zawodową spełniającą warunki do prowadzenia rodzinnego domu dziecka starosta może zawrzeć, na wniosek tej rodziny, umowę o prowadzenie rodzinnego domu dziecka. Umowę zawiera się na okres co najmniej 5 lat.

Rolę wychowawców pełnią osoby, najczęściej małżonkowie, którzy decydują się na założenie rodzinnego domu dziecka. Praca prowadzącego rodzinny dom dziecka jest wykonywana na podstawie umowy o świadczenie usług. Okres prowadzenia rodzinnego domu dziecka wlicza się do okresu pracy wymaganego do nabycia lub zachowania uprawnień pracowniczych. W przypadku nieobecności prowadzącego rodzinny dom dziecka (gdy prowadzący rodzinny dom dziecka zmieni miejsce sprawowania pieczy zastępczej), dom ten prowadzi wskazana przez niego osoba, która uzyskała pozytywną opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, wyznaczona przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, starosta lub podmiot organizujący rodzinny dom dziecka, na wniosek prowadzącego rodzinny dom dziecka może zatrudnić osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

Nie można łączyć pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej z prowadzeniem rodzinnego domu dziecka, a także pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej z funkcją rodziny zastępczej niezawodowej.

W przypadku połączenia funkcji rodziny zastępczej spokrewnionej z prowadzeniem rodzinnego domu dziecka piecza zastępcza może być sprawowana nad nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej.

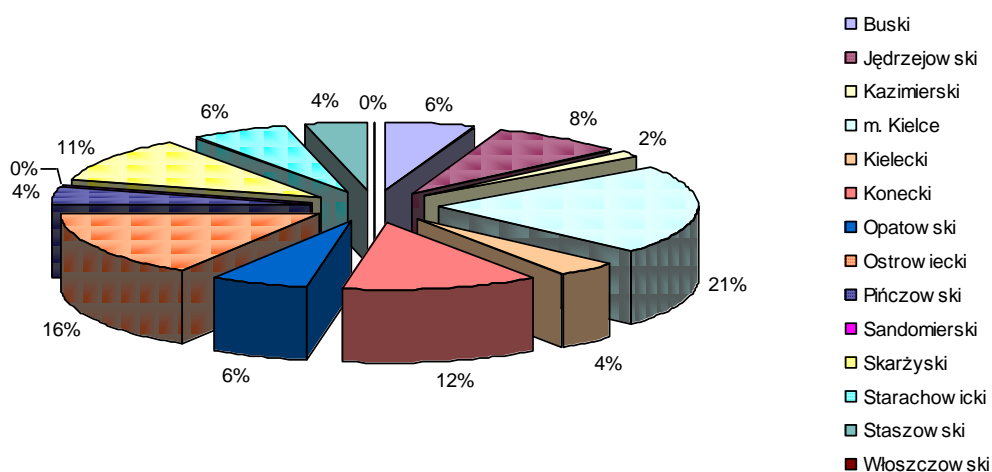
W województwie świętokrzyskim w 2013 r., w rodzinnej pieczy zastępczej funkcjonowało 14 rodzinnych domów dziecka. **Na koniec 2013 r.**, z uwagi na fakt przekształcenia się w powiecie staszowskim rodzinnego domu dziecka w placówkę typu rodzinnego, odnotowano **13 rodzinnych domów dziecka**. Na koniec 2013 r. rodzinne domy dziecka dysponowały 96 miejscami, a 74 dzieci przebywało w tej formie rodzinnej pieczy zastępczej.

W 2014 r. prowadzono w rodzinnej pieczy zastępczej 17 rodzinnych domów dziecka o liczbie miejsc 126, gdzie umieszczonych było 93 dzieci. Tym samym wzrosła liczba dzieci umieszczonych w rodzinnych domach dziecka o 19 dzieci na koniec 2014 r., w stosunku do 2013 r.

Najwięcej dzieci w rodzinnych domach dziecka w latach 2013-2014 przebywało, w powiecie kieleckim (po 28 dzieci).

W 2014 r., w 7 powiatach: buskim, jędrzejowskim, kazimierskim, koneckim, opatowskim, pińczowskim i staszowskim nie odnotowano funkcjonowania tej formy rodzinnej pieczy zastępczej.

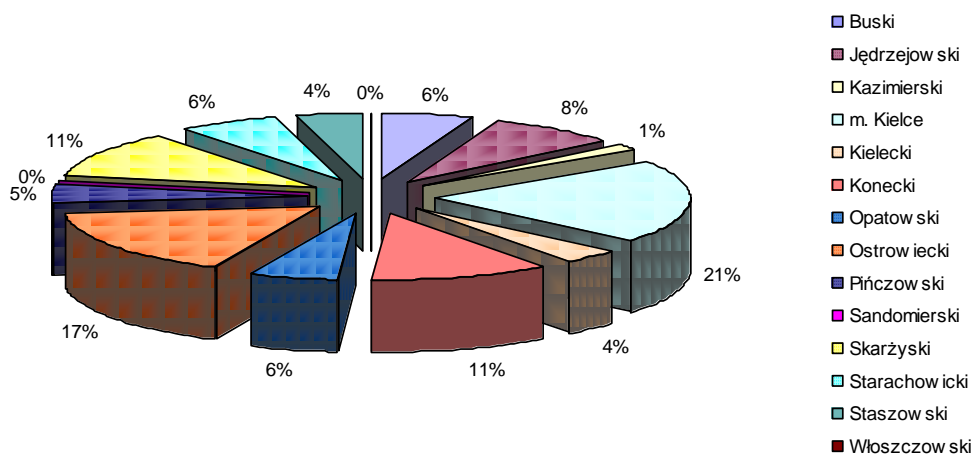
Wykres nr 10. Środki finansowe przeznaczone przez powiaty regionu świętokrzyskiego na wsparcie rodzin zastępczych w 2013r.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Na wsparcie rodzin zastępczych w 2013 r. najwięcej środków finansowych w ujęciu procentowym przeznaczyło Miasto Kielce, (21%), dalej Powiat Ostrowiecki (16%), na podobnym poziomie wkład finansowy poniosły powiaty: Konecki i Skarżyski, kolejno 12% i 11%. Zasoby finansowe w celu wsparcia rodzin zastępczych wydatkowane zostały w 8% przez Powiat Jędrzejowski, zaangażowanie środków na tym samym poziomie utrzymywało się w powiatach: Starachowickim, Buskim i Opatowskim (6%). Powiat Pińczowski, Kielecki i Staszowski przeznaczył środki finansowe, które stanowiły 4 %, w porównaniu z pozostałymi powiatami.

Wykres nr 11. Środki finansowe przeznaczone przez powiaty regionu świętokrzyskiego na wsparcie rodzin zastępczych w 2014r.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Na wsparcie rodzin zastępczych w 2014 r., tak samo jak w roku 2013, najwięcej środków finansowych w ujęciu procentowym przeznaczyło Miasto Kielce, (21%), w dalszej kolejności Powiat Ostrowiecki (17%). Powiaty: Konecki i Skarżyski, poniosły 11% wkład finansowy. Na wsparcie rodzin zastępczych Powiat Jędrzejowski przeznaczył 8% wkład finansowy. Zaangażowanie środków na tym samym poziomie utrzymywało się w powiatach: Starachowickim, Buskim i Opatowskim (6%), na niższym poziomie przez Powiat Pińczowski – 5%. Powiat Kielecki i Staszowski przeznaczył środki finansowe, które stanowiły 4 %, w porównaniu do pozostałych powiatów. Łącznie w 2013 r. na wsparcie rodzin zastępczych wydatkowano kwotę: 11 669 028,29 zł, a w 2014 r. kwotę: 12 196 572,55 zł, tj. ok. 4% więcej niż w roku 2013.

Tabela nr 12. Liczba dzieci w powiatach województwa świętokrzyskiego, które umieszczone były w rodzinie zastępczej i powróciły do placówki. Liczba dzieci w powiatach województwa świętokrzyskiego, które opuściły pieczę instytucjonalną na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej.

Lp.	Powiat	Liczba dzieci, które z rodziny zastępczej powróciły do placówki.		Liczba dzieci, które opuściły pieczę instytucjonalną na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej.	
		2013 r.	2014 r.	2013r.	2014r.
1.	Buski	0	0	1	0
2.	Jędrzejowski	0	2	0	1
3.	Kazimierski	0	0	0	0
4.	Miasto Kielce	7	8	0	0
5.	Kielecki	0	0	1	2
6.	Konecki	6	4	0	2
7.	Opatowski	0	0	0	5
8.	Ostrowiecki	4	2	1	6
9.	Pińczowski	0	0	0	0
10.	Sandomierski	0	0	0	0
11.	Skarżyski	5	2	6	5
12.	Starachowicki	0	0	0	0
13.	Staszowski	0	0	1	0
14.	Włoszczowski	0	0	0	2
Razem		22	18	10	23

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Z danych za lata 2013-2014 w powiatach województwa świętokrzyskiego, przedstawionych w Tabeli nr 12 wynika, iż w 2013 r. o 4 dzieci więcej powróciło z rodzin zastępczych do placówek w stosunku do roku 2014 r.

Przyczynami powrotów były m.in.: sygnalizowane przez rodziny zastępcze problemy, trudności opiekuńczo-wychowawcze z dziećmi, niewydolność opiekunów zastępczych, rezygnacja rodzin zastępczych z pełnienia funkcji, przeniesienie dzieci z zawodowej rodziny zastępczej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego do placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, zmiana środowiska zastępczego, rozwiązanie rodziny zastępczej.

Z kolei z pieczy instytucjonalnej do rodzinnej pieczy zastępczej w 2013 r. przeszło 10 dzieci. Natomiast w 2014 r. do rodzinnej pieczy zastępczej przeszło 23 dzieci, tj. o 13 dzieci więcej w porównaniu do roku 2013. Najwięcej tego typu przypadków odnotowano w powiecie ostrowieckim, opatowskim i skarżyskim.

2.7. Zapewnienie wsparcia i pomocy wychowankom opuszczającym rodziną i instytucjonalną pieczę zastępczą.

Indywidualny program usamodzielnienia.²

Pełnoletni wychowanek placówki opiekuńczo-wychowawczej lub rodziny zastępczej może przystąpić do realizacji programu usamodzielniania i ubiegać się o przyznanie pomocy pieniężnej. Stwarza to szansę dla osób, które są w trudnej sytuacji życiowej, ale starają się współpracować z instytucją pomocy społecznej w kwestii swojego usamodzielnienia stopniowo rozwiązywać problemy wiążące się z uzyskaniem samodzielności.

Pomocą mającą na celu usamodzielnienia mogą być objęte osoby opuszczające:

- placówki opiekuńczo-wychowawcze, domy dziecka i rodzinne domy dziecka;
- rodziny zastępcze;
- zakłady poprawcze;
- młodzieżowe ośrodki socjoterapii;
- schroniska dla nieletnich;
- domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej;
- domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.

Liczba osób objętych indywidualnym programem usamodzielnienia w roku 2014 wyniosła 580 osób, natomiast w roku 2013 – 526 osób, nastąpił wyraźny wzrost. Na podstawie danych zebranych w opracowaniu *Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego za 2014 rok*, najwięcej osób objętych indywidualnym programem usamodzielnienia odnotowano w latach 2013-2014 w powiatach: ostrowieckim oraz skarżyskim, najmniej w powiecie buskim. W 2013 r. najmniej osób tego typu, oprócz wymienionego wyżej, odnotowano również w powiecie staszowskim.

Pełnoletnie osoby opuszczające rodziny zastępcze.

Dane dotyczą osób usamodzielnionych, które opuszczają rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka po osiągnięciu pełnoletniości – niezależnie od formy otrzymanej pomocy (na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie, a także pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia).

Liczba pełnoletnich osób opuszczających rodziny zastępcze wyniosła w latach objętych monitoringiem łącznie: **965** osób, tj. 2013 r. – **519** osób, 2014 r. – **446** osoby. Obserwujemy znaczny spadek liczby pełnoletnich osób opuszczających rodziny zastępcze w 2014 r., w stosunku do 2013 r., o 73 osoby. Łączna kwota świadczeń

² Dane przedstawione w oparciu o *Ocenę Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego za 2013 i 2014 rok*.

wypłacanych osobom pełnoletnim opuszczającym w roku 2014 rodziny zastępcze kształtowała się na poziomie: **2 645 813 zł**, było to więcej o **53 096 zł** w stosunku do roku 2013.

Tabela nr 13. Liczba osób pełnoletnich opuszczających rodziny zastępcze, które otrzymały pomoc pieniężną.

Formy otrzymanej pomocy pieniężnej na:	Liczba osób opuszczających rodziny zastępcze, które otrzymały pomoc pieniężną		Kwota świadczeń przeznaczona na formę wsparcia osób opuszczających rodziny zastępcze.	
	2013 r.	2014 r.	2013 r.	2014 r.
usamodzielnienie	57	53	272 957 zł	232 817 zł
kontynuowanie nauki	445	441	2 160 008 zł	2 223 111 zł
zagospodarowanie	46	54	166 352 zł	189 884 zł

Źródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego za 2013 r. i 2014 r.

Pełnoletnie osoby opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Liczba pełnoletnich osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze w regionie wyniosła w latach 2013-2014 łącznie **345** osób. (2013 r. – **189** osób, 2014 r. – **156** osób). Analiza danych wykazuje spadek liczby pełnoletnich osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze. Łączna kwota świadczeń wypłacanych osobom pełnoletnim opuszczającym w roku 2014 placówki opiekuńczo-wychowawcze wyniosła: **843 753 zł**, było to mniej o **102 386 zł** w stosunku do 2013 r.

Tabela nr 14. Liczba osób pełnoletnich opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze, które otrzymały pomoc pieniężną.

Formy otrzymanej pomocy pieniężnej na:	Liczba osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze, które otrzymały pomoc pieniężną		Kwota świadczeń przeznaczona na formę wsparcia osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze.	
	2013 r.	2014 r.	2013 r.	2014 r.
usamodzielnienie	28	21	163 116 zł	135 580 zł
kontynuowanie nauki	169	152	711 384 zł	663 744 zł
zagospodarowanie	18	13	59 901 zł	44 429 zł

Źródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego za 2013 r. i 2014 r.

Pełnoletnie osoby opuszczające placówki, o których mowa w art. 88 ust. 1 Ustawy o pomocy społecznej.

Dane dotyczą osób usamodzielnianych, które opuszczają:

- dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie;
- dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży;
- schronisko dla nieletnich;
- zakład poprawczy;
- specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy;
- specjalny ośrodek wychowawczy;
- młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę;
- lub młodzieżowy ośrodek wychowawczy

Po osiągnięciu pełnoletniości – niezależnie od formy przyznanej pomocy (na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie, a także pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia).

Liczba pełnoletnich osób opuszczających placówki, o których mowa w art. 88 ust.1 Ustawy o pomocy społecznej wyniosła w 2014 r. – 33 osoby. Analiza danych wykazuje znaczny spadek liczby pełnoletnich osób opuszczających placówki w 2014 r., w stosunku do 2013 roku o 20 osób. Łączna kwota świadczeń placówki wypłacanych osobom pełnoletnim opuszczającym w roku 2014 placówki opiekuńczo-wychowawcze ukształtowała się na poziomie: 167 379 zł, było to mniej o 16 318 zł, w porównaniu do roku 2013 – 183 697 zł.

Tabela nr 15. Liczba osób pełnoletnich opuszczających placówki, o których mowa w art. 88 ust. 1 Ustawy o pomocy społecznej, które otrzymały pomoc pieniężną.

Formy otrzymanej pomocy pieniężnej na:	Liczba osób opuszczających placówki o których mowa w art. 88 ust 1 Ustawy o pomocy społecznej, które otrzymały pomoc pieniężną		Kwota świadczeń przeznaczona na formę wsparcia osób opuszczających placówki, o których mowa w art. 88 ust. 1 Ustawy o pomocy społecznej .	
	2013 r.	2014 r.	2013 r.	2014 r.
usamodzielnienie	9	5	29 017 zł	21 411 zł
kontynuowanie nauki	42	36	137 496 zł	115 369 zł
zagospodarowanie	5	8	17 184 zł	30 599 zł

Źródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego za 2013 r. i 2014 r.

2.8. Rodziny pomocowe w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.

Rodzina pomocowa to rodzina, która sprawuje pieczę zastępczą nad dzieckiem w przypadku czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą lub prowadzącego rodzinny dom dziecka.

Pieczą zastępczą nad dzieckiem może być powierzona rodzinie pomocowej, w szczególności w okresie:

- czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą lub prowadzącego rodzinny dom dziecka w związku z wypoczynkiem, udziałem w szkoleniach lub pobytem w szpitalu;
- nieprzewidzianych trudności lub zdarzeń losowych w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka.

Rodziną pomocową może być:

- 1) rodzina zastępcza niezawodowa, rodzina zastępcza zawodowa lub prowadzący rodzinny dom dziecka;
- 2) małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim przeszkoleni do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub rodziny przysposabiającej.

Rodzina zastępcza zawodowa, rodzina zastępcza niezawodowa lub prowadzący rodzinny dom dziecka może przyjąć dziecko jako rodzina pomocowa bez względu na liczbę dzieci pozostających pod ich opieką.

Czas pobytu dziecka w rodzinie pomocowej nie może przekroczyć 2 miesięcy.

W województwie świętokrzyskim w 2013 roku w Mieście Kielce funkcjonowały **4 rodziny pomocowe**, swoją opieką objęły **11 dzieci**. W 2014 r. w Mieście Kielce działało **6 rodzin pomocowych**, liczba dzieci objętych wsparciem rodzin pomocowych wyniosła **19**.

W 2013 r. nie było przeprowadzonych szkoleń dla rodzin pomocowych. W 2014 r. zorganizowane zostały 2 szkolenia dla rodzin pomocowych, na których przeszkolono 3 rodziny, w tym 4 osoby.

Natomiast w powiecie kieleckim, w 2013 r. funkcjonowało **9 rodzin pomocowych**, przeszkolone zostały 2 rodziny, w tym 4 osoby. W 2014 r. działały **4 rodziny pomocowe** i nie były organizowane szkolenia dla tych rodzin. Pod opieką rodzin pomocowych w 2013 r. znajdowało się **33 dzieci**, w roku 2014 już tylko **16 dzieci**.

W pozostałych powiatach nie funkcjonowały rodziny pomocowe.

2.9. Zadania realizowane przez samorzady gmin w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.

Zgodnie z Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku jednym z zadań własnych gminy jest opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Z danych zebranych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej wynika, iż w 2013 r. spośród 102 gmin naszego regionu **47** gmin opracowało Gminne Programy Wspierania Rodziny. W 2014 r. opracowany Program posiadały **44** gminy. Programy obejmowały lata 2012-2014 lub 2013-2015. Brak wymaganego programu w 2013 r. wykazało 55 gmin. W 2014 r., na 102 gminy w województwie świętokrzyskim 58 gmin nie sporządziło ww. programu.

Na realizację Programu w 2013 r. w 47 gminach województwa świętokrzyskiego przeznaczone zostały środki finansowe w łącznej kwocie: 2 246 431,32 zł, natomiast w roku kolejnym, w 44 gminach: 2 765 812,65 zł, co stanowi niemal o 19% więcej w odniesieniu do roku 2013.

Środki przeznaczone na realizację Programu pochodziły głównie z budżetu gmin, w mniejszym zakresie z innych źródeł, tj. ze środków unijnych czy z dotacji budżetu państwa.

Mieszkania chronione w gminach województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014.

Mieszkanie chronione - w myśl polskiego prawa, forma pomocy społecznej w postaci lokalu mieszkalnego, mająca zapewnić osobom w nim zamieszkującym przygotowanie do prowadzenia samodzielnego życia w społeczeństwie lub zastąpić pobyt w placówce zapewniającą całodobową opiekę. Proces ten odbywać się winien pod opieką odpowiednich specjalistów, np.: pracownika socjalnego.

Ustawa o pomocy społecznej umożliwia pobyt w mieszkaniach chronionych osobom, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osobom z zaburzeniami psychicznymi, opuszczającym pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, a także cudzoziemcom, którzy uzyskali w Polsce status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

Na podstawie danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2013 r. wynika, iż w 2013 r. w województwie świętokrzyskim funkcjonowało 18 mieszkań chronionych, z tego 15 prowadzonych było przez jednostki samorządu terytorialnego oraz 3 przez organizacje pozarządowe. Do dyspozycji w mieszkaniach chronionych znajdowały się 103 miejsca. Liczba osób, które skorzystały z tej formy wsparcia w 2013 r. wyniosła 188 osób. Roczny koszt prowadzenia i utrzymania mieszkań chronionych wyniósł 39 178 zł.

Natomiast na podstawie OZPS za 2014 r. wynika, iż w województwie świętokrzyskim w 2014 roku funkcjonowało 27 mieszkań chronionych, gdzie 21 z nich prowadzonych było przez jednostki samorządu terytorialnego, 6 przez organizacje pozarządowe. Placówki łącznie oferowały 122 miejsca, skorzystało z nich 101 osób. Ilość pracowników zatrudnionych w placówkach wyniosła 17 osób. Roczny koszt prowadzenia i utrzymania mieszkań chronionych wyniósł 39 602 zł. Mieszkania chronione **dla usamodzielnionych wychowanków** w latach 2013-2014 funkcjonowały w Mieście Kielce – łącznie 3 lokale, (liczba wychowanków: 2013r.- 5, 2014r. – 7), w powiecie jędrzejewskim (liczba wychowanków 2013r. – 1, 2014r. – 1), w powiecie opatowskim (liczba wychowanków: 2013r. – 2) oraz w powiecie kieleckim w 2014r. w mieszkaniach chronionych zamieszkiwało 6 usamodzielnionych wychowanków.

Tabela nr 16. Mieszkania chronione w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014 w podziale na powiaty.

Lp.	Powiat	Liczba mieszkań chronionych w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014	
		2013r.	2014r.
1	Buski	0	1
2	Jędrzejowski	1	1
3	Kazimierski	0	0
4	Miasto Kielce	11	17
5	Kielecki	0	2
6	Konecki	0	0
7	Opatowski	2	2
8	Ostrowiecki	1	2
9	Pińczowski	0	0
10	Sandomierski	1	1
11	Skarżyski	1	1
12	Starachowicki	0	0
13	Staszowski	1	0
14	Włoszczowski	0	0
	RAZEM	18	27

Źródło: opracowanie własne ROPS (dane na podstawie OZPS za 2013 i 2014 r.)

Mieszkania aktywizujące w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.

Mieszkania aktywizujące przeznaczone są dla osób, które ze względu na niepełnosprawność intelektualną lub niepełnosprawność sprzężoną z intelektualną (stopień upośledzenia lekki lub umiarkowany) potrzebują wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ale wymagają usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki. Jest to forma mieszkalnictwa dla osób z niepełnosprawnością służąca pobytowi czasowemu, tzw. mieszkania przejściowe (tymczasowe, aktywizujące).

Kryteria przyznania miejsca w Lokalach Aktywizujących:

- a. Posiadanie aktualnego orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wydane przez Zespół do Spraw orzekania o niepełnosprawności (symbol niepełnosprawności U) lub orzeczenie wydane przez orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.
- b. Posiadanie własnego źródła dochodu.
- c. Szansa na usamodzielnienie (np. pozyskanie lokalu z zasobów gminy).
- d. Wiek od 18-35 roku życia.

Pobyt w lokalu Aktywizującym przyznaje się na wniosek osoby zainteresowanej, jej przedstawiciela ustawowego lub innej osoby za zgodą osoby zainteresowanej. Przyznanie prawa pobytu w Lokalu Aktywizującym następuje w drodze decyzji administracyjnej, której wydanie poprzedza przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego potwierdzającego zasadność skierowania do Lokalu oraz zabranie kompletu dokumentów.

Osoby skierowane do Lokalu Aktywizującego zobowiązane są do przestrzegania regulaminu obowiązującego w lokalu oraz ponoszenia odpłatności za pobyt w lokalu (obejmującej czynsz oraz opłaty za media). Opłata ustalana jest w zależności od dochodu mieszkańca oraz zajmowanego przez niego pokoju.

Mieszkańcy lokali w ramach pobytu mogą korzystać z zajęć: rehabilitacyjnych, logopedycznych, terapii psychologicznej, zajęć sportowych.

Stworzenie mieszkań przejściowych stanowi ważny element wyrównywania szans życiowych tych osób, promując dodatkowo podejmowanie aktywności w celu poprawy własnej sytuacji.

W ramach projektu współfinansowanego ze Szwajcarskiego Programu Współpracy z Nowymi Krajami Członkowskimi Unii Europejskiej na terenie Miasta Kielce zostało

utworzonych 5 Lokali Aktywizujących dla 8 osób z niepełnosprawnością intelektualną, fizyczną lub sprzężoną, które przy wsparciu opiekuna będą w stanie samodzielnie funkcjonować. Mieszkania te zostały utworzone dla usamodzielnianych wychowanków przy Zespole Placówek „Kamyk” w Kielcach i rozpoczęły funkcjonowanie w III kwartale 2014 r. Lokale aktywizujące mają na celu zaspokojenie potrzeb osób niepełnosprawnych ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki ich funkcjonowania oraz stworzenie przy pomocy specjalistów optymalnych warunków do nabywania umiejętności umożliwiających samodzielne życie i integracje ze środowiskiem lokalnym.

Tabela nr 17. Liczba lokali aktywizujących i liczba miejsc w lokalach aktywizujących w województwie świętokrzyskim w 2014 r.

Powiat	Gmina/ Nazwa Lokalu	Liczba lokali aktywizujących	Liczba miejsc w lokalach aktywizujących
Buski	DPS w Zborowie (gm. Solec-Zdrój)	7	22
Jędrzejowski	-	-	-
Kazimierski	-	-	-
Miasto Kielce	DPS im. Jana Pawła II w Kielcach	20	29
	Zespół Placówek „Kamyk” w Kielcach	5	8
Kielecki	Dom dla Niepełnosprawnych w Piekoszowie	22	56
	Dom Seniora w Pierzchnicy	14	14
Konecki	-	-	-
Opatowski	DPS w Zochcinku (gm. Opatów)	18	32
Ostrowiecki	-	-	-
Pińczowski	-	-	-
Sandomierski	DPS w Sandomierzu	6	10
Skarżyski	-	-	-
Starachowicki	-	-	-
Staszowski	-	-	-
Włoszczowski	-	-	-
RAZEM	7	92	171

Źródło: opracowanie własne ROPS (na podstawie danych z Projektu współfinansowanego przez Szwajcarię w ramach Szwajcarskiego Programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi UE - Instytucja Realizująca Wojewoda Świętokrzyski).

3. Cel operacyjny nr 3. System wsparcia rodziny naturalnej znajdującej się w sytuacji kryzysowej.

3.1. Poradnictwo specjalistyczne w powiatach województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014.

Poradnictwo specjalistyczne to zadanie własne powiatu. Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.

Poradnictwo to forma pomocy za pośrednictwem porady (konsultacji, rady, wskazówki, zalecenia).

Usługi z zakresu poradnictwa udzielane są przez PCPR lub jednostki organizacyjne niepubliczne, realizujące zadania w tym zakresie na zlecenie Powiatu. *Poradni specjalistycznych, o których wyżej mowa, nie należy mylić z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, które są jednostkami systemu oświaty, tworzonymi w celu udzielania dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu. Za **Placówkę Specjalistycznego Poradnictwa**, która powinna znaleźć się w rejestrze należy uznać tę, która na terenie danego województwa realizuje zadania specjalistycznego poradnictwa, (czyli również takie jednostki organizacyjne pomocy społecznej, które w ramach swoich zadań ustawowych i statutowych realizują dodatkowo specjalistyczne poradnictwo), a nie jedynie odrębnych jednostek specjalistycznego poradnictwa świadczących tego rodzaju pomoc. W rejestrze powinna znaleźć się odpowiednia adnotacja informująca, która z placówek jest odrębną jednostką realizującą zadania specjalistycznego poradnictwa, a które z jednostek realizują te zadania dodatkowo w ramach realizowanych działań.*

Głównym celem poradnictwa jest poprawa jakości życia osób zwracających się o pomoc, ich rozwój i optymalizacja działań związanych z różnymi aspektami funkcjonowania indywidualnego, grupowego, rodzinnego, zawodowego.

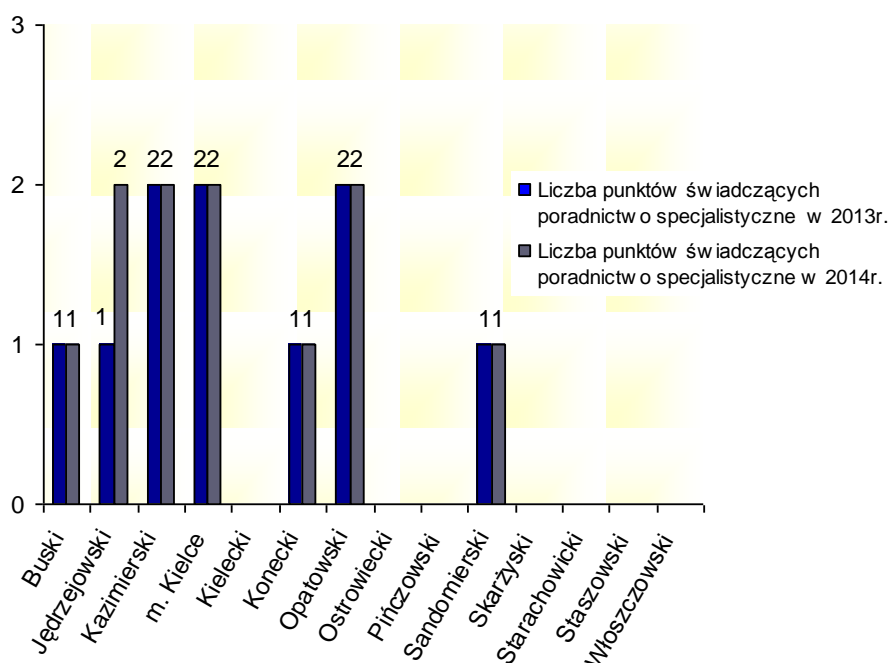
Rodzaje poradnictwa można sklasyfikować zgodnie z *Ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r.:*

- **prawne**, realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów;

- **psychologiczne** realizuje się przez proces diagnozowania, profilaktyki i terapii;
- **rodzinne** obejmuje szeroko rozumiane problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy wychowawcze w rodzinach naturalnych i zastępczych oraz problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną.

W województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014 poradnictwo specjalistyczne prowadzone było przez 7 powiatów: Buski, Jędrzejowski, Kazimierski, Miasto Kielce, Konecki, Opatowski i Sandomierski.

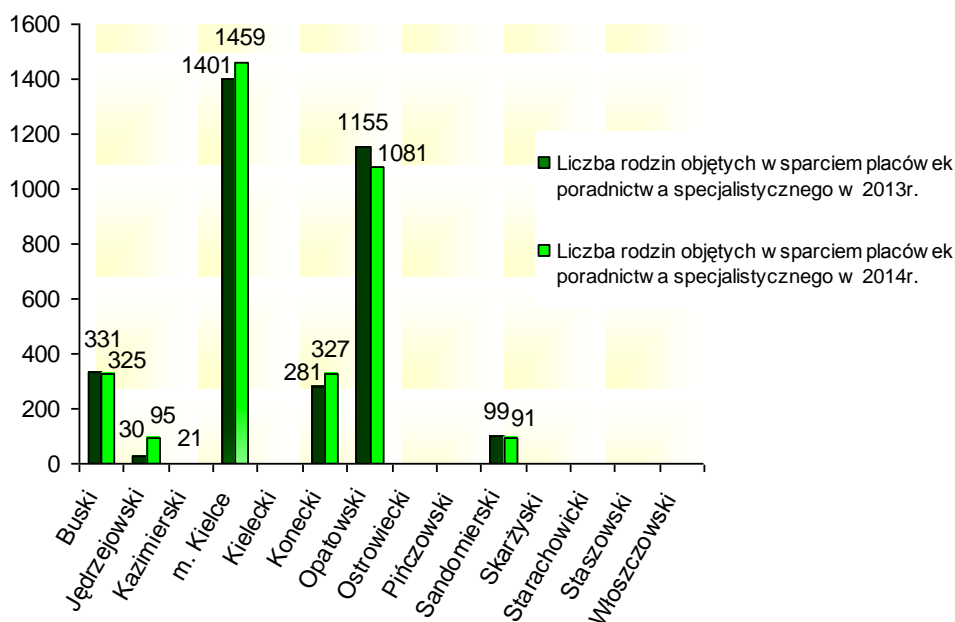
Wykres nr 12. Liczba punktów poradnictwa specjalistycznego na terenie powiatów województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Na terenie powiatu buskiego w latach 2013-2014 mieścił się jeden punkt poradnictwa specjalistycznego /porady udzielane były przez Zespół Interwencji Kryzysowej/. Po jednym punkcie poradnictwa specjalistycznego odnotowano również w powiatach: koneckim, sandomierskim. W powiecie jędrzejowskim w 2013 r. znajdowała się jedna forma tego typu wsparcia, w 2014 r., dwie. W powiatach: kazimierskim, opatowskim oraz Mieście Kielce funkcjonowały po dwa punkty poradnictwa specjalistycznego.

Wykres nr 13. Liczba rodzin objętych wsparciem placówek poradnictwa specjalistycznego na terenie powiatów województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

W latach prowadzonego monitoringu, w Mieście Kielce największa liczba rodzin skorzystała z poradnictwa specjalistycznego (2013 r. – 1401 rodzin, 2014 r. – 1459 rodzin, w stosunku do roku 2013 r. o 58 rodzin więcej w 2014 r. objętych zostało wsparciem poradnictwa specjalistycznego).

Poradnictwo specjalistyczne w powiecie opatowskim objęło wsparciem w 2013 r. – 1155 rodzin, w 2014 r. nastąpił spadek liczby rodzin korzystających z tej formy wsparcia o 74 rodziny. W powiecie buskim w 2014 r. również zmniejszyła się o 6 liczba rodzin, w porównaniu z 2013 r. Z kolei w Powiecie Koneckim w 2013 r. udzielono wsparcia 281 rodzinom, a w 2014 r. już 327, (nastąpił wzrost o 46 rodzin).

3.2. Inne formy usług wspierających opiekunów, w ramach zabezpieczenia potrzeb rodzin znajdujących się w kryzysie.

Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze przeznaczone są dla dzieci i młodzieży niedostosowanej społecznie, wymagającej stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy, wychowania i resocjalizacji jako ośrodki resocjalizacyjno-wychowawcze, a dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim jako ośrodki resocjalizacyjno-rewalidacyjne.

Do zadań MOW należy eliminowanie przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanków do życia zgodnego z obowiązującymi normami społecznymi i prawnymi.

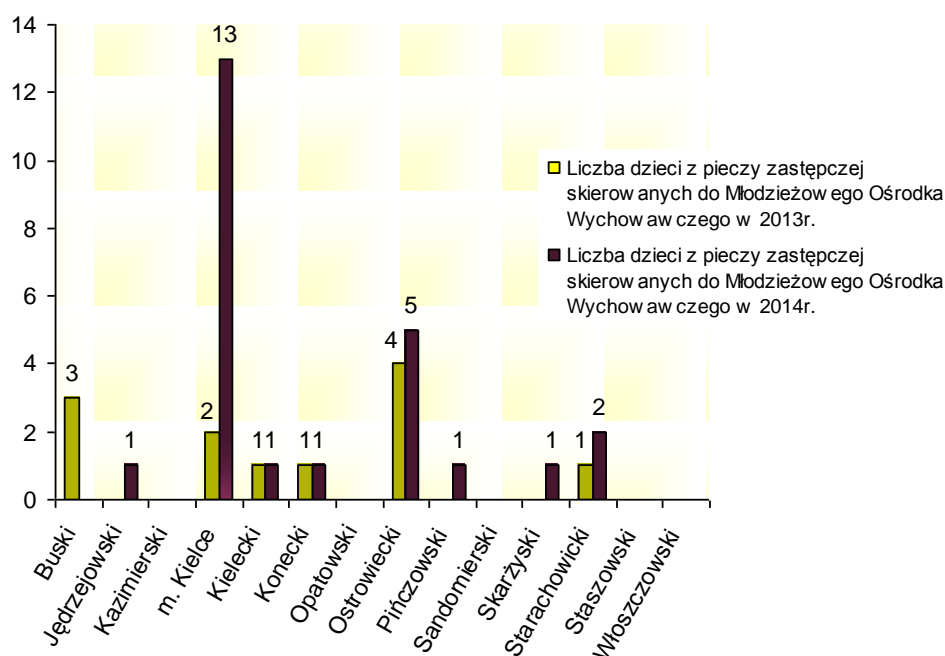
Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze przeznaczone są wyłącznie dla młodzieży, wobec której Sądy Rodzinne i Nieletnich zastosowały (w trybie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich) środek wychowawczy w postaci umieszczenia w MOW.

Organem odpowiedzialnym za skierowanie nieletniego, wobec którego sąd zastosował środek wychowawczy w postaci umieszczenia w MOW jest starosta powiatu właściwego dla miejsca zamieszkania nieletniego, a w przypadku braku miejsca zamieszkania - starosta powiatu właściwego dla miejsca pobytu nieletniego.

W Ośrodku przebywają wychowankowie do 18 roku życia. Placówka umożliwia wychowankowi, w uzasadnionych przypadkach, ukończenie szkoły po 18 roku życia.

Na terenie województwa świętokrzyskiego w 2013 r. funkcjonowało 6 Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych, w 2014 r. – 7.

Wykres nr 14. Liczba dzieci z pieczy zastępczej w powiatach województwa świętokrzyskiego, skierowanych do Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w latach 2013 i 2014.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

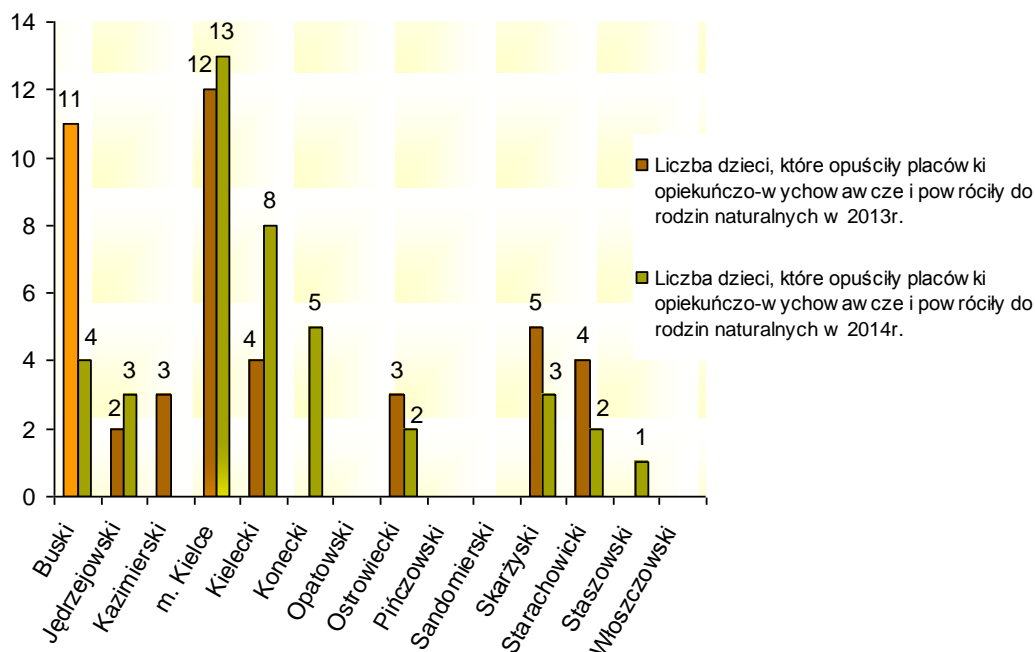
Wykres nr 14 prezentuje, iż w 2014 r. najwięcej dzieci przebywających w pieczy zastępczej w Mieście Kielce zostało skierowanych do Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego (13). W powiecie ostrowieckim z pieczy zastępczej 5 dzieci przeniesiono do MOW, natomiast w powiecie starachowickim 2 dzieci opuściło pieczę zastępczą i zostało umieszczonych w MOW. W 2013 r, 7 dzieci zostało skierowanych z pieczy zastępczej do Ośrodka. W powiecie ostrowieckim odnotowano 4 przypadki skierowania do tego typu placówki, w powiecie buskim 3 dzieci kwalifikowało się do umieszczenia w MOW.

Minimalizacja czynników ryzyka dla stabilności systemu rodzinnego.

W ramach rozbudowy usług wspierających rodzinę w wypełnianiu jej funkcji i zadań obserwujemy pozytywne **zjawisko powrotów dzieci z placówek opiekuńczo-wychowawczych do rodzin naturalnych**, podobnie jak zostało opisane wcześniej zjawisko powrotów dzieci z pieczy zastępczej do rodziny naturalnej. Z założenia pobyt dziecka w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej powinien mieć charakter przejściowy - do czasu powrotu dziecka do rodziny naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej.

W placówkach opiekuńczo-wychowawczych umieszcza się bowiem dzieci pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej w sytuacji, gdy wyczerpane zostały możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej. Placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dziecku całodobową, ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne, a także zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych i kształcenia. Jednak pobyt w placówkach nie jest w stanie zastąpić kontaktów, relacji, jakie występują w rodzinie biologicznej.

Wykres nr 15. Liczba dzieci w powiatach województwa świętokrzyskiego, które opuściły placówki opiekuńczo-wychowawcze i powróciły do rodzin naturalnych w latach 2013 i 2014.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Na wykresie nr 15 zobrazowana została liczba powrotów dzieci z placówek opiekuńczo-wychowawczych do rodziny naturalnej w powiatach województwa świętokrzyskiego na przestrzeni 2013 i 2014 roku.

W 2013 r. do rodziny naturalnej powróciło 44 dzieci, a w 2014 r. - 41 dzieci. Najwięcej dzieci z placówek opiekuńczo-wychowawczych powróciło do rodziny biologicznej w Mieście Kielce (2013 r.–12 dzieci, 2014 r.–13 dzieci) oraz w powiecie buskim (2013 r.–11 dzieci, 2014 r.–4 dzieci). W 2013 r., w powiecie skarżyskim 5 dzieci, w powiatach kieleckim i starachowickim po 4 dzieci, natomiast po 3 dzieci przeszło do rodziny naturalnej w powiecie kazimierskim i ostrowieckim. W 2014 r. sytuacja ta miała miejsce w powiecie kieleckim (8 dzieci), powiecie koneckim (5 dzieci), po 3 dzieci w powiatach jędrzejowskim i skarżyskim powróciło do rodziny naturalnej.

W powiatach: opatowskim, pińczowskim, sandomierskim i włoszczowskim w latach 2013-2014 nie było dzieci, które powróciły z placówek opiekuńczo-wychowawczych do rodziny naturalnej.

3.3. Tworzenie systemu wczesnej interwencji dla rodzin zagrożonych kryzysem.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej.

Bardzo ważną rolę wspierającą rodzinę zastępczą pełni koordynator rodzinnej pieczy zastępczej. Jego działania mają zapewnić poczucie bezpieczeństwa oraz dostarczać wskazówek i pomocy w rozwiązywaniu trudnych spraw związanych z opieką i wychowaniem powierzonych dzieci. Podejmowanie działań wspierających rodzicielstwo zastępcze jest niezwykle ważne. Doskonalenie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców zastępczych, wyposażenie ich w odpowiednią wiedzę i umiejętności jest niezbędne w pełnieniu funkcji rodzica zastępczego, przeciwdziałania to dysfunkcyjności rodziny.

Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej obejmuje swoją opieką, na ich wniosek, rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka.

Do zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
- przygotowanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku;
- pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
- zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;
- zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej;
- przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej nie może mieć pod opieką łącznie więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka.

Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej jest zatrudniany przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Praca koordynatora nie może być łączona z wykonywaniem

obowiązków pracownika socjalnego. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej nie może prowadzić postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez powiat. Praca koordynatora jest wykonywana w ramach stosunku pracy w systemie zadaniowego czasu pracy lub umowy o świadczenie usług.

Tabela nr 18. Liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, liczba rodzin objętych działaniem koordynatorów, liczba osób w tych rodzinach, liczba dzieci w tych rodzinach w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.

	Liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba rodzin objętych działaniem koordynatorów	Liczba osób w tych rodzinach	Liczba dzieci w tych rodzinach
2013r.				
Buski	1	24	37	33
Jędrzejowski	1	40	112	81
Kazimierski	1	15	57	26
Miasto Kielce	9	181	528	253
Kielecki	6	153	210	175
Konecki	2	49	175	85
Opatowski	1	29	112	53
Ostrowiecki	2	70	253	91
Pińczowski	1	30	117	42
Sandomierski	1	25	97	33
Skarżyski	2	63	190	81
Starachowicki	3	58	167	91
Staszowski	1	20	76	25
Włoszczowski	1	31	53	48
RAZEM	32	788	2184	1117
2014r.				
Buski	1	24	41	34
Jędrzejowski	2	59	149	82
Kazimierski	1	15	54	31
Miasto Kielce	12	162	465	227
Kielecki	4	138	200	157
Konecki	3	79	246	119
Opatowski	1	29	116	55
Ostrowiecki	3	92	368	148
Pińczowski	1	30	126	46
Sandomierski	1	27	106	40
Skarżyski	2	64	211	86
Starachowicki	4	58	164	84
Staszowski	1	22	92	26
Włoszczowski	2	14	55	54
RAZEM	38	813	2393	1189

Źródło: opracowanie własne ROPS.

W województwie świętokrzyskim w 2013 roku zostało zatrudnionych 32 koordynatorów pieczy zastępczej, w 2014 r. liczba ich wzrosła do 38. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej w 2013 r. współpracowali z 788 rodzinami zastępczymi, w 2014 r. nastąpił wzrost liczby rodzin objętych działaniem koordynatorów (813 rodzin). Liczba osób w 2013 r., w rodzinach zastępczych, która była pod opieką koordynatora to 2184, w tym dzieci z rodzin zastępczych współpracujących z koordynatorem zostało odnotowanych 1117. W 2014 r. z uwagi na fakt, iż wzrosła o 25 liczba rodzin objętych działaniem koordynatorów, w stosunku do roku 2013 r., tym samym zwiększona została liczba osób w tych rodzinach do 2393, tj. o 209 osób więcej. Tendencję wzrostową w 2014 r. zaobserwowano również pod względem liczby dzieci w tych rodzinach, o 72 dzieci więcej odnotowano w tych rodzinach, w porównaniu z 2013 r.

Tabela nr 19. Przeciętny czas pracy koordynatora rodziny z rodziną w województwie świętokrzyskim w podziale na powiaty w latach 2013 i 2014.

Lp.	Powiat	2013 r. Okres trwania:					2014 r. Okres trwania:				
		do 3 m-cy	od 4 do 6 m-cy	od 7 do 12 m-cy	powyżej 12 m-cy	osiągnięcie celu	do 3 m-cy	od 4 do 6 m-cy	od 7 do 12 m-cy	powyżej 12 m-cy	Osiągnięcie celu
1.	Buski	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0
2.	Jędrzejowski	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
3.	Kazimierski	1	0	2	12	0	2	0	2	11	0
4.	Miasto Kielce	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0
5.	Kielecki	4	3	146	0	0	2	1	135	0	0
6.	Konecki	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0
7.	Opatowski	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0
8.	Ostrowiecki	0	4	8	58	13	2	4	28	58	27
9.	Pińczowski	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
10.	Sandomierski	0	0	1	1	1	0	0	1	1	1
11.	Skarżyski	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0
12.	Starachowicki	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1
13.	Staszowski	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0
14.	Włoszczowski	0	0	0	31	0	2	0	2	10	0

Źródło: opracowanie własne ROPS.

W Tabeli nr 19 przedstawiony został przeciętny czas pracy koordynatora rodziny z rodziną, z którego wynika, że na pracę z rodziną koordynatorzy potrzebują minimum 7 miesięcy, aby osiągnąć rezultaty przygotowane w planach pomocy dziecku oraz rodzinom. Praca z rodziną zastępczą odbywa się do osiągnięcia przez dziecko pełnoletności bądź powrotu dziecka do rodziny biologicznej. W powiecie ostrowieckim

wykazano, iż w latach oceny uzyskane zostały przez koordynatorów rodzinnych efekty wynikające z założeń ich pracy.

Przyczynami zakończenia pracy koordynatora rodziny z rodziną są m.in.:

- odmowa rodziny do dalszej współpracy z koordynatorem rodziny;
- usamodzielnienie wychowanka;
- powrót dziecka do rodziny biologicznej;
- rezygnacja rodziny z pełnienia funkcji rodziny zastępczej;
- rozwiązanie rodziny zastępczej;
- zmiana środowiska zastępczego;
- wyjazd rodziny zastępczej za granicę;
- brak zgody o przydzielenie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Koordynator obowiązany jest do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną, w szczególności przez udział w szkoleniach i samokształcenie. Ma prawo do korzystania z poradnictwa zawodowego, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie jego kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego. W 2013 r. szkolenia dla koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej zostały zorganizowane w 6 powiatach województwa świętokrzyskiego (buskim, kazimierskim, kieleckim, koneckim, opatowskim oraz w Mieście Kielce). W 14 szkoleniach uczestniczyło łącznie 20 koordynatorów. W 2014 r. odbyło się 19 szkoleń, na których przeszkolonych zostało 22 koordynatorów. Najwięcej szkoleń zostało przeprowadzonych na terenie Miasta Kielce (14), wzięło w nich udział 12 koordynatorów. W latach 2013-2014 na terenie 8 powiatów województwa świętokrzyskiego (jędrzejowski, ostrowiecki, pińczowski, sandomierski, skarżyski, starachowicki, staszowski, włoszczowski) nie było zorganizowanych szkoleń dla koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Tabela nr 20. Liczba szkoleń dla koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i liczba koordynatorów rodzinnych, którzy uczestniczyli w szkoleniach w 2013 i 2014 r. w powiatach województwa świętokrzyskiego.

Lp.	Powiat	Czy przeprowadzono szkolenia dla koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej ?		Liczba przeprowadzonych szkoleń dla koordynatorów rodzinnych.		Liczba koordynatorów rodzinnych, którzy uczestniczyli w szkoleniach.	
		2013 r.	2014 r.	2013 r.	2014 r.	2013 r.	2014 r.
1.	Buski	TAK	TAK	1	1	1	1
2.	Jędrzejowski	NIE	NIE	0	0	0	0
3.	Kazimierski	TAK	TAK	2	2	1	1
4.	Miasto Kielce	TAK	TAK	7	14	9	12
5.	Kielecki	TAK	NIE	2	0	6	4*
6.	Konecki	TAK	TAK	1	1	2	3
7.	Opatowski	TAK	TAK	1	1	1	1
8.	Ostrowiecki	NIE	NIE	0	0	0	0
9.	Pińczowski	NIE	NIE	0	0	0	0
10.	Sandomierski	NIE	NIE	0	0	0	0
11.	Skarżyski	NIE	NIE	0	0	0	0
12.	Starachowicki	NIE	NIE	0	0	0	0
13.	Staszowski	NIE	NIE	0	0	0	0
14.	Włoszczowski	NIE	NIE	0	0	0	0
RAZEM		Tak - 6	Tak - 5	14	19	20	22

Źródło: opracowanie własne ROPS.

*koordynatorzy uczestniczyli w szkoleniach zewnętrznych.

Przykładowa tematyka szkoleń dla koordynatorów rodziny z rodziną w latach 2013-2014:

- „Narkotyki – rodzaje i zachowanie się pod ich wpływem”;
- „Profilaktyka i ochrona własnego zdrowia seksualnego”;
- „Rodzinna piecza zastępcza”;
- „Wypracowanie metod pracy w rodzinnej pieczy zastępczej”;
- „Szkolenie podstawowe z zakresu mediacji”;
- „Sytuacje kryzysowe w rodzinie”;
- „Praca zespołowa na rzecz rodzin zastępczych”;
- „Rola kuratora dziecka cudzoziemskiego bez opieki”;
- „Praca z rodziną metodą Genogramu”;
- „Terapia zaburzeń psychicznych w warunkach penitencjarnych”;
- „Kontrola zarządcza”;
- „Rozwiązania z zakresu opieki nad dzieckiem i rodzina”;
- „Komunikacja interpersonalna i motywacja w pracy z rodzinami zastępczymi”;
- „Praca z rodziną wieloproblemową”.

3.4. Zadania realizowane przez samorzady gmin w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.

Placówki wsparcia dziennego.

Placówki wsparcia dziennego wspierają rodzinę w sprawowaniu jej podstawowych funkcji opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych wobec dzieci. Współpracują z rodzicami lub opiekunami dziecka, a także placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi.

Placówki wsparcia dziennego mogą być prowadzone w formie:

- opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych;
- specjalistycznej;
- pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.

Placówki wsparcia dziennego mogą być prowadzone w połączonych formach.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie opiekuńczej zapewnia dziecku:

- opiekę i wychowanie;
- pomoc w nauce;
- organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie specjalistycznej:

- organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne;
- realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie pracy podwórkowej realizuje działania animacyjne i socjoterapeutyczne.

Ponadto, placówka wsparcia dziennego „chroni” rodzinę przed rozbiciem, zapobiega umieszczeniu dziecka w placówce całodobowej, poprzez zapewnienie dziecku zaspokojenia podstawowych potrzeb bytowych, rozwojowych, emocjonalnych i społecznych, przekazując wiedzę na temat właściwych postaw i wartości, których niejednokrotnie brakuje w rodzinie biologicznej. Placówka zapobiega tworzeniu się pokoleniowej patologii oraz zapobiega powielaniu negatywnych wzorców. Zadaniem placówki jest współpraca z rodzicami lub opiekunami dziecka oraz z placówkami

oświatowymi i podmiotami leczniczymi tak, aby móc oddziaływać na wychowanka, jak i na jego rodzinę.

Placówkę wsparcia dziennego prowadzi gmina, podmiot, któremu gmina zleci realizację tego zadania lub podmiot, który uzyskał zezwolenie wójta. Zezwolenie na prowadzenie placówki wsparcia dziennego wydaje się na czas nieokreślony. Pobyt dziecka w placówce jest nieodpłatny i dobrowolny chyba, że do placówki dziecko zostało skierowane przez sąd.

Placówki wsparcia dziennego mogą być również prowadzone o zasięgu ponadgminnym, wówczas w/w placówka może być prowadzona przez podmiot, który uzyskał zezwolenie starosty.

Na podstawie danych pozyskanych z ankiet ustalono, iż na przestrzeni lat 2013-2014 w województwie świętokrzyskim, 33 gminy prowadziły placówki wsparcia dziennego.

Tabela nr 21. Liczba placówek wsparcia dziennego w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.

Lp.	Placówka wsparcia dziennego - rodzaj	Liczba placówek	
		2013 r.	2014 r.
1.	placówki w formie kółek zainteresowań	28	28
2.	placówki w formie ognisk wychowawczych	10	10
3.	kluby	31	32
4.	światlice	69	76
RAZEM		138	146

Źródło: opracowanie własne ROPS.

W 2013 r. na terenie gmin naszego regionu odnotowano łącznie 138 placówek wsparcia dziennego, w tym największą liczbę stanowiły światlice (69 wskazań). W roku kolejnym zaobserwowano wzrost liczby placówek wsparcia dziennego o 8 tego typu placówek. Analogicznie do roku 2013 najwięcej placówek wsparcia dziennego funkcjonowało w formie światlic (76 wskazań). Najmniej placówek działało w formie ognisk wychowawczych.

Tabela nr 22. Liczba dzieci objętych wsparciem placówek wsparcia dziennego w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.

Lp.	Placówka wsparcia dziennego - rodzaj	Liczba dzieci w placówkach wsparcia dziennego	
		2013 r.	2014 r.
1.	placówki w formie kółek zainteresowań	2279	2271
2.	placówki w formie ognisk wychowawczych	360	365
3.	kluby	1213	1178
4.	świetlice	1998	2178
RAZEM		5850	5992

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Na podstawie zestawienia wynika, iż placówki wsparcia dziennego w 2014 r. objęły opieką 5 992 dzieci, to o 142 dzieci więcej w porównaniu z rokiem 2013. W analizowanych latach największą liczbę dzieci zgromadziły placówki prowadzone w formie kółek zainteresowań oraz świetlice. Najmniej dzieci skupionych było wokół ognisk wychowawczych.

Pod względem liczby placówek wsparcia dziennego w 2014 r., najwięcej zlokalizowanych było w gminach powiatu kieleckiego, łącznie 58 oraz w Mieście Kielce - 31. O mniejszym zasięgu funkcjonowały tego typu placówki w gminach powiatów: kazimierskiego (11), koneckiego (10), skarżyskiego (8), buskiego (7), staszowskiego (6), jędrzejowskiego i włoszczowskiego (5).

Niemal podobnie kształtowała się sytuacja dotycząca liczby dzieci korzystających z danych form wsparcia. Największa liczba dzieci uczestniczyła w zajęciach proponowanych przez gminy powiatu kieleckiego, łącznie 2999 dzieci oraz Miasto Kielce, łącznie 1235 dzieci.

Analogicznie sytuacja przedstawiała się w roku 2013. W gminach powiatu kieleckiego znajdowało się łącznie 50 placówek wsparcia dziennego, swoim wsparciem objęły 2808 dzieci. W Mieście Kielce funkcjonowało 30 w/w placówek, w obrębie swoich działań skupiły 1295 dzieci. Na mniejszą skalę rozwinięta była działalność placówek w gminach powiatów: kazimierskiego (11), skarżyskiego (8), buskiego (7), staszowskiego i włoszczowskiego (6).

Na przestrzeni lat 2013-2014 w gminach powiatu starachowickiego i ostrowieckiego nie zostały podjęte wskazane formy wsparcia rodzin z dziećmi.

Z przedstawionego zestawienia wynika, iż wzrasta liczba placówek wsparcia dziennego (2013 r.-138, 2014 r.-146) i tym samym wzrasta liczba dzieci objętych tą formą pomocy (2013 r.– 5850 dzieci, 2014 r.- 5992 dzieci).

Ponadto na podstawie danych pozyskanych z Ośrodków Pomocy Społecznej naszego regionu ustalono, iż w 2013 r. na terenie gmin województwa świętokrzyskiego funkcjonowało 9 świetlic socjoterapeutycznych, zaś w 2014 r. – 36.

W 2013 r. najczęściej placówek tego typu działało w Mieście Kielce – 3, zaś po 1 funkcjonowały w gminach powiatu: kieleckiego, pińczowskiego, sandomierskiego, skarżyskiego, staszowskiego, włoszczowskiego.

W 2014 r. najczęściej świetlic socjoterapeutycznych funkcjonowało w gminach powiatu staszowskiego - 17 świetlic tego typu. W gminach powiatu kieleckiego działało 7 świetlic socjoterapeutycznych, w Mieście Kielce – 6, na terenie gmin powiatu sandomierskiego – 3, na terenie gmin powiatu jędrzejowskiego – 2, w powiecie kazimierskim -1 tego typu placówka (gmina Kazimierza Wielka).

Jedną z nowatorskich form wsparcia rodzin w sytuacji kryzysowej jest **streetworking**³ (praca prowadzona na ulicy, pedagogika ulicy) stanowi przykład metody „**outreach**” (wyjście - sięganie - poza - do), czyli pracy poza instytucjami, w środowisku przebywania klienta. Jest to innowacyjna forma pracy socjalnej, która stała się ostatnio popularną w zinstytucjonalizowanej pomocy państwa nad osobami zmarginalizowanymi. Metoda ta, poprzez swoje zindywidualizowanie, ukierunkowanie na zasoby i potrzeby klienta, a także elastyczność i niezinstytucjonalizowanie, umożliwia pomaganie ludziom dotychczas izolowanym, odtrącanym i niezauważanym. Pozwala na docieranie ze wsparciem do wielu grup społecznych, m.in. dzieci, młodzieży, narkomanów, osób bezdomnych – w miejscach ich przebywania (ulicach, klubach, wybranych dzielnicach miast).

W województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014 ta nowatorska forma pracy m.in. z rodziną znajdującą się w trudnej sytuacji życiowej realizowana była tylko w Mieście Kielce, gdzie funkcjonowało 2 streetworkerów. W zakresie swoich obowiązków w 2013 r. podjęli 255 interwencji, a w roku 2014 znacznie więcej, bo 466 działań. Ta metoda pracy socjalnej nie jest rozpowszechniona, stąd odnotowana została na terenie 1 gminy.

³ definicja: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Streetworking> na dzień 03.09.2015r.

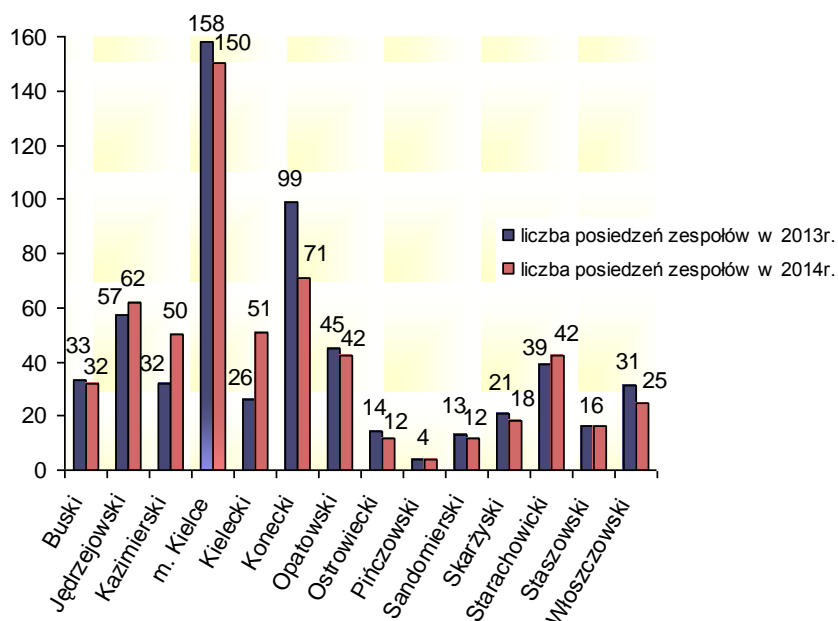
Praca z rodzinami problemowymi wymaga wysiłku interdyscyplinarnego, czyli zespołu profesjonalistów z różnych dziedzin. Do tworzenia lokalnego systemu pomocy trzeba podejść w sposób systematyczny, zaczynając od diagnozy.

W województwie świętokrzyskim w 2013 r. zespoły interdyscyplinarne zbierały się 588 razy, w 2014 r. odbyło się 587 posiedzeń zespołów w sprawach dotyczących problemów rodzin. Największą liczbę rodzin dysfunkcyjnych w latach 2013-2014 wskazało Miasto Kielce (2013r. – 3775 rodzin, 2014r. – 3538 rodzin), następnie w gminach powiatu kieleckiego zamieszkiwało w 2013r. – 3334 rodzin wieloproblemowych, w 2014r. – 3201 tychże rodzin. W gminach poszczególnych powiatów liczba rodzin dysfunkcyjnych w 2013r. wynosiła łącznie 15 150, w 2014 r. – 14 744.

Najwięcej posiedzeń zespołów interdyscyplinarnych odbyło się w Mieście Kielce oraz na terenie gmin powiatu koneckiego i jędrzejowskiego. Zdecydowanie najmniej posiedzeń zostało zorganizowanych w gminach powiatu pińczowskiego (4).

Liczbę posiedzeń zespołów interdyscyplinarnych dot. spraw rodziny w gminach województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014, w podziale na powiaty, zobrazowano na wykresie nr 16.

Wykres nr 16. Liczba posiedzeń zespołów interdyscyplinarnych dot. problemów rodzinnych w gminach województwa świętokrzyskiego z uwzględnieniem podziału na powiaty w roku 2013 i 2014.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

3.4.1. Asystent rodziny w gminach województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014.

Ustawa o wspieraniu i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. wprowadziła do systemu pomocy społecznej funkcję asystenta rodziny. (*Asystent lac. assistens – towarzyszący. W języku potocznym oznacza pomocnika*).

Jest to nowe rozwiązanie i w założeniu asystent ma pełnić odmienną rolę niż pracownik socjalny, jest bliżej rodziny i jej problemów. Nienormowany czas pracy asystenta pozwala na elastyczną i dostosowaną do realnych potrzeb rodziny pracę.

Główne założenia pracy asystenta rodziny z rodziną.

Asystent ma za zadanie wspomóc rodziny dysfunkcyjne, z małoletnimi dziećmi w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, socjalnych jak również pomóc w prowadzeniu gospodarstwa domowego, planowaniu wydatków i innych obowiązkach rodzicielskich. Rola asystenta sprowadza się do zmiany wzajemnych relacji, podniesienia samooceny, wzbudzenia wiary we własne siły. Nadrzędnym celem tak widzianej pracy jest pomoc rodzinie w osiągnięciu podstawowego poziomu funkcjonalności życiowej, zachowanie jej integralności oraz przeciwdziałanie izolacji społecznej.

Asystent rodzinny ma za zadanie ułatwić rodzicom wypełnianie ich ról społecznych, aby doprowadzić do stanu równowagi życiowej i nie dopuścić do umieszczenia dzieci poza rodziną w placówkach lub rodzinach zastępczych. W sytuacji, gdy dojdzie do czasowego umieszczenia dzieci poza rodziną biologiczną, rolą asystenta jest dalsze kontynuowanie pracy z rodziną, tak, aby dzieci jak najszybciej powróciły do domu rodzinnego. Pomocą asystenta może zostać objęta rodzina biologiczna i zastępcza – spokrewniona.

Asystentem rodziny może zostać osoba, która legitymuje się stosownym wykształceniem wynikającym z *Ustawy* (minimum średnim) oraz doświadczeniem.

Asystent rodziny jest obowiązany do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną, w szczególności przez udział w szkoleniach oraz samokształcenie.

Zakres programowy szkoleń, liczbę godzin oraz kwalifikacje osób, które mogą prowadzić szkolenia, mając na uwadze zapewnienie odpowiedniego poziomu wykonywania zadań przez asystenta rodziny określa Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 r. (Dz. U. z 2011 nr 272, poz.1608)

Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę.

Liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15.

Uprawnienia asystenta rodziny.

Asystent rodziny, w związku z wykonywaniem swoich zadań, ma prawo do:

- wglądu do dokumentów zawierających dane osobowe członków rodziny, niezbędne do prowadzenia pracy z rodziną;
- występowania do właściwych organów władzy publicznej, organizacji oraz instytucji o udzielenie informacji, w tym zawierających dane osobowe, niezbędnych do udzielenia pomocy rodzinie;
- przedstawiania właściwym organom władzy publicznej, organizacjom oraz instytucjom ocen i wniosków zmierzających do zapewnienia skutecznej ochrony praw rodzin.
- do korzystania z poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie jego kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.

Asystentowi rodziny, wykonującemu czynności w ramach swoich obowiązków, przysługuje ochrona przewidziana dla funkcjonariuszy publicznych.

Powołany na mocy *Ustawy* asystent rodziny, ma za zadanie: planować, pomagać, uczyć, reagować, poszukiwać i podsumowywać.

W przypadku, gdy ośrodek pomocy społecznej otrzyma informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie **wywiad środowiskowy**, na zasadach określonych w *Ustawie o pomocy społecznej* z dnia 12 marca 2004r.

Jeżeli rodzinny wywiad środowiskowy potwierdzi występowanie trudności w zakresie wypełniania przez rodzinę funkcji opiekuńczo-wychowawczej wobec małoletnich dzieci, to pracownik socjalny zgłasza wniosek do kierownika ośrodka pomocy społecznej o przydzielenie asystenta rodziny, który podejmuje pracę z tą rodziną. Do poszczególnych rodzin kierowani powinni być asystenci, posiadający szczególne kwalifikacje, dostosowane do potrzeb danej rodziny czy problemu jaki mają do rozwiązania.

Pierwszym etapem jest wyrażenie zgody przez rodzinę na współdziałanie w procesie dokonywania zmian. W przypadku braku zgody rodziny na współpracę z asystentem następuje rozpoczęcie procedury umieszczenia dziecka w opiece zastępczej.

Po dokonanej analizie sytuacji rodziny z dziećmi, pracę z rodziną asystent prowadzi w oparciu o **plan pracy**. Obejmuje on zakres realizowanych działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, zawiera także terminy ich realizacji i przewidywane efekty, m.in.: integracja rodziny, wzmocnienie więzi uczuciowych między jej członkami, zintegrowanie rodziny z otoczeniem społecznym, odbudowanie jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz zneutralizowanie patogenicznego wpływu na dzieci.

Z uwagi na interwencyjny charakter asysty rodzinnej, w planie należy uwzględnić zadania bieżące oraz krótkoterminowe, możliwe do zrealizowania w ciągu kilku miesięcy. Realizacja planu działania może ulec modyfikacji ze względu na zmianę sytuacji rodziny i zgłaszanych potrzeb.

Tabela nr 23. Liczba zatrudnionych asystentów rodzin w gminach województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014 z uwzględnieniem podziału na powiaty.

Powiat	Liczba zatrudnionych asystentów rodziny	Liczba rodzin objętych asystenturą rodzinną	Liczba osób w tych rodzinach	Liczba dzieci w tych rodzinach	Liczba rodzin, których dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej, objętych wsparciem asystenta
2013r.					
Buski	7	56	223	126	1
Jędrzejowski	13	86	387	233	6
Kazimierski	4	49	202	108	1
Miasto Kielce	10	120	456	225	10
Kielecki	23	256	952	562	26
Konecki	7	56	226	134	1
Opatowski	9	76	378	235	5
Ostrowiecki	13	88	390	239	21
Pińczowski	3	24	101	60	1
Sandomierski	10	100	397	229	4
Skarżyski	9	107	454	271	4
Starachowicki	5	78	342	205	4
Staszowski	9	71	314	187	4
Włoszczowski	4	33	144	77	2
RAZEM	126	1200	4966	2891	90
2014r.					
Buski	6	61	240	138	1
Jędrzejowski	13	103	442	262	3
Kazimierski	5	53	219	122	2
Miasto Kielce	10	116	418	238	7
Kielecki	21	245	1025	603	32
Konecki	11	80	339	219	3
Opatowski	7	74	353	211	1
Ostrowiecki	17	143	565	341	19
Pińczowski	5	46	213	144	3
Sandomierski	11	96	401	229	2
Skarżyski	9	104	411	245	4
Starachowicki	9	112	475	292	6
Staszowski	12	90	441	271	3
Włoszczowski	5	41	202	102	4
RAZEM	141	1364	5744	3417	90

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Na podstawie odpowiedzi pozyskanych z ankiet wynika, iż w województwie świętokrzyskim w 2013 r. pracę z rodziną podjęło 126 asystentów, w 2014 r. pracę z rodziną powierzono już 141 asystentom, czyli nastąpił wzrost liczby asystentów o 15. Najwięcej zatrudnionych asystentów zostało w powiecie kieleckim (2013r.-23, 2014r.-21) oraz w gminach powiatu ostrowieckiego (2013r.-13, 2014r.-17) i jędrzejowskiego (2013r.-13, 2014r.-13). W Mieście Kielce, na przestrzeni lat 2013-2014 pracę z rodziną

realizowało 10 asystentów. Najmniej asystentów zatrudnionych zostało na terenie gmin powiatów: pińczowskiego, włoszczowskiego i kazimierskiego.

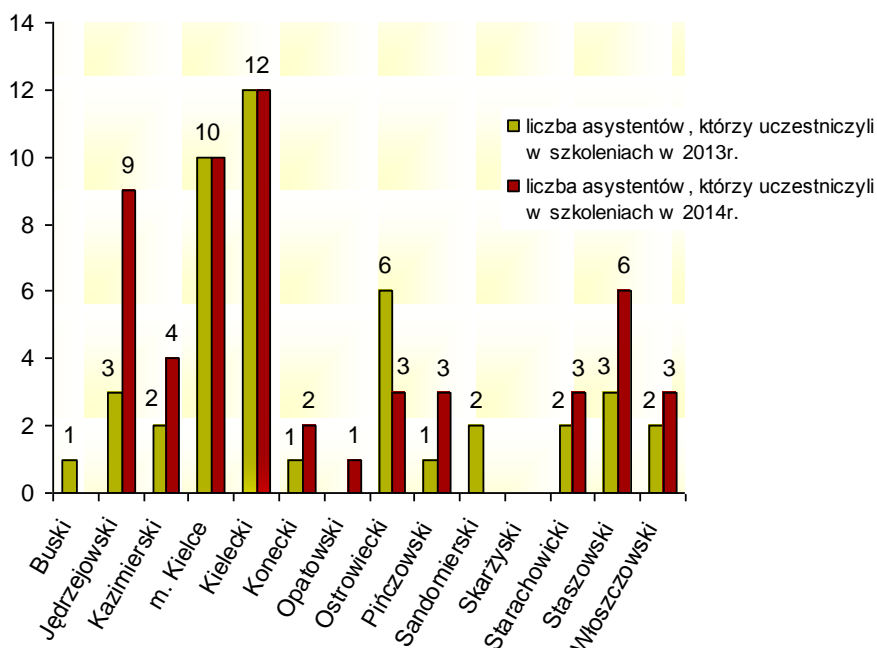
Tym samym największa liczba rodzin objęta asystą rodzinną odnotowana została w gminach powiatu kieleckiego, ostrowieckiego i w Mieście Kielce. Liczba osób w rodzinach objętych wsparciem asystenta w 2014 r. była znacznie wyższa, bo o 778 więcej osób w porównaniu do roku 2013.

Podobnie kształtowała się liczba dzieci w rodzinach, w 2014 r. było o 526 więcej dzieci w odniesieniu do roku 2013 w rodzinach, które podjęły pracę z asystentem.

W 2013 r. na terenie 32 gmin odbyły się szkolenia dla asystentów rodziny, natomiast w 2014 r. na terenie 41 gmin przeprowadzono szkolenia. Spośród wszystkich powiatów województwa świętokrzyskiego w latach objętych oceną, zdecydowanie najwięcej szkoleń dla asystentów rodzinnych zostało zorganizowanych w gminach powiatu kieleckiego (2013r.–29 szkoleń, 2014r.–32 szkolenia), gdzie została zatrudniona największa liczba asystentów i najwięcej rodzin objętych zostało asystenturą. Na terenie gmin powiatów: opatowskiego i skarżyskiego w 2013 r., oraz w gminach powiatów: buskiego, sandomierskiego i skarżyskiego w 2014 r. szkolenia przeznaczone dla asystentów rodzin nie odbyły się.

Jeśli chodzi o liczbę asystentów uczestniczących w zorganizowanych dla nich szkoleniach, to w 2013 r. najwięcej asystentów z gmin powiatu kieleckiego i z terenu Miasta Kielce wzięło udział w doksztalcaniu. Natomiast w 2014 r., oprócz asystentów z gmin powiatu kieleckiego (12 asystentów) i Miasta Kielce (10 asystentów) również z gmin powiatu jędrzejowskiego - 9 asystentów i staszowskiego - 6 asystentów, brało udział w szkoleniach.

Wykres nr 17. Liczba asystentów, którzy uczestniczyli w szkoleniach w województwie świętokrzyskim w 2013r. i 2014r.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Przykładowa tematyka szkoleń przeprowadzonych dla asystentów rodzin w latach 2013-2014.

2013r.

„Komunikacja interpersonalna, praca z klientem trudnym”.

„Zadania asystenta rodziny”.

„Seksualność osób niepełnosprawnych intelektualnie”.

„Asystent rodziny. Praca z trudnym klientem”.

„Metodyka pracy z rodzicami”.

„Organizacja pracy asystenta rodziny, dokumentacja asystenta rodziny”.

„Planowanie, realizacja działań na rzecz rodziny o szczególnych potrzebach. Praca asystenta z rodzinami”.

Wizyta studyjna w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Warsztaty z asystentury.

Szkolenie z programu Pomost.

„Tworzenie planów pracy, motywowanie rodziny do pracy z asystentem. Teczka dokumentacji pracy z rodziną”.

„Praca z rodziną wielopokoleniową w miejscu jej zamieszkania”.

„Jak reagować na zachowanie agresywne klientów OPS”.

„Praca asystenta rodziny-teoria i praktyka”.

„Praca z rodziną wieloprogramową”.

„Sytuacje kryzysowe w rodzinie”.

2014r.

Szkolenie doskonalące dla asystentów rodzin do pełnienia tej funkcji: „Wspieranie rodziny i systemu pieczy”.

Zagadnienia związane z przemocą: „Procedura Niebieskich kart”, „Praca z osobami po próbach samobójczych”.

„Interwencja kryzysowa jako metoda pracy z rodziną biologiczną oraz kobietami w ciąży rozważającymi pozostawienie dziecka po urodzeniu”.

Kurs specjalistyczny – „Mediacje rodzinne”.

Studia podyplomowe: „Asystent Rodziny”.

„Sytuacje kryzysowe w rodzinie. Asystentura rodziny”.

„Praca asystenta z rodziną o szczególnych potrzebach”.

„Stres i wypalenie zawodowe”.

„Praca z trudnym klientem”.

„Praca asystenta rodziny - przewyciężanie trudności rodzin wieloprotblemowych”.

„Asystent rodziny - wsparcie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej”.

„Narzędzia wsparcia rodziny. Asystent rodziny: zatrudnienie, kontrola, wyznaczanie zadań, dokumentacja”.

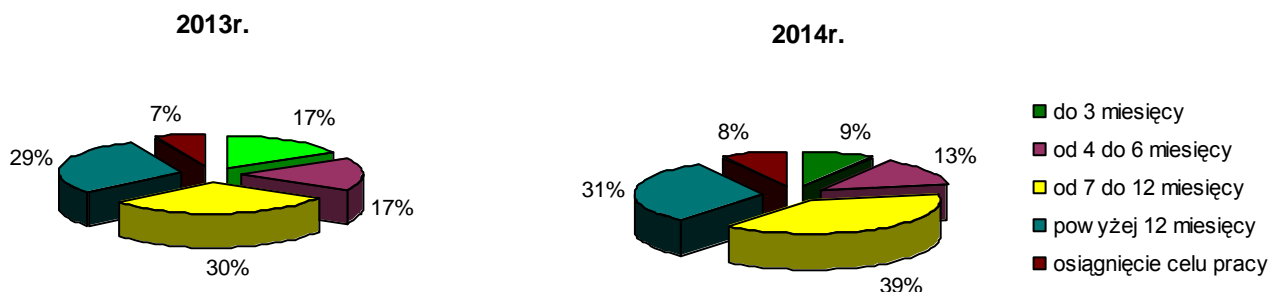
„Pomoc psychologiczna dla osób po stracie dziecka, poronieniu, interwencja kryzysowa i terapia”

„Motywowanie do pracy z asystentem rodziny”.

„Pomoc pedagogiczno-psychologiczna i interwencja kryzysowa”.

Na przestrzeni lat 2013-2014 najdłuższy czas pracy i największa liczba rodzin to przedział „od 7 do 12 miesięcy” – ten czas asystenci poświęcili w 2013 r. łącznie dla 314 rodzin, a w 2014 r. aż 751 rodzinom z terenu województwa świętokrzyskiego. W następnej kolejności asystenci w ramach zrealizowania celów założonych w planie pracy współpracowali z rodzinami powyżej 12 miesięcy.

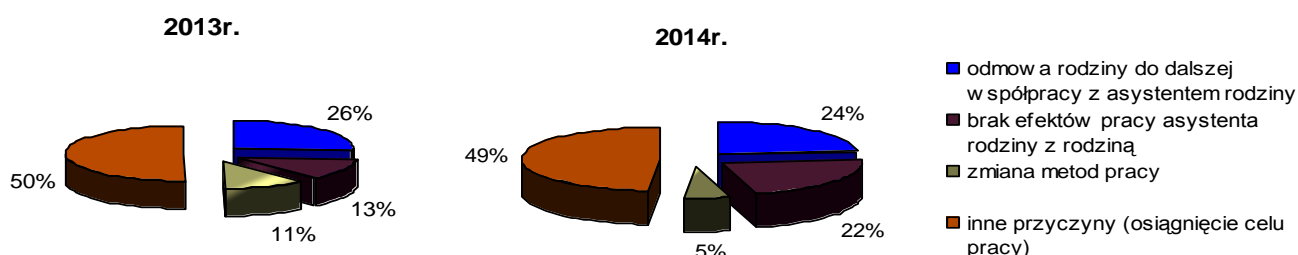
Wykres nr 18. Przeciętny czas pracy asystenta rodziny z rodziną w województwie świętokrzyskim w 2013r. i 2014r.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Najczęstszym powodem zakończenia pracy asystenta rodziny z rodziną było osiągnięcie założonych celów działań pod względem opiekuńczo-wychowawczym w pracy asystenta z rodziną, ok. 50%, co przejawiało się poprzez poprawę funkcjonowania rodziny (2013r.-124 rodziny, 2014r.– 147 rodzin). W 2013 r., 65 rodzin odmówiło dalszej współpracy z asystentem, podobna sytuacja miała miejsce rok później, odnotowano 72 przypadki rodzin, które zrezygnowały ze wsparcia asystenta. Brak efektów pracy asystenta rodziny z rodziną dotyczyło w 2013 r., 31 rodzin, w 2014 r. – 67 rodzin. W 2013 r. z powodu zmiany metod pracy 27 rodzin zakończyło współpracę, a w roku 2014 z tego samego powodu 16 rodzin. Wskazano również na zupełnie inne niż wymienione przyczyny zakończenia pracy asystenta rodziny z rodziną, m.in. zmiana miejsca zamieszkania rodziny, choroby członków rodziny, umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej, pozbawienie władzy rodzicielskiej.

Wykres nr 19. Przyczyny zakończenia pracy asystenta rodziny z rodziną w województwie świętokrzyskim w 2013r. i 2014r.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Na podstawie przedstawionych wykresów wnioskujemy, iż średnio 25% rodzin odmawia współpracy z asystentem rodziny.

Ponadto zatrudnienie asystentów mogło być wspierane w ramach **Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej**. Program został skierowany m.in. do jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego, na których nałożono realizację zadań wynikających z *Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, a które nie mogą zabezpieczyć realizacji przedmiotowego zadania. Celem Programu jest udzielenie wsparcia jednostkom samorządu terytorialnego szczebla gminnego w budowaniu systemu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. W 2013 r. do Programu przystąpiło

68 gmin z terenu województwa świętokrzyskiego, w 2014 r. 76 gmin. Całkowita kwota dofinansowania dla gmin z terenu województwa świętokrzyskiego w 2013 r. wyniosła: 1 674 485,31 zł, w 2014 r. - 2 384 525,25 zł. Największą kwotę dofinansowania w 2013 r. otrzymały gminy w powiecie kieleckim oraz Miasto Kielce. Najmniejsze środki na przestrzeni lat 2013-2014 otrzymały gminy powiatu włoszczowskiego. Podobnie sytuacja kształtowała się w 2014 r., pod względem przekazanych środków finansowych dominowały gminy powiatu kieleckiego oraz w następnej kolejności gminy powiatu ostrowieckiego oraz Miasto Kielce.

3.4.2. Rodzina wspierająca.

W celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Asystent rodziny, może skorzystać z pomocy rodziny wspierającej, która zaangażuje się w pomoc we wprowadzaniu i podtrzymywaniu zmian w funkcjonowaniu rodziny.

Rodzina wspierająca musi posiadać odpowiednie predyspozycje. Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka, które nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo. Rodzinę wspierającą ustanawia wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii kierownika ośrodka pomocy społecznej wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego. Z rodziną wspierającą wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej zawiera umowę, która określa zasady zwrotu kosztów jakie poniosła związanych z udzielaniem pomocy. Wójt może upoważnić kierownika ośrodka pomocy społecznej do ustanawiania rodziny wspierającej lub zawierania i rozwiązywania umów.

Rodzina wspierająca może pomagać w kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych i rodzinnych. Współpraca między rodzinami odbywa się za obopólną zgodą, przy wsparciu asystenta rodziny oraz w oparciu o plan pracy.

Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w:

- w opiece i wychowaniu dziecka;
- prowadzeniu gospodarstwa domowego;
- kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Z danych pozyskanych na podstawie ankiet wynika, iż w 2013r. w powiecie kazimierskim, w gminie **Kazimierza Wielka** i w powiecie kieleckim, w gminie **Nowa Słupia** oraz w powiecie sandomierskim, gmina **Wilczyce**, zostały powołane rodziny wspierające. Łącznie zostały powołane w województwie świętokrzyskim 3 rodziny wspierające, które objęły wsparciem 7 dzieci. W 2014 r. rodzina wspierająca funkcjonowała tylko w powiecie kieleckim, gmina Nowa Słupia, pod swoją opieką miała powierzone 1 dziecko.

Wnioskujemy, iż na terenie naszego województwa ta forma wsparcia rodziny jest mało popularna i wymaga rozpropagowania.

3.4.3. Kontrakt socjalny.⁴

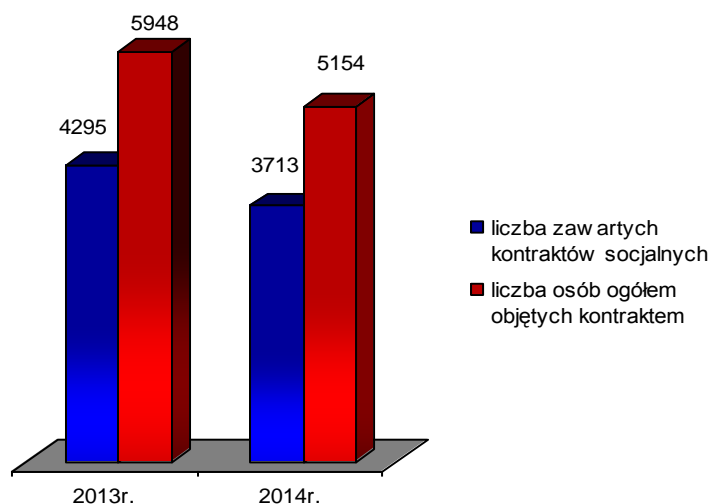
Ważną rolę w pracy z rodziną pełni kontrakt socjalny czyli pisemna umowa zawarta między ośrodkami pomocy społecznej a osobą (rodziną) ubiegającą się o pomoc, określająca sposób współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby lub rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej oraz uwzględniająca możliwości wykorzystania zasobów środowiska lokalnego.

Kontrakt zawiera m.in. opis sytuacji życiowej osoby lub rodziny oraz opis działań koniecznych do podjęcia przez nią, a także formę, zakres i czas udzielonej pomocy przez ośrodek. Okres na jaki zawierany jest kontrakt socjalny dostosowany jest do sytuacji życiowej, w jakiej znajduje się osoba zawierająca kontrakt oraz do form wsparcia zaproponowanych przez ośrodek.

Dane dotyczące liczby zawartych kontraktów socjalnych oraz liczby osób objętych kontraktem socjalnym wskazują, iż w roku 2014 w stosunku do roku 2013 odnotowano mniejszą liczbę zawartych kontraktów socjalnych oraz mniejszą liczbę osób objętych tego typu instrumentem pracy socjalnej. Dla porównania w roku 2013 r. liczba zawartych kontraktów socjalnych wynosiła **4295** i objęto nim **5948** osób, w 2014 r. zawartych zostało **3713** kontraktów, a **5154** osoby objęte zostały tą formą wsparcia. Obserwujemy więc tendencję malejącą wykorzystywania tej formy pracy.

⁴ Dane na podstawie OZPS za 2014r.

Wykres nr 20. Liczba zawartych kontraktów socjalnych oraz liczba osób objętych kontraktem w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.

Źródło: opracowanie własne ROPS (dane na podstawie OZPS za 2013r. i 2014r.).

3.4.4. Formy świadczeń (pieniężne/niepieniężne) udzielone rodzinom z pomocy społecznej.⁵

Pomoc społeczna jako instytucja polityki społecznej państwa ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Celem pomocy społecznej jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwianie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc społeczna powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Celem pomocy społecznej jest także zapobieganie powstawaniu sytuacji powodujących konieczność korzystania z pomocy społecznej. Potrzeby osoby i rodziny korzystającej z pomocy społecznej powinny zostać uwzględnione, jeżeli odpowiadają celom i możliwościom pomocy społecznej.

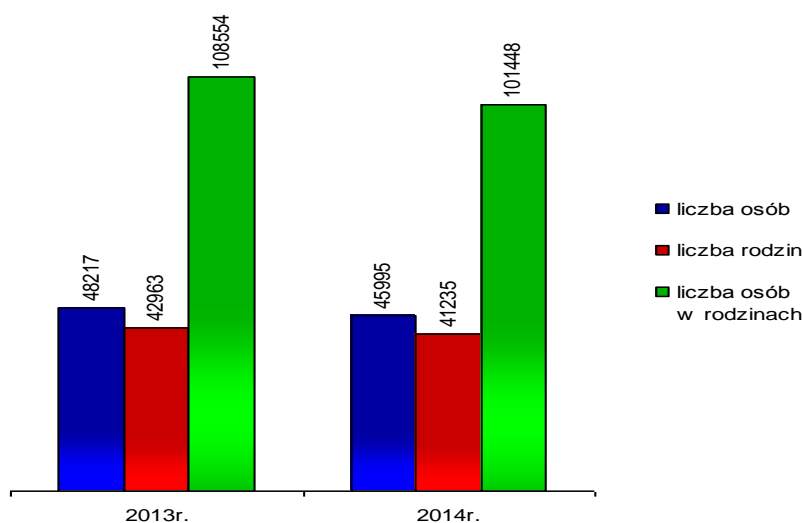
Na przestrzeni lat 2013-2014 rodziny uzyskały pomoc i wsparcie w **formie świadczeń pieniężnych**, do których można zaliczyć następujące formy pomocy: zasiłki celowe, zasiłki stałe, zasiłki okresowe, zasiłki celowe na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ, specjalne zasiłki celowe, pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłku lub

⁵ Dane na podstawie OZPS za 2014 r.

pożyczki, pomoc pieniężną na usamodzielnienie, pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki oraz świadczenia rodzinne, w tym świadczenia opiekuńcze. Katalog świadczeń wspierających rodzinę uzupełnia: specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna, świadczenie z funduszu alimentacyjnego, dodatki mieszkaniowe, dodatki energetyczne, opłacenie składki ubezpieczenia zdrowotnego, opłacenie składki ubezpieczenia społecznego, świadczenia integracyjne, świadczenia pieniężne z prac społecznie użytecznych, stypendia socjalne dla uczniów i zasiłki szkolne.

Liczba osób, które otrzymały świadczenia pieniężne z pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim w 2014 r. wyniosła 45 995. W stosunku do 2013 roku jest to spadek o blisko 5% (2013r. – 48 217 osób). Liczba rodzin, które uzyskały świadczenie pieniężne wyniosła w 2014 roku 41 235, to jest mniej w stosunku do 2013 roku o 4% (2013 r. – 42 963 rodzin).

Wykres nr 21. Liczba osób i rodzin, którym przyznano świadczenia pieniężne w województwie świętokrzyskim w latach 2013 i 2014.

Źródło: opracowanie własne ROPS (dane na podstawie OZPS za 2013r. i 2014r.).

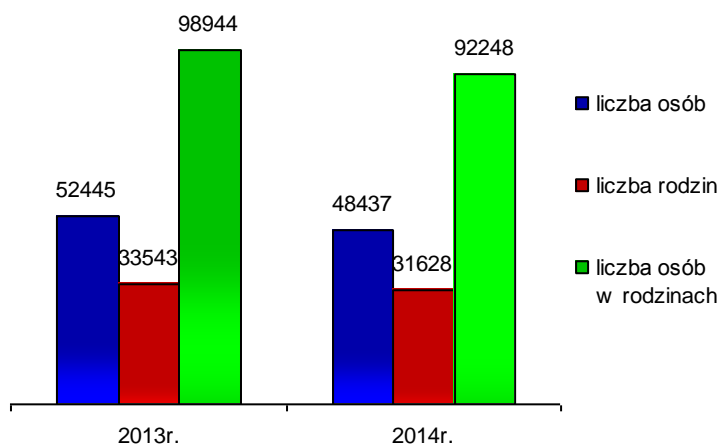
Do **formy świadczeń niepieniężnych**, które otrzymały osoby i rodziny można zaliczyć następujące formy pomocy: schronienie, posiłek (dożywianie w żłobkach, przedszkolach, szkołach), ubranie, specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze, zasiłki celowe w formie biletu kredytowanego, sprawienie pogrzebu, pomoc na usamodzielnienie w naturze, uzyskanie odpowiednich

warunków mieszkaniowych (w ramach pomocy na usamodzielnienie), pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej (w ramach pomocy na usamodzielnienie).

Analiza danych dotyczących liczby osób, którym przyznano świadczenie niepieniężne wskazuje, iż w 2014 roku odnotowano spadek o 7,6% w stosunku do roku 2013. (52 445 osób w 2013 r., w 2014 r. – 48 437 osób).

Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia niepieniężne w 2014 roku wynosiła 31 628 i jest to spadek w odniesieniu do 2013 roku o niespełna 6% (2013 r. – 33 543 rodzin).

Wykres nr 22. Liczba osób i rodzin, którym przyznano świadczenia niepieniężne w województwie świętokrzyskim w latach 2013 i 2014.

Źródło: opracowanie własne ROPS (dane na podstawie OZPS za 2013r. i 2014r.).

3.4.5. Eksmisje rodzin w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.

Eksmisja rodziny z dziećmi⁶

Bez względu na to, czy rodzina wynajmuje mieszkanie z urzędu gminy, zasobów TBS, czy od właściciela prywatnego nie można zwyczajnie wyrzucić rodziny na bruk. Przepisy w tym zakresie ewoluują, jednakże jeżeli w gospodarstwie domowym niewypłacalnym, zagrożonym eksmisją z lokalu mieszkalnego bez możliwości schronienia się w innym lokalu zamieszkują małoletnie dzieci lub osoby z orzeczoną stopniem niepełnosprawności należy się przydział lokalu socjalnego z urzędu gminy. Wniosek o eksmisję składa do sądu właściciel, po tym jak uprzednio wypowiedział umowę najmu lokalu lokatorowi zalegającemu z płatnością czynszu lub w inny sposób naruszającym zapisy umowy najmu, przykładowo zakłócającemu porządek domowy

⁶ Dane na podstawie OZPS za 2013r. i 2014r.

(zgodnie z ustawą o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i zmianie kodeksu cywilnego z dnia 21 czerwca 2001 z późn.zm.). Eksmisja polega na usunięciu lokatora z mieszkania i przeprowadzana jest jedynie na mocy wyroku sądowego. Może zostać orzeczona również z pozwu innego lokatora, który dowiedzie naruszeń rażących w porządku domowym przez powoda. Sąd orzekając o eksmisji musi ustosunkować się również co do przysługującego lub też nie lokalu socjalnego dla eksmitowanego lokatora. W przypadku przyznania prawa do lokalu socjalnego egzekucja eksmisji zostaje wstrzymana do czasu kiedy gmina zapewni lokal socjalny. Uprawnienie do lokalu socjalnego przysługuje poza rodzinami z małoletnimi dziećmi również kobietom w ciąży, ubezwłasnowolnionym i niepełnosprawnym, oraz na mocy przepisów szczególnych osobom bezrobotnym, emerytom i rencistom korzystającym z pomocy społecznej. Lokal socjalny nie może mieć mniej niż 5 mkw powierzchni pokoi na osobę w rodzinie i nie więcej niż 10 mkw w przypadku jednoosobowego gospodarstwa domowego. Zapisy dotyczące eksmisji są niezwykle istotne dla rodzin niepełnych, kiedy trudno pozbyć się współmałżonka nie łożącego na rodzinę i utrzymanie mieszkania lub narażającego rodzinę na poniżenie, stosując wobec niej przemoc.

Na podstawie danych Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego za 2013 r. i 2014 r., w 2014 roku odnotowano 214 wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego. W 2013 roku wydano 273 wyroki eksmisji bez wskazania lokalu socjalnego lub zamiennego.

Tabela nr 24. Liczba wyroków eksmisyjnych w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.

	2013r.	2014r.
Liczba wyroków eksmisyjnych	273	214

Zródło: opracowanie własne ROPS (dane na podstawie OZPS za 2013r. i 2014r.).

W 2014 r., w porównaniu do roku 2013, wydanych zostało o 59 mniej wyroków eksmisyjnych.

Mieszkania komunalne.

Mieszkania komunalne, są to mieszkania znajdujące się w budynkach stanowiących w całości własność gminy oraz mieszkania będące własnością gminy, ale znajdujące się w budynkach stanowiących nieruchomości wspólne, a także mieszkania stanowiące własność Skarbu Państwa, ale zarządzane przez gminę.

W 2014 roku liczba wszystkich mieszkań w województwie świętokrzyskim stanowiących własność gminy albo gminnych osób prawnych bądź spółek handlowych

utworzonych z udziałem gminy, z wyjątkiem towarzystwa budownictwa społecznego wyniosła: 12 291. W odniesieniu do roku 2013, liczba mieszkań komunalnych w zasobach gmin województwa świętokrzyskiego zwiększyła się o 93. Obserwowany jest również wzrost liczby wniosków złożonych na mieszkanie komunalne, z 3 771 w roku 2013 do 3 942 w roku 2014.

Mieszkania socjalne.

Liczba mieszkań socjalnych, które gminy wynajmują, bądź mogą wynająć na podstawie umowy o najem lokalu socjalnego w 2014 roku wyniosła: 2 783, jest to więcej o 38 mieszkań tego typu w porównaniu do roku 2013 (2745). Liczba osób, które w skali całego regionu złożyły wniosek o najem mieszkania socjalnego w wydziale lokalowym gminy w terminie do 31 grudnia 2014 roku wyniosła: 2 574 osoby i jest to mniej o 738 osób w odniesieniu do roku 2013 (z 3 312 w roku 2013 do 2 574 w roku 2014).

4. Cel operacyjny nr 4. Wspieranie i wzmacnianie redukcji czynników ryzyka dla stabilności systemu rodzinnego.

4.1. Działania podejmowane przez powiaty województwa świętokrzyskiego.

Działania mające na celu wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, które umożliwiłyby zatrzymanie w rodzinie dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej lub powrót do rodziny dzieci umieszczonych wcześniej w pieczy zastępczej to główne założenia **Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej**. Nie bez znaczenia jest również rozwój sieci powiatowych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej - jako profesjonalnego wsparcia środowisk rodzinnych form pieczy zastępczej.

Resortowy Program adresowany jest do jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego, których obowiązkiem jest realizacja zadań wynikających z *Ustawy* o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

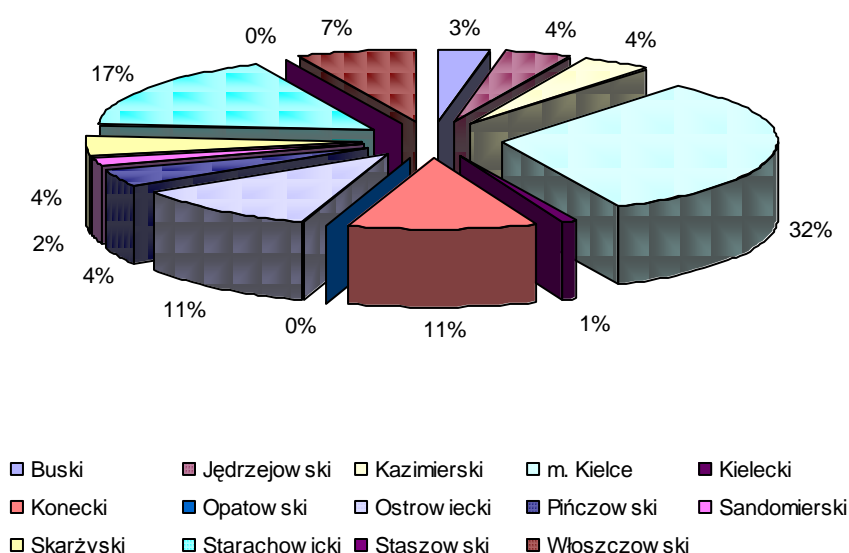
Celem Resortowego Programu jest stymulowanie podejmowania przez samorządy gmin i powiatów działań nakierowanych na:

- rozwój sieci asystentów rodziny zatrudnianych w gminach do pracy z rodzinami przeżywającymi trudności opiekuńczo-wychowawcze;
- rozwój sieci koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnianych w powiatach do wsparcia rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka.

Na przestrzeni lat 2013-2014 do Resortowego Programu z terenu województwa świętokrzyskiego przystąpiło 12 powiatów, tylko 2 powiaty nie uczestniczyły w jego realizacji: Opatowski i Staszowski. W 2014 r. z kolei Powiat Skarżyski nie otrzymał dofinansowania na działania wynikające z Resortowego Programu.

W ramach Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej powiaty w województwie świętokrzyskim otrzymały w latach objętych monitoringiem łączne kwoty: 275 164,06 zł w 2013r., 468 266,13 zł w 2014 r.

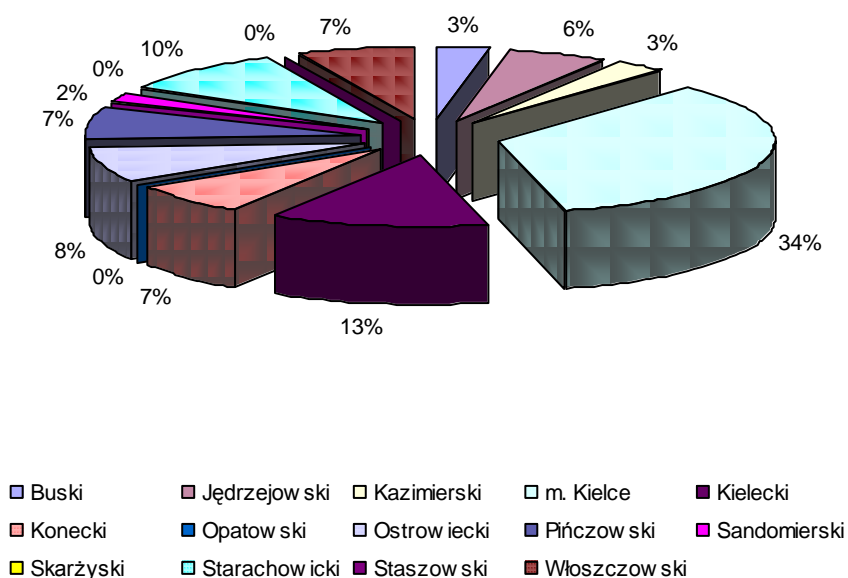
Wykres nr 23. Podział środków z Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w 2013 r. w powiatach województwa świętokrzyskiego.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Na realizację Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w 2013 r. największe dofinansowanie w ujęciu procentowym otrzymało Miasto Kielce, (32%) i Powiat Starachowicki (17%). Na podobnym poziomie środki finansowe zostały przyznane dla powiatów: Koneckiego i Ostrowieckiego (11%). Powiat Włoszczowski na rodziny zastępcze rozdysonował środki na poziomie 7%. Zaangażowanie środków na tym samym poziomie utrzymywało się w Powiatach: Kazimierskim, Jędrzejowskim, Pińczowskim i Skarżyskim (4%), w porównaniu z pozostałymi powiatami.

Wykres nr 24. Podział środków z Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w 2014 r. w powiatach województwa świętokrzyskiego.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

W 2014 r., tak samo jak w roku 2013, najwięcej środków finansowych w ujęciu procentowym otrzymało Miasto Kielce, (34%). W dalszej kolejności Powiat Kielecki (13%), Powiat Starachowicki (10%) i Powiat Ostrowiecki (8%). Powiaty: Konecki, Włoszczowski i Pińczowski, otrzymały środki finansowe w takiej samej wysokości, stanowiące 7% w odniesieniu do pozostałych powiatów.

W ramach Resortowego Programu środki finansowe w 6% wykorzystane zostały przez Powiat Jędrzejowski. Zaangażowanie środków na realizację zadań wynikających z Programu, na tym samym poziomie utrzymywało się w powiatach: Kazimierskim, Buskim (3%), na mniejszym poziomie w Powiecie Sandomierskim – 2%.

Inicjowanie i wspieranie różnorodnych form pracy z rodziną.

W ramach intensyfikacji działań na rzecz rodziny, podejmowane są różnorodne formy pracy z rodziną. Najbardziej rozpowszechnioną formą pracy, wskazaną przez ankietowane powiaty na przestrzeni lat 2013-2014 było poradnictwo specjalistyczne oraz udzielanie konsultacji (2013r. - tę formę pracy zastosowało 8 powiatów, 2014r. – 9 powiatów). Terapia i mediacje podjęte zostały tylko w Mieście Kielce oraz

przez Powiat Staszowski. Pomocy prawnej udzielano w 2013 r. w 6 powiatach, w 2014 r. - 8 powiatów w celu wsparcia rodzin wykorzystało tę formę pracy. Liczba podjętych form pracy z rodziną w powiatach województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014 została przedstawiona w Tabeli nr 25.

Tabela nr 25. Liczba podjętych form pracy z rodziną w powiatach województwa świętokrzyskiego w 2013 i 2014 roku.

Lp.	Powiat	Formy pracy z rodziną.									
		konsultacje i poradnictwo specjalistyczne		Terapia i mediacja		Usługi dla rodzin z dziećmi		Pomoc prawna		Inne formy	
		2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
1.	Buski	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.	Jędrzejowski	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.	Kazimierski	2	1	0	0	0	0	0	1	0	0
4.	Miasto Kielce	6622	7017	67	74	0	0	321	431	69	59
5.	Kielecki	346	504	0	0	0	0	53	35	0	0
6.	Konecki	0	92	0	0	0	0	0	184	0	0
7.	Opatowski	139	141	0	0	0	0	2	4	5	5
8.	Ostrowiecki	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9.	Pińczowski	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10.	Sandomierski	21	22	0	0	0	0	99	91	0	0
11.	Skarżyski	1920	2023	0	0	54	100	194	227	0	0
12.	Starachowicki	103*	135*	0	0	0	0	Łącznie ujęto pomoc prawną i psychologiczną*		0	0
13.	Staszowski	9	8	1	1	0	0	3	4	22	17
14.	Włoszczowski	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
RAZEM		9162	9943	68	75	54	100	672	977	96	81

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Inną formą wsparcia rodziny w 2013 i 2014 r., było powołanie w Powiatach: Kieleckim i Starachowickim zespołów interdyscyplinarnych do spraw rodziny. Pod względem liczby posiedzeń zespołów interdyscyplinarnych do spraw rodziny przodował Powiat Kielecki: w 2013 r. – 22 posiedzenia, w 2014 r. - 45 posiedzeń.

Propagowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie pracy z rodziną.

Tabela nr 26. Zaangażowanie organizacji pozarządowych w rozwiązywanie problemów rodzin w powiatach województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014.

Powiat	Liczba ogłoszonych przez powiat konkursów ofert dla org. pozarządowych		Liczba ogłoszonych przez powiat konkursów ofert dla org. pozarządowych dot. działań na rzecz wsparcia rodziny.		Liczba organizacji, które złożyły oferty współpracy ogółem		Liczba zawartych umów ogółem		Liczba organizacji, które złożyły oferty dot. działań na rzecz wsparcia rodziny		Liczba zawartych umów dot. działań na rzecz wsparcia rodziny.	
	2013r.	2014r.	2013r.	2014r.	2013r.	2014r.	2013r.	2014r.	2013r.	2014r.	2013r.	2014r.
Buski	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Jędrzejowski	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kazimierski	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Miasto Kielce	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
Kielecki	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Konecki	1	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0
Opatowski	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostrowiecki	3	2	1	1	26	18	17	16	9	7	6	6
Pińczowski	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sandomierski	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Skarżyski	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Starachowicki	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Staszowski	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Włoszczowski	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
RAZEM	7	7	4	5	30	23	21	21	13	11	9	10

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Na podstawie zestawienia w Tabeli nr 26 należy stwierdzić, iż w latach 2013-2014 w województwie świętokrzyskim największe zaangażowanie we współpracy z organizacjami pozarządowymi (NGOs) wykazało 5 powiatów, tj.: Buski, Jędrzejowski, Konecki, Ostrowiecki i Miasto Kielce, zlecając zadania w ramach otwartych konkursów ofert. Należy podjąć działania zmierzające do poszerzenia przez powiaty współpracy z organizacjami pozarządowymi.

W powiatach: buskim, jędrzejowskim, ostrowieckim i Mieście Kielce funkcjonowały organizacje pozarządowe, które złożyły oferty dotyczące działań na rzecz wsparcia rodziny (2013r.–13 organizacji pozarządowych, 2014r.–11 organizacji pozarządowych). W 2013 r. zawartych zostało 9 umów z organizacjami pozarządowymi, które realizowały projekty w zakresie wsparcia rodzin, w 2014 r. liczba zawartych umów wyniosła 10.

Tabela nr 27. Kwoty wydatkowane przez samorzady powiatowe w województwie świętokrzyskim, w latach 2013-2014 na realizację zadań zleczanych fundacjom i organizacjom pozarządowym oraz na rzecz wsparcia rodziny.

Lp.	Powiat	Kwota wydatkowana przez samorząd powiatowy na realizację zadań zleczanych fundacjom i organizacjom pozarządowym.		Kwota wydatkowana przez samorząd powiatowy na realizację zadań zleczanych fundacjom i organizacjom pozarządowym na rzecz wsparcia rodziny.	
		2013 r.	2014 r.	2013 r.	2014 r.
1.	Buski	1 135 971,17 zł	1 130 868,53 zł	1 135 971,17 zł.	1 135 971,17 zł
2.	Jędrzejowski	141 540,00 zł	110 000,00 zł	141 540,00 zł	110 000,00 zł
3.	Miasto Kielce	240 562,00 zł.	359 584,00 zł	240 562,00 zł	359 584,00 zł
4.	Kielecki	35.000,00 zł	35 000,00 zł	35 000,00 zł	35 000,00 zł
5.	Konecki	30 000,00 zł	36 864,00 zł	-----	-----
6.	Ostrowiecki	79 480,74 zł	78 609,94 zł	33 000,00 zł	35 600,00 zł
RAZEM		1 662 553,91 zł	1 750 926,47 zł	1 586 073,17 zł	1 676 155,17 zł

Źródło: opracowanie własne ROPS.

W roku 2013 r. Powiaty: Buski, Jędrzejowski, Kielecki, Miasto Kielce, Konecki, Ostrowiecki przekazały dla NGOs łącznie kwotę: 1 662 553,91 zł, z tego kwotę 1 586 073,17 zł, co stanowi ok. 95% na realizację zadań z obszaru wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

W roku 2014 sytuacja ta przedstawiała się podobnie: globalna kwota przeznaczona dla NGOs - 1 750 926,47 zł, w tym kwota 1 676 155,17 zł, tj. ok. 95% na realizację zadań w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Widoczną różnicę na przełomie ocenianych lat widać na podstawie Miasta Kielce, kwota przeznaczona na realizację zadań zleczanych fundacjom i organizacjom pozarządowym w 2014 r. wzrosła o 119 022,00 zł w porównaniu z 2013 r., tj.: o 67%.

W Powiatach: Buskim, Jędrzejowskim i Kieleckim obserwujemy zjawisko, iż 100% środków przekazanych dla NGOs to środki na realizację zadań w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Natomiast Powiat Konecki przeznaczył środki na realizację zadań zleczanych fundacjom i organizacjom pozarządowym, jednak wśród zleczonych zadań nie znalazły się zadania na rzecz wsparcia rodzin.

W ramach propagowania nowych rozwiązań skierowanych na rzecz rodziny w niektórych powiatach wdrożone zostały projekty, które finansowane były z funduszy

unijnych. W 2013 r. powiaty: Jędrzejowski, Kielecki, Konecki, Opatowski i Sandomierski zrealizowały 6 projektów we wskazanym obszarze, w 2014 r. – 7 projektów, Powiat Jędrzejowski nie uczestniczył w realizacji tego typu projektów.

Tabela nr 28. Liczba zrealizowanych projektów dot. wsparcia rodziny ze środków zewnętrznych w powiatach województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014 wraz z wysokością pozyskanych środków.

Lp.	Powiat	Liczba zrealizowanych projektów dot. wsparcia rodziny pozyskanych ze środków zewnętrznych (unijnych)		Wysokość pozyskanych środków zewnętrznych (unijnych).	
		2013 r.	2014 r.	2013 r.	2014 r.
1.	Jędrzejowski	2	-	352 331,00 zł	-----
2.	Kielecki	1	2	161 640,00 zł	385 421,00 zł
3.	Konecki	1	1	1 022 985,00 zł	466 206,00 zł
4.	Opatowski	1	2	105 600,00 zł	759 269,00 zł
5.	Ostrowiecki	-----	1	-----	666 489,90 zł
6.	Sandomierski	1	1	46 500,00 zł	25 900,00 zł
Razem		6	7	1 689 056,00 zł	2 303 285,90 zł

Źródło: opracowanie własne ROPS.

W ramach realizacji zadań z obszaru pomocy i integracji społecznej Samorząd Województwa w 2013 r. przekazał dla organizacji pozarządowych kwotę: 119 810,00 zł. Na realizację projektów w obszarze wsparcia rodzin zastępczych i przysposabiających kwotę: 8 700,00 zł.

Należy zaznaczyć, że wszystkie zadania w obszarze pomocy i integracji społecznej służą wsparciu rodziny. W roku 2013 projekty w obszarze pomocy i integracji społecznej realizowane były łącznie przez 15 organizacji pozarządowych.

W 2014 r. w ramach realizacji zadań z obszaru pomocy i integracji społecznej Samorząd Województwa przeznaczył dla organizacji pozarządowych środki finansowe w wysokości: 200 000,00 zł. Na realizację projektów w obszarze wsparcia rodzin i systemu pieczy zastępczej na zadanie pn.: „Realizacja zajęć psychologiczno-pedagogicznych wspierających rodziców/opiekunów w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej realizowanych w różnego typu placówkach” kwotę: 31 497,00 zł.

W roku 2014 projekty w obszarze pomocy i integracji społecznej realizowane były łącznie przez 22 organizacje pozarządowe.

Prowadzenie badań i analiz w zakresie optymalizacji rozwoju zastępczych form opieki.

Warto zaznaczyć, iż w 2013 r. tylko w powiatach: jędrzejowskim (1 wskazanie) i koneckim (2 wskazania) podjęto działania w celu przeprowadzenia diagnozy zjawisk i potrzeb w zakresie rozwoju zastępczych form opieki. Jeśli chodzi o powiat jędrzejowski udzielono odpowiedzi, iż badania, analizy dokonywane były w zależności od potrzeb.

Powiat Kazimierski w 2014 r. jako przykład badania wskazał przeprowadzenie anonimowej ankiety dotyczącej potrzeb rodziców zastępczych. Powiat Kielecki i Konecki nie wskazał form dokonywanych analiz potrzeb w obszarze pieczy zastępczej. Analiza ankiety wskazuje, iż w 2013 r. w 12 powiatach naszego regionu, nie została przeprowadzona diagnoza zjawisk i potrzeb w zakresie rozwoju zastępczych form opieki, z kolei w 2014 r., w 9 powiatach.

Jedynie 5 powiatów dokonywało rozpoznania potrzeb w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

4.2. Zadania realizowane przez samorzady gmin w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.

Podjęte formy pracy z rodziną w gminach województwa świętokrzyskiego.

Zapisy *Ustawy* o wspieraniu i systemie pieczy zastępczej (art. 10, pkt 3) określają formy pracy z rodziną, należą do nich:

- 1) konsultacje i poradnictwo specjalistyczne,
- 2) terapia i mediacja,
- 3) usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne,
- 4) pomoc prawna, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego,
- 5) organizowanie dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”.

Praca z rodziną jest prowadzona także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną.

Konsultacje to zasięganie opinii, udzielanie rady i wyjaśnień u specjalisty lub rzeczoznawcy.

Terapia to przywracanie zdrowia przez stosowanie różnego rodzaju zabiegów, leków.

Mediacja to pośredniczenie w sporze, mające na celu pogodzenie zwaśnionych stron przy jednoczesnym zawarciu kompromisu kończącego spór.

Pomoc prawna to udzielenie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów.

Tabela nr 29. Formy pracy z rodziną w gminach województwa świętokrzyskiego w podziale na powiaty w latach 2013-2014.

Lp.	Powiat	2013 r. Formy pracy z rodziną.					2014 r. Formy pracy z rodziną.				
		Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne	Terapia i mediacja	Usługi dla rodzin z dziećmi	Pomoc prawna	Inne	Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne	Terapia i mediacja	Usługi dla rodzin z dziećmi	Pomoc prawna	Inne
1.	Buski	3	1	1	2	2	3	1	1	2	2
2.	Jędrzejowski	5	2	2	4	7	5	2	3	4	7
3.	Kazimierski	3	2	1	3	2	3	2	1	3	2
4.	Miasto Kielce	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1
5.	Kielecki	13	7	5	9	5	14	7	6	8	5
6.	Konecki	3	1	2	3	2	5	1	3	4	2
7.	Opatowski	2	2	0	2	1	2	1	0	2	1
8.	Ostrowiecki	5	2	3	3	1	5	2	3	3	1
9.	Pińczowski	2	0	1	1	1	2	0	1	1	1
10.	Sandomierski	3	1	1	3	3	4	1	1	3	3
11.	Skarżyski	2	0	2	4	1	2	0	2	4	1
12.	Starachowicki	4	3	2	2	2	4	2	2	3	3
13.	Staszowski	3	1	1	1	1	3	1	1	1	1
14.	Włoszczowski	3	1	1	3	2	4	2	2	4	2
RAZEM		52	24	22	41	31	57	23	26	43	32

Źródło: opracowanie własne ROPS

Na podstawie zestawienia w Tabeli nr 29 wynika, iż do najbardziej rozpowszechnionych form pracy z rodziną w latach 2013-2014 bez wątpienia należały przeprowadzone **konsultacje i poradnictwo specjalistyczne** (2013r.- 52, 2014r.- 57), w następnej kolejności udzielona **pomoc prawna** (2013r.- 41, 2014r.- 43). Wykorzystywane formy pracy z rodziną w postaci terapii i mediacji (2013r.- 24, 2014r.- 23) oraz usługi dla rodzin z dziećmi (2013r.- 22, 2014r.- 26) utrzymywały się na zbliżonym poziomie.

Najwięcej konsultacji i porad oraz rodzinnych terapii i mediacji udzieliły gminy powiatu kieleckiego. Pomoc prawna udzielana była również w każdym powiecie. Do innych z kolei form wsparcia rodziny należą: praca socjalna pracowników ośrodka

pomocy społecznej, praca z asystentem w oparciu o określony plan pracy, warsztaty rodzinne, współpraca ze szkołą, pedagogiem, nauczycielami, współpraca z kuratorem, pielęgniarzką środowiskową, dzielnicowym, sąsiadami, policją. Inną formę pracy z rodziną stanowi pomoc w uzyskaniu zasiłku rodzinnego, stypendium szkolnego, orzeczeń o niepełnosprawności, przeciwdziałanie degradacji i marginalizacji społecznej rodziny, wsparcie za pośrednictwem telefonu zaufania

Propagowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie pracy z rodziną.

Organizacje pozarządowe traktują samorząd terytorialny jako swego naturalnego partnera, odgrywają dużą rolę w kształtowaniu i realizowaniu zasad tworzenia wspólnych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. Są partnerem dla organów administracji publicznej w realizacji zadań publicznych.

Tabela nr 30. Zaangażowanie organizacji pozarządowych w rozwiązywanie problemów rodzin w gminach województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014, w podziale na powiaty.

Powiat	Liczba ogłoszonych przez gminę konkursów ofert dla org. pozarządowych		Liczba ogłoszonych przez gminę konkursów ofert dla org. pozarządowych dot. działań na rzecz wsparcia rodziny.		Liczba organizacji, które złożyły oferty współpracy ogółem		Liczba zawartych umów ogółem		Liczba organizacji, które złożyły oferty dot. działań na rzecz wsparcia rodziny		Liczba zawartych umów dot. działań na rzecz wsparcia rodziny.	
	2013r.	2014r.	2013r.	2014r.	2013r.	2014r.	2013r.	2014r.	2013r.	2014r.	2013r.	2014r.
Buski	9	8	4	4	45	53	33	44	2	3	2	3
Jędrzejowski	2	2	1	1	4	4	5	5	1	1	2	2
Kazimierski	3	3	1	1	6	6	6	6	1	1	1	1
Miasto Kielce	5	5	3	2	21	18	21	18	12	12	12	12
Kielecki	22	23	4	4	70	78	73	72	4	4	4	4
Konecki	9	8	2	2	7	14	7	12	2	3	2	3
Opatowski	6	6	4	3	17	20	16	19	10	12	10	12
Ostrowiecki	19	29	12	14	61	59	57	53	38	28	36	29
Pińczowski	11	12	1	1	10	10	15	14	1	1	1	1
Sandomierski	6	9	0	0	34	35	39	38	0	0	0	0
Skarżyski	2	3	1	1	40	44	49	53	6	7	6	7
Starachowicki	9	9	7	7	106	104	94	95	11	11	13	11
Staszowski	6	6	2	2	39	47	44	56	2	2	2	2
Włoszczowski	3	5	1	2	16	11	12	14	9	7	5	8
RAZEM	112	128	43	44	476	503	471	499	99	92	96	95

Źródło: opracowanie własne ROPS.

W rozwiązywanie problemów rodzin w gminach województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014 swój udział zaznaczyły organizacje pozarządowe poprzez realizację różnych przedsięwzięć w ramach ogłaszanych przez gminy konkursów ofert.

Łączna kwota w 2013 r. wydatkowana przez samorzady gmin dla organizacji pozarządowych wyniosła: 13 746 051,46 zł, w 2014 r. - 15 933 052,12 zł. Natomiast na realizację zadań na rzecz wsparcia rodziny dla organizacji pozarządowych gminy w 2013 r. przeznaczyły środki finansowe w wysokości: 5 057 866,00 zł, w 2014 r. - 5 273 124,20 zł. W 2013 r. na rzecz działań w ramach wsparcia rodzin swoje oferty złożyło 99 organizacji, w 2014 r.- 92 organizacje. Projekty realizowane przez organizacje pozarządowe służą poprawie jakości życia danego środowiska lokalnego, co przekłada się na podniesienie standardu usług dla rodzin przeżywających trudności. Projekty dotyczą głównie organizacji czasu wolnego, półkolonii, obozów, działań integracyjnych, imprez okolicznościowych czy organizacji warsztatów rodzinnych. Jak widać z przedstawionego zestawienia – Tabela nr 30, organizacje pozarządowe aktywnie uczestniczą w życiu mieszkańców gmin danych powiatów, co przejawia się w liczbie składanych ofert deklarujących współpracę w określonym obszarze.

Największe zaangażowanie organizacji pozarządowych odnotowano w gminach powiatu kieleckiego, w Mieście Kielce. Następnie w gminach powiatów: ostrowieckiego, opatowskiego i starachowickiego.

Tabela nr 31. Kwoty wydatkowane przez samorzady gmin na realizację zadań zleczanych fundacjom i organizacjom pozarządowym w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014, w podziale na powiaty.

Lp.	Powiat	Kwota wydatkowana przez samorzady gmin na realizację zadań zleczanych fundacjom i organizacjom pozarządowym.		Kwota wydatkowana przez samorzady gmin na realizację zadań zleczanych fundacjom i organizacjom pozarządowym na rzecz wsparcia rodziny.	
		2013r.	2014r.	2013r.	2014r.
1	Buski	913 874,00 zł	939 003,00 zł	11 000,00 zł	12 000,00 zł
2	Jędrzejowski	450 978,00 zł	502 750,00 zł	306 978,00 zł	339 750,00 zł
3	Kazimierski	248 000,00 zł	250 000,00 zł	50 000,00 zł	50 000,00 zł
4	Miasto Kielce	4 293 993,00 zł	4 416 127,00 zł	2 795 752,00 zł	2 600 755,00 zł
5	Kielecki	796 618,34 zł	1 087 800,34 zł	77 600,00 zł	74 600,00 zł
6	Konecki	1 170 286,65 zł	1 308 037,58 zł	59 000,00 zł	71 000,00 zł
7	Opatowski	213 643,00 zł	206 500,00 zł	91 200,00 zł	86 000,00 zł
8	Ostrowiecki	1 365 183,00 zł	1 667 195,20 zł	1 215 604,00 zł	1 478 049,20 zł
9	Pińczowski	256 000,00 zł	257 000,00 zł	2 500,00 zł	2 500,00 zł
10	Sandomierski	798 000,00 zł	2 093 679,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
11	Skarżyski	1 239 963,57 zł	961 990,00 zł	229 232,00 zł	298 000,00 zł
12	Starachowicki	1 144 369,00 zł	1 040 500,00 zł	114 500,00 zł	108 000,00 zł
13	Staszowski	550 642,90 zł	634 500,00 zł	4 000,00 zł	4 000,00 zł
14	Włoszczowski	304 500,00 zł	567 970,00 zł	100 500,00 zł	148 470,00 zł
RAZEM:		13 746 051,46 zł	15 933 052,12 zł	5 057 866,00 zł	5 273 124,20 zł

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Na podstawie zestawienia w Tabeli nr 31 wynika, iż w 2013 r. środki finansowe przekazane przez Miasto Kielce na realizację zadań zleczanych fundacjom i organizacjom pozarządowym stanowiły 30 % całkowitej kwoty wydatkowanej przez samorzady gmin w tym zakresie. Następnie w 10% na realizację zadań przez organizacje pozarządowe przekazały gminy powiatu ostrowieckiego, nieco mniej gminy powiatu skarżyskiego (9%), koneckiego (9%) i starachowickiego (8%).

Na rzecz wsparcia rodziny w 2013 r. Miasto Kielce przekazało organizacjom pozarządowym, fundacjom na działania podejmowane we wskazanym zakresie środki finansowe stanowiące 55% całkowitej kwoty wydatkowanej przez samorzady gmin w tym zakresie. Gminy powiatu ostrowieckiego przekazały organizacjom pozarządowym ww. obszarze kwotę stanowiącą 24%.

Najmniej środków wydatkowały gminy powiatu pińczowskiego, staszowskiego, natomiast w gminach powiatu sandomierskiego w ogóle nie przeznaczono środków na realizację zadań zleczanych na rzecz wsparcia rodziny organizacjom pozarządowym.

W 2014 roku podobnie kształtowało się wydatkowanie kwot przez samorzady gmin na realizację zadań zleczanych fundacjom i organizacjom pozarządowym. Miasto Kielce, wydatkowało środki w 27% całkowitej kwoty wydatkowanej przez samorzady gmin ww. zakresie. W następnej kolejności gminy powiatu sandomierskiego (13%), powiatu ostrowieckiego (10%), gminy powiatu koneckiego (8%), gminy powiatu kieleckiego i starachowickiego (7%).

Na działania **w ramach wsparcia rodzin podjęte przez organizacje pozarządowe**, spośród wszystkich gmin poszczególnych powiatów środki finansowe stanowiące 50% przeznaczyło Miasto Kielce. Analogicznie w odniesieniu do roku 2013, gminy powiatu ostrowieckiego przekazały dotacje w 28%. W mniejszym zakresie kwoty w ujęciu procentowym na przedsięwzięcia związane ze wsparciem rodzin dla organizacji pozarządowych wydatkowały gminy powiatów: jędrzejowskiego, skarżyskiego (po 6%).

4.3. Karta Dużej Rodziny.

W 2014 r., Rząd w ramach polityki prorodzinnej wprowadził program dla rodzin wielodzietnych, którego celem jest promowanie modelu rodziny wielodzietnej i jej pozytywnego wizerunku, umacnianie i wspieranie oraz zwiększanie szans rozwojowych i życiowych dzieci wychowujących się w rodzinach wielodzietnych. W ramach programu wprowadzona została Karta Dużej Rodziny, zapewniająca specjalne uprawnienia rodzinom bez względu na dochód w rodzinie z co najmniej trojgiem dzieci:

- w wieku do ukończenia 18 roku życia,
- w wieku do ukończenia 25 roku życia, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub szkole wyższej,
- bez ograniczeń wiekowych, w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Karta wydawana jest bezpłatnie każdemu członkowi rodziny wielodzietnej spełniającej ww. warunki. Rodzice, przez których rozumie się także rodziców zastępczych lub osoby prowadzące rodzinny dom dziecka, mogą korzystać z karty dożywotnio, dzieci – do 18 roku życia lub do ukończenia nauki w szkole lub szkole wyższej, maksymalnie do osiągnięcia 25 roku życia. Osoby posiadające orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności otrzymują Kartę na czas trwania orzeczenia niepełnosprawności.

Karta przyznawana jest również dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na czas umieszczenia w danej rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka.

Karta Dużej Rodziny to system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Jej posiadacze mogą korzystać z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju. Przedsiębiorcy prywatni przystępując do programu zyskują prawo do posługiwania się znakiem „Tu honorujemy Kartę Dużej Rodziny”. Posiadacze Karty Dużej Rodziny mogą korzystać z oferty w ponad 8 tys. miejsc zgłoszonych przez ponad 900 firm i instytucji z całej Polski.

W praktyce Karta Dużej Rodziny zapewnia zniżki przy zakupie jedzenia i kosmetyków, odzieży i obuwia, książek, zabawek oraz paliwa. Obniża także koszty rachunków za usług telekomunikacyjne czy bankowe. Pozwala na tańsze przejazdy pociągami i komunikacją publiczną w wybranych miejscowościach.

Aby otrzymać Kartę Dużej Rodziny należy złożyć wniosek w gminie odpowiadającej miejscu zamieszkania. Wniosek w imieniu rodziny, może złożyć każdy pełnoletni jej członek.⁷

Karty Dużej Rodziny wydawane są od 1 lipca 2014 r.

Na podstawie Sprawozdania z rządowego programu dla rodzin wielodzietnych w województwie świętokrzyskim w 2014 r., odnotowano, iż 4117 rodzin otrzymało Kartę Dużej Rodziny. Liczba osób w tych rodzinach, które skorzystały z proponowanych ulg i warunków preferencyjnych w ramach Karty wyniosła 21 340. Osoby uprawnione korzystają z systemu zniżek oraz dodatkowych ulg zawartych w katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej i transportowej obowiązującej na terenie całego kraju (wstęp do muzeów, zniżki PKP, zniżki w wybranych sklepach).

**Tabela nr 32. Liczba rodzin wielodzietnych w gminach województwa świętokrzyskiego, objętych wsparciem Ośrodków Pomocy Społecznej, stan na dzień 31.12.2014 r.
Wykaz gmin, które wprowadziły Kartę Dużej Rodziny w 2014 r.**

L.p.	Gminy	Liczba rodzin wielodzietnych *	Karta Dużej Rodziny**
	BUSKI (razem)	281	3
1	Busko-Zdrój	91	k. ogólnopolska
2	Gnojno	45	-
3	Nowy Korczyn	34	k. ogólnopolska
4	Pacanów	28	-
5	Solec Zdrój	8	k. ogólnopolska
6	Stopnica	39	-
7	Tuczepy	15	-
8	Wiślica	21	-
	JĘDRZEJOWSKI (razem)	442	6
1	Imielno	51	k. ogólnopolska
2	Jędrzejów	90	k. samorządowa
3	Małogoszcz	80	-
4	Nagłowice	35	-
5	Oksa	29	-
6	Sędziszów	48	k. samorządowa
7	Słupia	30	k. ogólnopolska
8	Sobków	41	k. ogólnopolska
9	Wodzisław	38	k. ogólnopolska

⁷ <https://rodzina.gov.pl/duza-rodzina/karta-duzej-rodziny> na dzień 16.09.2015r.

	KAZIMIERSKI (razem)	135	5
1	Bejsce	19	k. ogólnopolska
2	Czarnocin	18	k. ogólnopolska
3	Kazimierza Wielka	50	k. ogólnopolska
4	Opatowiec	16	k. ogólnopolska
5	Skalbmierz	32	k. ogólnopolska
	KIELCE	388	k. ogólnopolska 1
	KIELECKI (razem)	1085	10
1	Bieliny	86	k. ogólnopolska
2	Bodzentyń	67	k. ogólnopolska
3	Chęciny	50	-
4	Chmielnik	78	-
5	Daleszyce	82	-
6	Górno	95	k. ogólnopolska
7	Łagów	39	-
8	Łopuszno	67	-
9	Masłów	44	k. ogólnopolska
10	Miedziana Góra	28	-
11	Mniów	59	-
12	Morawica	75	k. ogólnopolska
13	Nowa Słupia	53	k. ogólnopolska
14	Piekoszów	55	k. ogólnopolska
15	Pierzchnica	44	k. ogólnopolska
16	Raków	55	-
17	Sitkówka-Nowiny	31	k. ogólnopolska
18	Strawczyn	48	-
19	Zagnańsk	29	k. ogólnopolska
	KONECKI (razem)	374	3
1	Falków	42	-
2	Gowarczów	46	k. ogólnopolska
3	Końskie	102	k. samorządowa
4	Radoszyce	49	k. ogólnopolska
5	Ruda Maleniecka	20	-
6	Słupia Konecka	29	-
7	Smyków	32	-
8	Stąporków	54	-
	OPATOWSKI (razem)	313	4
1	Baćkowice	37	-
2	Iwaniska	51	-
3	Lipnik	31	k. ogólnopolska
4	Opatów	38	k. ogólnopolska
5	Ożarów	83	-
6	Sadowie	14	k. ogólnopolska

7	Tarlów	31	-
8	Wojciechowice	28	k. ogólnopolska
	OSTROWIECKI (razem)	408	2
1	Bałtów	23	-
2	Bodzechów	69	-
3	Ćmielów	39	-
4	Kunów	56	k. ogólnopolska
5	Ostrowiec Św.	167	k. ogólnopolska
6	Waśniów	54	-
	Pińczowski (razem)	148	3
1	Działoszyce	25	-
2	Kije	35	k. ogólnopolska
3	Michałów	29	-
4	Pińczów	58	k. ogólnopolska
5	Złota	1	k. ogólnopolska
	SANDOMIERSKI (razem)	421	4
1	Dwikozy	47	-
2	Klimontów	80	-
3	Koprzywnica	46	-
4	Łoniów	60	-
5	Obrazów	46	k. ogólnopolska
6	Samborzec	63	k. ogólnopolska
7	Sandomierz	30	k. samorządowa
8	Wilczyce	17	-
9	Zawichost	32	k. ogólnopolska
	SKARŻYSKI (razem)	247	4
1	Bliżyn	27	-
2	Łączna	25	k. ogólnopolska
3	Skarżysko-Kam.	141	k. samorządowa
4	Skarżysko- Kość.	32	k. ogólnopolska
5	Suchedniów	22	k. ogólnopolska
	STARACHOWICKI (razem)	365	3
1	Brody	62	-
2	Mirzec	33	k. ogólnopolska
3	Pawłów	109	k. ogólnopolska
4	Starachowice	128	k. ogólnopolska
5	Wąchock	33	-
	STASZOWSKI (razem)	408	3
1	Bogoria	68	k. ogólnopolska
2	Łubnice	33	-
3	Oleśnica	29	-
4	Osiek	50	-

5	Połaniec	55	k. ogólnopolska
6	Rytwiany	34	-
7	Staszów	110	k. ogólnopolska
8	Szydłów	29	-
	WŁOSZCZOWSKI (razem)	242	5
1	Kluczewsko	27	k. ogólnopolska
2	Krasocin	72	k. ogólnopolska
3	Moskorzew	15	k. ogólnopolska
4	Radków	21	-
5	Secemin	34	k. ogólnopolska
6	Włoszczowa	73	k. samorządowa
	RAZEM (102 gminy)	5257	56
	Samorząd Województwa przystąpił do ogólnopolskiej KDR (3 samorządowe jednostki organizacyjne).	-	(k. ogólnopolska)

Źródło: opracowanie własne ROPS.

* Liczba rodzin wielodzietnych objętych wsparciem OPS.

**Dane z OPS na podstawie ankiet monitorujących realizację „Regionalnego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na lata 2013-2018”, stan na 31.12.2014;

Karta Dużej Rodziny: 50 kart ogólnopolskich, 6 kart samorządowych.

IV. Zadania samorządu województwa realizowane na przestrzeni lat 2013 i 2014.

Ośrodek adopcyjny.

Od 1 stycznia 2012 roku nowym zadaniem samorządu województwa zleconym z zakresu administracji rządowej jest **prowadzenie ośrodka adopcyjnego** i procedur adopcyjnych z nim związanych.

W przypadku zlecenia realizacji zadania, marszałek województwa zleca prowadzenie ośrodka adopcyjnego na okres co najmniej 5 lat oraz publikuje w Biuletynie Informacji Publicznej województwa wykaz ośrodków adopcyjnych, które na terenie województwa prowadzą postępowania adopcyjne.

Marszałek województwa wyznacza i ogłasza, w drodze obwieszczenia, w wojewódzkim dzienniku urzędowym ośrodek adopcyjny właściwy do prowadzenia banku danych o dzieciach z terenu województwa oczekujących na przysposobienie i informuje o tym sąd. Monitoruje również przebieg procesów adopcyjnych w ośrodkach adopcyjnych na terenie województwa.

Prowadzenie procedur przysposobienia oraz przygotowanie osób zgłaszających gotowość do przysposobienia dziecka, stanowi wyłączną kompetencję ośrodka adopcyjnego.

Ośrodek adopcyjny w realizacji swoich zadań kieruje się dobrem dziecka i poszanowaniem jego praw.

Ośrodek adopcyjny współpracuje ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z innymi podmiotami właściwymi w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Ośrodki adopcyjne wykonują swoje zadania nieodpłatnie.

Przysposobić dziecko mogą pary małżeńskie oraz osoby stanu wolnego, mające pełną zdolność do czynności prawnych. Muszą też mieć odpowiednie kwalifikacje osobiste, kompetencje wychowawcze, gwarantujące wywiązanie się z obowiązków wobec dziecka.

Świętokrzyski Ośrodek Adopcyjny przygotowuje oraz kwalifikuje kandydatów na rodziców adopcyjnych. O samym przysposobieniu ostatecznie decyduje Sąd. Świętokrzyski Ośrodek Adopcyjny został wyznaczony do prowadzenia Wojewódzkiego Banku Danych o dzieciach oczekujących na przysposobienie i kandydatach

zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz o rodzinach zgłaszających gotowość przysposobienia dziecka.

Ośrodek adopcyjny współpracuje z kandydatami do przysposobienia dziecka w zakresie opieki nad dzieckiem i jego wychowania, w szczególności w następujących dziedzinach:

- diagnoza pedagogiczna i psychologiczna dzieci i rodzin;
- problemy wychowawcze w rodzinie;
- problemy związane z rozwojem dziecka.

Informacja na temat działalności Świętokrzyskiego Ośrodka Adopcyjnego w 2013 i 2014 r.

W 2013 r., w ramach realizacji zadań Świętokrzyski Ośrodek Adopcyjny w przypadku 489 dzieci uczestniczył w 90 posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w pieczy zastępczej w województwie świętokrzyskim. Pozyskano 212 informacji o dzieciach, które mogłyby zostać przysposobione. We wszystkich przypadkach ustalono sytuację prawną tych dzieci, zgromadzono dane o stanie zdrowia, historii życia oraz dane dotyczące rodziny biologicznej. Wykonano 266 diagnoz pedagogiczno-psychologicznych, a w 14 przypadkach także diagnozy neurologiczne.

W 2013 r. przeprowadzono w regionie **59 adopcji** (zakończonych), **70 dzieci** zostało **adoptowanych**, w tym 12 dzieci to przysposobienie zagraniczne oraz 13 wewnątrzrodzinne. Prowadzony był również nadzór nad przebiegiem styczności przysposabiającego z przysposabianym. W tym celu sporządzono dodatkowo 13 diagnoz psychologiczno-pedagogicznych i opracowano 8 opinii na potrzeby sądów. Ponadto psychologowie i pedagodzy ŚOA brali bezpośredni udział w 11 rozprawach sądowych. W 56 przypadkach pomagali kandydatom w sporządzeniu wniosków o przysposobienie.

W 2013 r. objęto przygotowaniem do adopcji **73 rodziny**, w tym zakwalifikowano 29 nowych rodzin, a 15 rodzin rozpoczęło starania o adopcję. Przeszkolono 42 małżeństwa i 1 osobę samotną (ogółem **85 osób**) programem PRIDE przygotowującym kandydatów do adopcji. Szkolenia odbywały się w 6 grupach prowadzonych każda przez 2 trenerów w cyklu po dwanaście 4 godzinnych spotkań. Ogółem 288 godzin. Wydane zostały **43** zaświadczenia o ukończeniu szkolenia. Dodatkowo sporządzono 58 opinii

o kwalifikacjach osobistych do przysposobienia dzieci (w tym 11 dotyczyło adopcji wewnątrzrodzinnych).

Z kolei w zakresie działań postadopcyjnych odbyło się szkolenie dla rodzin, które przysposobiły dzieci. Systematycznie od marca 2013 r. prowadzone były zajęcia dla 7 dzieci adoptowanych w zakresie terapii integracji sensorycznej, mających na celu stymulację ich rozwoju psychoruchowego, w sumie 98 godzinnych spotkań indywidualnych.

Do Wojewódzkiego Banku Danych z innych województw wpłynęło 1428 informacji o dzieciach czekających na rodziców adopcyjnych.

Przeprowadzone zostały **204** konsultacje w ramach wsparcia psychologiczno-pedagogicznego w postępowaniu postadopcyjnym dla kandydatów do przysposobienia dzieci. Z porad i konsultacji korzystali również rodzice, którzy już wcześniej adoptowali dzieci (ok.65). W 43 przypadkach wykonano pogłębioną diagnozę psychologiczną sporządzoną na podstawie stosownych narzędzi diagnostycznych. W tym celu przeprowadzone zostały 34 wywiady adopcyjne będące analizą sytuacji zdrowotnej, osobowościowej i prawnej kandydatów do przysposobienia. Poradnictwem objętych zostało 136 rodzin przysposabiających, 8 osób przysposabiających niepozostających w związku małżeńskim oraz 23 rodziny naturalne.

W 2014 r. udzielono o 117 porad i konsultacji więcej w odniesieniu do roku 2013 r., łącznie 284, w tym: 158 dla małżeństw przysposabiających, 15 dla osób przysposabiających niepozostających w związku małżeńskim oraz 111 dla rodzin naturalnych. W zakresie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego w postępowaniu postadopcyjnym udzielono również znacznie więcej konsultacji, niż w roku 2013 r., aż o 89 więcej.

Tabela nr 33. Poradnictwo prowadzone przez Świętokrzyski Ośrodek Adopcyjny w 2013 i 2014 r.

Lp.	Poradnictwo prowadzone przez ośrodek adopcyjny dla:	Liczba	
		2013 r.	2014 r.
1.	rodzin przysposabiających	136	158
2.	osób przysposabiających niepozostających w związku małżeńskim	8	15
3.	rodzin naturalnych	23	111
Łącznie		167	284
4.	Wsparcie psychologiczno-pedagogiczne w postępowaniu postadopcyjnym.	204	293

Zródło: opracowanie własne ROPS (dane Świętokrzyski Ośrodek Adopcyjny).

W roku 2014 Świętokrzyski Ośrodek Adopcyjny uczestniczył w 131 posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dzieci, na których omówiono ogółem sytuację 813 dzieci przebywających w pieczy zastępczej.

Pozyskano informacje o 195 dzieciach posiadających uregulowaną sytuację prawną.

W każdym przypadku ustalono sytuację prawną dziecka, zgromadzono dane o stanie zdrowia, informacje o rodzinie biologicznej oraz rodzeństwie, jak również dokonano oceny rozwoju psychofizycznego. Spośród tych wszystkich zgłoszeń **procedurą adopcyjną i kwalifikacją do adopcji objęto 75 dzieci.**

Wobec **60** dzieci złożono do sądów wnioski o przysposobienie, a w przypadku **45** dzieci, orzeczono przysposobienie zakończone wydaniem prawomocnego postanowienia.

W stosunku do 5 dzieci skierowano przygotowane i zakwalifikowane przez licencjonowane organizacje zagraniczne 4 rodziny – kandydatów na rodziców adopcyjnych z Holandii, Hiszpanii (2 małżeństwa), Niemiec.

Na zlecenie sądu sprawowany był nadzór nad przebiegiem osobistej styczności kandydatów na rodziców z dzieckiem i wydał w tej 11 opinii o przebiegu tych kontaktów.

Ponadto na zlecenie sądów rejonowych z województwa, w przypadku adopcji wewnątrzrodzinnych sporządzonych zostało 15 opinii kwalifikacyjnych o osobistych kwalifikacjach kandydatów do przysposobienia dziecka.

Do Wojewódzkiego Banku Danych z innych województw wpłynęły 1124 informacje o dzieciach oczekujących na rodziców adopcyjnych.

W 2014 r., w Wojewódzkim Banku Danych o dzieciach umieszczono i przekazano wojewódzkim bankom danych w kraju dane 46 dzieci, dla których nie pozyskano przygotowanych i zakwalifikowanych przez ŚOA kandydatów na rodziców adopcyjnych. Do Centralnego Banku Danych o Dzieciach przekazano informacje o 30 dzieciach.

W roku 2014 przygotowaniem do adopcji objęto **83 rodziny**. Wszyscy kandydaci poddani zostali wnikliwej diagnozie psychologicznej z zastosowaniem odpowiednich narzędzi diagnostycznych. W przypadku każdej rodziny objętej procedurą adopcyjną dokonano analizy sytuacji zdrowotnej, majątkowej, osobowościowej i prawnej poprzez przeprowadzenie w ich miejscu zamieszkania wywiadów adopcyjnych. W szkoleniu PRIDE przygotowującym do pełnienia roli rodziny adopcyjnej uczestniczyły ogółem 44 osoby, w tym 21 par małżeńskich i 2 osoby samotne. Szkolenie odbywało się

w 3 grupach szkoleniowych w cyklu po dwanaście 4 godzinnych spotkań, prowadzonych przez 2 trenerów PRIDE posiadających stosowne certyfikaty. Wydane zostały 23 zaświadczenia o ukończeniu szkolenia oraz ogółem 31 opinii kwalifikacyjnych o osobistych kwalifikacjach do przysposobienia dziecka.

W 2014 r. podjęto również działania związane z popularyzacją rodzicielstwa zastępczego. W tym celu zawiązana została aktywnie działająca grupa wsparcia dla rodziców adopcyjnych, m.in. odbył się cykl szkoleń dla rodzin, które przysposobiły dziecko.

Prowadzone były zajęcia w zakresie integracji sensorycznej dla dzieci adoptowanych, w 63 spotkaniach uczestniczyło 8 dzieci, w wieku 3-8 lat.

Opisane dane zostały przedstawione w ujęciu tabelarycznym.

Tabela nr 34. Informacja statystyczna nt. działalności Świętokrzyskiego Ośrodka Adopcyjnego za 2013 i 2014 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba	
		2013 r.	2014 r.
1.	Szkolenia prowadzone przez ośrodki adopcyjne dla kandydatów na rodziny przysposabiające.	42 pary małżeńskie i 1 osoba samotna (ogółem 85 osób)	21 par małżeńskich i 2 osoby samotne (ogółem 44 osoby)
2.	Posiedzenia w sprawie okresowej oceny sytuacji dziecka, w tym:	90	131
2.1	dzieci, których sprawy były przedmiotem posiedzeń.	489	813
3.	Opinia kwalifikacyjna dla kandydata do przysposobienia dziecka, w tym:	58	31
3.1	kandydata niepozostającego w związku małżeńskim.	1	2
4.	Kwalifikacja dziecka do przysposobienia.	68	75
5.	Dzieci, w stosunku, do których złożono wnioski o przysposobienie do sądu.	44	60
6.	Dzieci przysposobione w przysposobieniu krajowym , w tym:	59	45
6.1	dzieci przysposobione zakwalifikowane uprzednio do przysposobienia przez ośrodek adopcyjny działający na terenie województwa;	39	25
6.2	dzieci przysposobione zakwalifikowane uprzednio do przysposobienia przez ośrodek adopcyjny działający na terenie województwa, zgłoszone do wojewódzkiego banku danych;	7	3
6.3	dzieci przysposobione przez osoby wskazane w art. 170 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, (osoby spokrewnione lub spowinowacone z dzieckiem);	11	15
6.4	dzieci przysposobione przez osoby wskazane w art. 170 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, (rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka, w których dziecko jest umieszczone);	2	2
6.5	dzieci przysposobione przez rodziny lub osoby przysposabiające niepozostające w związku	0	0

	małżeńskim, inne niż wskazane w art. 170 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, które wcześniej przysposobiły rodzeństwo dziecka.		
7.	Dzieci przysposobione zakwalifikowane uprzednio do przysposobienia przez ośrodek adopcyjny działający na terenie innego województwa.	1	2

Źródło: opracowanie własne ROPS (dane Świętokrzyski Ośrodek Adopcyjny).

Na podstawie danych zawartych w Tabeli nr 34 odnotowano, iż w 2013 r. o 41 więcej kandydatów na rodziny przysposabiające skorzystało ze szkoleń prowadzonych przez Świętokrzyski Ośrodek Adopcyjny w porównaniu do roku 2014.

W roku 2013 na 90 posiedzeniach, poruszone zostały sprawy 489 dzieci, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej. Największy wzrost nastąpił pod tym względem w 2014 r., ponieważ odbyło się 131 posiedzeń w sprawie okresowej oceny sytuacji dziecka, na których omówiono sprawy aż 813 dzieci.

Natomiast w 2013 r. ŚOA wydał o 27 więcej opinii kwalifikacyjnych kandydatom do przysposobienia dziecka w stosunku do roku 2014. Liczba dzieci zakwalifikowanych do przysposobienia w 2014 r. wynosiła 75, czyli o 7 dzieci więcej, niżeli w roku poprzednim. W 2013 r. zostało przeprowadzonych 59 adopcji (zakończonych).

Tabela nr 35. Informacja o dzieciach przysposobionych* w 2013 i 2014 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba dzieci	
		2013 r.	2014 r.
1.	Dzieci przysposobione, w tym w wieku:	70	45
1.1	poniżej 1 roku	13	7
1.2	od 1 roku do 4 lat	31	14
1.3	od 5 do 9 lat	18	16
1.4	10 i więcej lat	8	8
2.	Dzieci przysposobione, z tego:	70	45
2.1	dziewczęta	40	21
2.2	chłopcy	30	24
3.	Dzieci przysposobione z orzeczeniem o niepełnosprawności.	2	0
4.	Dzieci według miejsca pobytu przed przysposobieniem w tym:	70	45
4.1	w pieczy instytucjonalnej	17	4
4.2	w rodzinnej pieczy zastępczej	42	26
4.3	w rodzinie biologicznej	11	15

Źródło: opracowanie własne ROPS (dane Świętokrzyski Ośrodek Adopcyjny).

*W zestawieniu nr 35 wykazano dzieci, których procedura adopcyjna zakończyła się prawomocnym postanowieniem sądu.

Zestawienie w Tabeli nr 35 wskazuje, iż w roku 2013 adoptowanych zostało 70 dzieci, zaś w 2014 r. tylko 45. Reasumując, liczba adopcji w regionie zmniejszyła się o 36%.

Głównie były to dzieci w przedziale wiekowym od 1 roku do 4 lat, natomiast w 2014 r. 16 dzieci zostało adoptowanych w wieku od 5 do 9 lat, a 14 dzieci w wieku od 1 roku do 4 lat.

Wśród dzieci usynowionych w 2013 r. przeważały dziewczęta (40), chłopców zaadoptowanych zostało 30. W 2014 r. zaobserwowano tendencję odwrotną, 24 chłopców i 21 dziewczynek znalazło rodziny adopcyjne.

W 2013 r. przed przysposobieniem 42 dzieci przebywało w rodzinnej pieczy zastępczej, 17 w pieczy instytucjonalnej, a 11 dzieci opuściło rodzinę biologiczną na rzecz rodziny adopcyjnej. W 2014 r. sytuacja przedstawiała się nieco inaczej, tylko 4 dzieci przed przysposobieniem umieszczonych było w pieczy instytucjonalnej. Analogicznie do roku 2013 r. najwięcej dzieci, bo 26 skierowanych zostało z rodzinnej pieczy zastępczej do adopcji. Z kolei do rodziny adopcyjnej 15 dzieci przeszło z rodziny biologicznej.

V. Infrastruktura społeczna regionu świętokrzyskiego w latach 2013-2014.⁸

Infrastruktura społeczna jest definicją bardzo szeroką i oznacza zespół urządzeń i instytucji publicznych niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania społeczeństwa i bezpośrednio zaspokajających potrzeby społeczne w dziedzinie nauki, kultury, oświaty, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, wypoczynku, kultury fizycznej, porządku publicznego, administracji, wymiaru sprawiedliwości, a także organizacje społeczne.

Żłobki i oddziały żłobkowe działające przy przedszkolach, sprawują opiekę nad dziećmi do lat 3 w czasie pracy rodziców. W 2013 r. liczba publicznych i niepublicznych żłobków, oddziałów żłobkowych, klubów dziecięcych na terenie gminy bądź miasta na prawach powiatu w województwie świętokrzyskim wyniosła **31** placówek. Pomimo zwiększającej się systematycznie liczby żłobków, zapewniającej w 2013 r. łączną liczbę miejsc w publicznych niepublicznych żłobkach na poziomie 1 170 miejsc, 405 dzieci z terenu województwa nie otrzymało miejsca w żłobku czy

⁸ Dane na podstawie OZPS za 2014r.

klubie dziecięcym. Na przestrzeni lat 2013-2014 obserwuje się systematyczny wzrost liczby żłobków i oddziałów żłobkowych w województwie. W roku 2014 liczba ta wzrosła i ukształtowała się na poziomie **37**.

Warto podkreślić, iż odnotowano ogromny wzrost liczby miejsc w żłobkach w odniesieniu do lat poprzednich – w porównaniu do roku 2012 liczba miejsc w 2013 zwiększyła się o 808 miejsc. Najwięcej żłobków w 2013 r. zlokalizowanych było na terenie Miasta Kielce (13), powiatu skarżyskiego (4) oraz powiatu staszowskiego (3). Po dwie placówki funkcjonowały w powiatach: starachowickim, ostrowieckim, kieleckim, jędrzejowskim.

Największa liczba żłobków w 2014 r. zlokalizowana była na terenie powiatów: kieleckiego, staszowskiego i skarżyskiego – po 4 placówki oraz na terenie Miasta Kielce, gdzie znajdowało się 15 żłobków.

W latach 2013-2014 nie odnotowano funkcjonowania żłobków w czterech powiatach na terenie województwa świętokrzyskiego: opatowskim, sandomierskim, kazimierskim oraz włoszczowskim.

Wzrost liczby żłobków i oddziałów żłobkowych spowodował wzrost liczby miejsc w placówkach – liczba ta wyniosła 1 299 miejsc w roku 2014 i zwiększyła się o 129 w porównaniu do roku 2013 (oferowanych było 1 170 miejsc). Pomimo wzrostu liczby żłobków nadal obserwowany jest deficyt liczby miejsc w placówkach w stosunku do zapotrzebowania. W 2014 r. liczba dzieci, którym nie przyznano miejsca w placówce wyniosła 217, jest to niemal o połowę mniej w odniesieniu do roku 2013 (z 405 w roku 2013 do 217 w roku 2014). Należy stwierdzić, iż dynamiczny rozwój żłobków związany jest z możliwością pozyskiwania środków finansowych w ramach programów unijnych.

Przedszkola, oddziały przyszkolne, punkty przedszkolne i zespoły wychowania przedszkolnego.

Liczba publicznych i niepublicznych przedszkoli wraz z liczbą oddziałów przyszkolnych przy szkołach podstawowych, punktów przedszkolnych i zespołów wychowania przedszkolnego zlokalizowanych na terenie gminy bądź miasta na prawach powiatu wraz z oddziałami przedszkolnymi w szkołach podstawowych na terenie województwa świętokrzyskiego w 2013 roku wynosiła 664 placówki, w 2014 r. wyniosła 679 placówek. W porównaniu do roku 2013, w którym nastąpił znaczny wzrost liczby przedszkoli (w roku 2013 funkcjonowały o 92 przedszkola więcej niż w roku 2012), w roku 2014 nastąpił spadek liczby placówek o 19 przedszkoli.

Publiczne i niepubliczne przedszkola w województwie świętokrzyskim w 2013 r. dysponowały łączną liczbą miejsc wynoszącą **31 211**, w 2014 r. odnotowano wzrost do **32 362** miejsc. Podobnie jak w przypadku opieki żłobkowej, w latach 2013-2014 wystąpił deficyt miejsc w przedszkolach na terenie województwa świętokrzyskiego. Na przestrzeni ww. lat zauważalny jest systematyczny spadek liczby dzieci, którym nie przyznano miejsc w przedszkolu. W 2013 r. z powodu braku wolnych miejsc czy ograniczeń lokalowych 1 199 dzieci nie otrzymało miejsca w placówce przedszkolnej. W 2014 r. miejsca w placówce nie otrzymało 519 dzieci w wieku przedszkolnym.

Największa liczba placówek w 2013 r. rozmieszczona była na terenie powiatu kieleckiego (126), starachowickiego (78), jędrzejowskiego (68), koneckiego (59) oraz na terenie Miasta Kielce (50). Najmniejsza liczba przedszkoli położona była w powiatach opatowskim (23), pińczowskim i włoszczowskim (po 22 placówki) oraz kazimierskim (21).

Najwięcej placówek w 2014 r. zlokalizowanych było na terenie powiatu kieleckiego (152), jędrzejowskiego (67), koneckiego (62) oraz na terenie Miasta Kielce (50). Najmniejsza liczba przedszkoli znajdowała się w powiatach: kazimierskim i włoszczowskim (po 22 placówki) oraz pińczowskim (23).

Podsumowując, w zakresie infrastruktury społecznej w odniesieniu do roku 2013 odnotowano wzrost liczby (37) publicznych i niepublicznych żłobków, oddziałów żłobkowych, klubów dziecięcych w regionie. Co za tym idzie, wzrosła liczba miejsc w placówkach – liczba ta wyniosła 1299 w roku 2014 i zwiększyła się o 129 miejsc w porównaniu do roku 2013. Jednakże w dalszym ciągu występuje deficyt liczby miejsc w placówkach w stosunku do zapotrzebowania. Łączna liczba miejsc w przedszkolach wyniosła już w 2014 r. 32 362. Systematycznie maleje liczba dzieci, którym nie przyznano miejsc w przedszkolach.

VI. Wnioski.

Ustawa wprowadziła nowy system wsparcia dziecka i jego rodziny.

Głównym zamysłem zapisów ustawy jest przede wszystkim wsparcie rodziny znajdującej się w sytuacji problemowej. Wsparcie to szereg zaplanowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Za główny cel ustawodawca obrał utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku rodzinnym, poprzez wzmocnienie metod pracy z rodziną, a także poprzez wprowadzenie środowiskowej pomocy rodzinom dysfunkcyjnym, co za tym idzie zwiększenie znaczenia placówek wsparcia dziennego.

Ustawa wprowadziła nowe podziały w pieczy zastępczej oraz przydzieliła rodzinie w jej naturalnym środowisku nową pomoc, jaką jest **asystent rodziny**. Ta nowa forma wsparcia rodziny - asystent rodziny, skierowana została do rodzin nieradzących sobie z codziennością, bądź radzących sobie w sposób nieakceptowalny. Rolą asystenta jest kształtowanie nowych, społecznie akceptowalnych nawyków i ról. W swojej pracy może skorzystać ze wsparcia rodziny wspierającej.

Nastąpił rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej. Gdy rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować opieki nad własnym dzieckiem, w pierwszej kolejności dziecko umieszcza się w rodzinnej pieczy zastępczej. Umieszczenie dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej następuje dopiero po wykorzystaniu wszystkich możliwych rodzinnych form opieki. Również przy rodzinnej pieczy zastępczej pojawiła się nowa funkcja wspierająca – **koordynator rodzinnej pieczy zastępczej**. Udziela on m.in. pomocy i opieki rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej, w nawiązaniu wzajemnego kontaktu, przygotowuje plan pomocy dziecku. Ponadto zapewnia dostęp do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym: psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej.

Zadania z zakresu organizacji systemu pomocy dziecku i rodzinie przypisane zostały wszystkim szczeblom samorządu terytorialnego jako zadania własne lub zadania zlecone z zakresu administracji rządowej.

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, nakłada na powiaty, jako zadanie własne, obowiązek opracowania i realizację 3-letnich powiatowych programów pieczy zastępczej.

- Z danych za lata 2013 i 2014 wynika, iż wszystkie powiaty posiadały i realizowały opracowane programy rozwoju pieczy zastępczej.

2. Instytucjonalna forma pieczy zastępczej.

- W instytucjonalnej pieczy zastępczej w województwie świętokrzyskim na przestrzeni lat 2013-2014 łącznie przebywało 743 dzieci. W tym, 377 dzieci w wieku od 0 do 18 lat umieszczonych zostało w instytucjonalnej pieczy zastępczej w roku 2013. Natomiast w roku 2014 liczba dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w przedziale wiekowym od 0 do 18 lat wynosiła 366, czyli zmniejszyła się o 11 podopiecznych. Najwięcej dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych umieszczonych zostało w przedziale wiekowym od 7 do 13 lat oraz od 14 do 18 lat

- W roku 2013 r. odnotowano łącznie **32** placówki opiekuńczo-wychowawcze, z kolei w roku 2014 liczba placówek w instytucjonalnej pieczy zastępczej wzrosła do **42**. W instytucjonalnej pieczy zastępczej w 2013 r., było 537 miejsc, w 2014 r. placówki dysponowały 586 miejscami. **Nastąpił wzrost o 10 placówek opiekuńczo-wychowawczych w stosunku do roku 2013 oraz wzrosła liczba miejsc w ww. placówkach o 49 w porównaniu do roku 2013.**

W województwie świętokrzyskim w okresie objętym monitoringiem liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych w podziale na profile placówek przedstawiała się następująco:

Typ placówki	2013	2014
Socjalizacyjnego	13	21
Interwencyjnego	1	2
Specjalistyczno – terapeutycznego	0	1
Rodzinnego	18	18

Należy zaznaczyć, iż występuje silne terytorialne zróżnicowanie rozmieszczenia placówek opiekuńczo-wychowawczych: najwięcej placówek funkcjonuje (w 2014 r.) w Mieście Kielce i powiecie jędrzejowskim (po 7), zaś w powiecie pińczowskim nie funkcjonowała żadna placówka.

- W województwie świętokrzyskim na przestrzeni lat 2013-2014 najwięcej placówek opiekuńczo-wychowawczych o profilu socjalizacyjnym funkcjonowało w powiatach: buskim, w Mieście Kielce, ostrowieckim (po 2). W 2014 r., 5 placówek tego typu utworzonych zostało w powiecie jędrzejowskim, natomiast w powiecie sandomierskim oraz powiecie kazimierskim po 3.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza o profilu interwencyjnym w 2013 r. funkcjonowała tylko w Mieście Kielce, w 2014 roku dodatkowo powstała również 1 tego typu placówka w powiecie sandomierskim.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu specjalistyczno-terapeutycznego została utworzona jedynie w powiecie kazimierskim w 2014 r., rozpoczęła ona swoją działalność od 01.09.2014 r.

Placówki o profilu rodzinnym w latach 2013-2014 w liczbie 18, funkcjonowały w powiatach: kieleckim (5), starachowickim (3), koneckim i jędrzejowskim (2) oraz w powiecie staszowskim i włoszczowskim (1). W powiecie ostrowieckim jedna tego typu placówka funkcjonowała w 2013 r.

W powiatach: buskim, opatowskim, skarżyskim funkcjonowały tylko placówki o profilu socjalizacyjnym.

Placówki jedynie typu rodzinnego utworzone zostały na terenie powiatów: kieleckiego, włoszczowskiego, staszowskiego.

W latach 2013-2014 największą ilością wolnych miejsc dysponowały placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego.

3. Rodzinna forma pieczy zastępczej.

- Na podstawie danych przekazanych w ankietach ustalono, iż na przestrzeni lat 2013 i 2014 najwięcej dzieci powróciło do rodziny naturalnej z rodziny zastępczej na terenie Miasta Kielce (2013r.–15 dzieci, 2014r.–22 dzieci). Pozytywne zjawisko powrotu dzieci do rodziny naturalnej zaobserwowano również w powiecie skarżyskim (2013 r.–9 dzieci, 2014 r.–7 dzieci).

Znaczny wzrost liczby powrotów dzieci z rodziny zastępczej do rodziny naturalnej w powiatach województwa świętokrzyskiego zaznaczony zdecydowanie został w 2014 r., w porównaniu do 2013 r. Tylko w powiatach: opatowskim i staszowskim w latach 2013 i 2014 nie odnotowano dzieci, które powróciły do rodziny naturalnej z rodziny zastępczej.

- **Rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe, zawodowe, rodzinny dom dziecka.**

W województwie świętokrzyskim, z danych przekazanych przez Powiaty, wynika, iż w 2013 r. były łącznie: 1084 rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe, zawodowe. W roku 2014 funkcjonowało: 1034 rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych, zawodowych, w stosunku do roku 2013 obserwowalny jest spadek liczby rodzin o **50** rodzin zastępczych tego typu.

Zmniejszeniu uległa liczba rodzin zastępczych w powiatach.: koneckim, ostrowieckim, starachowickim i Mieście Kielce. Zwiększenie liczby rodzin zastępczych odnotowano w powiatach: jędrzejowskim, opatowskim, pińczowskim.

Na podstawie danych przekazanych przez Powiaty, liczba **rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem** w 2014 roku wyniosła: **695** rodzin i w odniesieniu do roku 2013 jest mniejsza o **54** rodziny tego typu.

Widoczny jest spadek liczby rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem.

Na podstawie danych za 2013 r. i 2014 r. ustalono, iż najwięcej **rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem** odnotowujemy w Mieście Kielce i powiecie ostrowieckim, najmniej w powiecie buskim i powiecie kazimierskim.

Na przestrzeni lat 2013-2014, na podstawie danych przekazanych przez Powiaty obserwujemy niewielki wzrost liczby **rodzin zastępczych niezawodowych**.

W roku 2014 funkcjonowało **300** tego typu rodzin, nastąpił wzrost w odniesieniu do roku 2013 zaledwie o 6 rodzin.

W analizowanym okresie 2013-2014, na podstawie danych przekazanych przez Powiaty, obserwujemy niewielkie zmniejszenie liczby rodzin **zastępczych zawodowych**, o 2 rodziny (2013 r.-41 rodzin, 2014 r.-39 rodzin).

W 2013 r., o 75 dzieci więcej przebywało w rodzinach zastępczych spokrewnionych w odniesieniu do roku 2014 r.

W rodzinach niezawodowych w 2013 r. umieszczonych było o 15 dzieci więcej w porównaniu do roku 2014 r. Natomiast liczba dzieci w 2014 r. w rodzinach zawodowych zmniejszyła się o 9 dzieci.

W 2013 r. w rodzinnej pieczy zastępczej funkcjonowało 14 rodzinnych domów dziecka. **Na koniec 2013 r.**, z uwagi na fakt przekształcenia się w powiecie staszowskim rodzinnego domu dziecka w placówkę typu rodzinnego, odnotowano **13 rodzinnych domów dziecka**. Na koniec 2013 r. rodzinne domy dziecka dysponowały 96 miejscami, a 74 dzieci przebywało w tej formie rodzinnej pieczy zastępczej.

W 2014 r. w rodzinnej pieczy zastępczej prowadzono 17 rodzinnych domów dziecka o liczbie miejsc 126. Tym samym wzrosła liczba dzieci umieszczonych w rodzinnych domach dziecka o 19 dzieci na koniec 2014 r., w stosunku do 2013 r.

Najwięcej dzieci w rodzinnych domach dziecka w latach 2013-2014 przebywało, w powiecie kieleckim (po 28 dzieci).

- Z danych za lata 2013-2014 w powiatach województwa świętokrzyskiego, obserwujemy, iż w 2013 r. o 4 dzieci więcej powróciło z rodzin zastępczych do placówek w stosunku do roku 2014 r.
- Z pieczy instytucjonalnej do rodzinnej pieczy zastępczej w 2013 r. przeszło 10 dzieci. Natomiast w 2014 r. do rodzinnej pieczy zastępczej przeszło 23 dzieci, tj. o 13 dzieci więcej w porównaniu do roku 2013. Najwięcej tego typu przypadków odnotowano w powiecie ostrowieckim, opatowskim i skarżyskim.
- W 2013 r. z placówek opiekuńczo-wychowawczych do rodziny naturalnej powróciło 44 dzieci, a w 2014 r.- 41 dzieci. Najwięcej dzieci z placówek opiekuńczo-wychowawczych powróciło do rodziny biologicznej w Mieście Kielce (2013 r.–12 dzieci, 2014 r.–13 dzieci) oraz w powiecie buskim (2013 r.–11 dzieci, 2014 r.–4 dzieci). W 2013 r., w powiecie skarżyskim 5 dzieci, w powiatach kieleckim i starachowickim po 4 dzieci, natomiast po 3 dzieci przeszło do rodziny naturalnej w obrębie powiatu kazimierskiego i ostrowieckiego.

W 2014 r. powroty dzieci z placówek opiekuńczo-wychowawczych do rodziny naturalnej miały miejsce w powiecie kieleckim (8 dzieci), powiecie koneckim (5 dzieci), po 3 dzieci w powiatach jędrzejowskim i skarżyskim.

W powiatach: opatowskim, pińczowskim, sandomierskim i włoszczowskim w latach 2013-2014 nie odnotowano dzieci, które powróciły z placówek opiekuńczo-wychowawczych do rodziny naturalnej.

4. Rodziny pomocowe.

Miasto Kielce - w 2013 roku funkcjonowały **4 rodziny pomocowe**, swoją opieką objęły **11 dzieci**. W 2014 r. funkcjonowało **6 rodzin pomocowych**, liczba dzieci objętych wsparciem rodzin pomocowych wyniosła **19**.

W 2013 r. nie było przeprowadzonych szkoleń dla rodzin pomocowych.

W 2014 r. zorganizowane zostały 2 szkolenia dla rodzin pomocowych, na których przeszkolono 3 rodziny, w tym 4 osoby.

Powiat Kielecki - w 2013 r. funkcjonowało **9 rodzin pomocowych**, przeszkolone zostały 2 rodziny, w tym 4 osoby. W 2014 r. działały **4 rodziny pomocowe**, nie było w danym roku organizowanych szkoleń dla tych rodzin. Pod opieką rodzin pomocowych w 2013 r. znajdowało się **33 dzieci**, w roku 2014 już tylko **16 dzieci**.

Jest to forma pracy z rodziną mało powszechna.

5. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej.

Liczba koordynatorów: w 2013 roku zostało zatrudnionych 32 koordynatorów pieczy zastępczej, w 2014 r. liczba ich wzrosła do 38.

Liczba rodzin: w 2013 r. koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej współpracowali z 788 rodzinami zastępczymi, w 2014 r. nastąpił wzrost liczby rodzin objętych działaniem koordynatorów 813 rodzin.

Liczba rodzin objętych działaniem koordynatorów w 2014 r. wzrosła o **25**, w stosunku do roku 2013 r., tym samym zwiększona została liczba osób w tych rodzinach do 2393, tj. o 209 osób więcej. Tendencję wzrostową w 2014 r. zaobserwowano również pod względem liczby dzieci w tych rodzinach, o 72 dzieci więcej odnotowano w tych rodzinach, w porównaniu z 2013 r. (2013r.-1117 dzieci, 2014 r.– 1189).

6. Placówki wsparcia dziennego na przestrzeni lat 2013-2014 w województwie świętokrzyskim, prowadziły 33 gminy.

W 2013 r. na terenie gmin naszego regionu odnotowano łącznie 138 placówek wsparcia dziennego, w tym największą liczbę stanowiły świetlice (69 wskazań).

W roku 2014 zaobserwowano wzrost liczby placówek wsparcia dziennego o 8 tego typu placówek. Analogicznie do roku 2013 najczęściej placówek wsparcia dziennego funkcjonowało w formie świetlic (76 wskazań). Najmniej placówek działało w formie ognisk wychowawczych.

Ponadto na podstawie danych pozyskanych z Ośrodków Pomocy Społecznej naszego regionu ustalono, iż w 2013 r. na terenie gmin województwa świętokrzyskiego funkcjonowało 9 świetlic socjoterapeutycznych, zaś w 2014 r. – 36.

W 2013 r. najczęściej placówek tego typu działało w Mieście Kielce – 3, zaś po 1 funkcjonowały w gminach powiatu: kieleckiego, pińczowskiego, sandomierskiego, skarżyskiego, staszowskiego, włoszczowskiego.

W 2014 r. najczęściej świetlic socjoterapeutycznych funkcjonowało w gminach powiatu staszowskiego - 17 świetlic tego typu. W gminach powiatu kieleckiego działało 7

świetlic socjoterapeutycznych, w Mieście Kielce – 6, na terenie gmin powiatu sandomierskiego – 3, na terenie gmin powiatu jędrzejowskiego – 2, w powiecie kazimierskim -1 tego typu placówka (gmina Kazimierza Wielka).

Placówki wsparcia dziennego w 2014 r. objęły swoim zasięgiem 5992 dzieci, to o 142 dzieci więcej w porównaniu z rokiem 2013. W analizowanych latach największą liczbę dzieci zgromadziły placówki prowadzone w formie kółek zainteresowań oraz świetlice. Najmniej dzieci skupionych było wokół ognisk wychowawczych.

Z przedstawionych danych wynika, iż wzrasta liczba placówek wsparcia dziennego (2013 r.-138, 2014 r.-146) i tym samym wzrasta liczba dzieci objętych tą formą pomocy (2013 r.– 5850 dzieci, 2014 r.- 5992 dzieci).

7. Asystent rodziny.

Odnotowano wzrost liczby asystentów rodziny ze 126 w roku 2013 do 141 w roku 2014. Najwięcej zatrudnionych asystentów zostało w powiecie kieleckim (2013r.–23, 2014 r.-21) oraz w gminach powiatu ostrowieckiego (2013r.–13, 2014r.-17) i jędrzejowskiego (2013r.-13, 2014r.-13).

W Mieście Kielce, na przestrzeni lat 2013-2014 pracę z rodziną realizowało 10 asystentów. W gminach powiatu sandomierskiego we wskazanych latach pracowało w 2013r.–10 asystentów, 2014r.–11 asystentów. Najmniej asystentów zatrudnionych zostało na terenie gmin powiatu pińczowskiego, włoszczowskiego i kazimierskiego.

Największa liczba rodzin objęta asystą rodzinną odnotowana została w gminach powiatu kieleckiego, ostrowieckiego i w Mieście Kielce.

Liczba osób w rodzinach objętych wsparciem asystenta w 2014 r. była znacznie wyższa, bo o 778 więcej osób w porównaniu do roku 2013.

Podobnie kształtowała się liczba dzieci w rodzinach, w 2014 r. było o 526 więcej dzieci w odniesieniu do roku 2013 w rodzinach, które podjęły pracę z asystentem.

8. Rodzina wspierająca.

Z danych pozyskanych na podstawie ankiet wynika, iż w 2013 r. na terenie województwa zostały powołane 3 rodziny wspierające (Kazimierza Wielka, Nowa Słupia, Wilczyce), które objęły wsparciem 7 dzieci. W roku 2014 uległa zmniejszeniu liczba rodzin wspierających – funkcjonowała tylko jedna rodzina (gmina Nowa Słupia), pod swoją opieką miała powierzone 1 dziecko. **Wnioskujemy, iż na terenie naszego województwa ta forma wsparcia rodziny jest mało popularna i wymaga rozpropagowania.**

9. Streetworking - nowatorska metoda wsparcia rodzin wykorzystywana jest w systemie wsparcia organizowanym jedynie przez Miasto Kielce, gdzie funkcjonowało 2 streetworkerów. W 2013 r. podjęli 255 interwencji, a w roku 2014 znacznie więcej, bo 466 działań.

10. Obserwowany jest wzrost liczby samotnych matek przebywających w Domach Samotnej Matki. Niedostateczny monitoring dotyczący nastoletnich i samotnych matek. Gminy wskazują na trudności związane z oszacowaniem skali zjawiska.

11. Zaobserwować można, iż niewielki odsetek gmin, ok.30%, współpracuje z NGOs w ramach realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

12. Zespoły interdyscyplinarne.

W 2013 r. zespoły interdyscyplinarne dotyczące problemów rodzin dysfunkcyjnych zbierały się 588 razy, w 2014 r. odbyło się 587 posiedzeń zespołów. Największą liczbę rodzin dysfunkcyjnych na przełomie lat 2013-2014 wskazało Miasto Kielce (2013r.– 775 rodzin, 2014r.–3538 rodzin), następnie w gminach powiatu kieleckiego zamieszkiwało w 2013r.–3334 rodzin wieloproblemowych, w 2014r.–3201 tychże rodzin. W gminach poszczególnych powiatów liczba rodzin dysfunkcyjnych w 2013 r. wynosiła łącznie 15 150, w 2014 r. – 14 744.

Najwięcej posiedzeń zespołów interdyscyplinarnych odbyło się w Mieście Kielce oraz na terenie gmin powiatu koneckiego i jędrzejowskiego. Zdecydowanie najmniej posiedzeń zostało zorganizowanych w gminach powiatu pińczowskiego (4).

13. Kontrakt socjalny.

Odnotowano w roku 2014 w stosunku do roku 2013 mniejszą liczbę zawartych kontraktów socjalnych oraz mniejszą liczbę osób objętych tego typu instrumentem pracy socjalnej. Dla porównania w roku 2013 r. liczba zawartych kontraktów socjalnych wynosiła **4295** i objęto nim **5948** osób, w 2014 r. zawartych zostało **3713** kontraktów, a **5154** osoby objęte zostały tą formą wsparcia. **Obserwujemy tendencję malejącą wykorzystywania tej formy wsparcia.**

14. Formy świadczeń (pieniężne/niepieniężne) udzielone rodzinom z pomocy społecznej.

Liczba osób, które otrzymały świadczenia pieniężne z pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim w 2014 r. wyniosła 45 995. W stosunku do 2013 roku jest to spadek o blisko 5% (2013r. – 48 217 osób). **Liczba rodzin, które uzyskały świadczenie pieniężne wyniosła w 2014 roku 41 235, to jest mniej w stosunku do 2013 roku o 4% (2013 r. – 42 963 rodzin).**

Liczba osób, którym przyznano świadczenie niepieniężne wskazuje, iż w 2014 roku odnotowano spadek o 7,6% w stosunku do roku 2013. (52 445 osób w 2013 r., – 48 437 osób). **Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia niepieniężne w 2014 roku wynosiła 31 628 i jest to spadek w odniesieniu do 2013 roku o niespełna 6% (2013 r. – 33 543 rodzin).**

15. Eksmisje rodzin.

W 2014 roku odnotowano 214 wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego. W 2013 roku wydano 273 wyroki eksmisji bez wskazania lokalu socjalnego lub zamiennego.

W 2014 r., w porównaniu do roku 2013, wydanych zostało o 59 mniej wyroków eksmisyjnych.

W odniesieniu do roku 2013, liczba mieszkań komunalnych w zasobach gmin województwa świętokrzyskiego zwiększyła się o 93. Obserwowany jest również wzrost liczby wniosków złożonych na mieszkanie komunalne, z 3 771 w roku 2013 do 3 942 w roku 2014.

Liczba mieszkań socjalnych w 2014 roku wyniosła 2 783, jest to więcej o 38 mieszkań tego typu w porównaniu do roku 2013 (2745). Zmniejszeniu w 2014 r. uległa liczba osób, które złożyły wniosek o najem mieszkania socjalnego, z 3 312 w roku 2013 do 2 574 w 2014r.), jest to mniej o 738 osób w odniesieniu do roku 2013

16. Karta Dużej Rodziny.

Na podstawie Sprawozdania z rządowego programu dla rodzin wielodzietnych w województwie świętokrzyskim w 2014 r., odnotowano, iż 4117 rodzin otrzymało Kartę Dużej Rodziny. Liczba osób w tych rodzinach, które skorzystały z proponowanych ulg i warunków preferencyjnych w ramach Karty wyniosła 21 340. Na koniec 2014 r. 50 gmin województwa świętokrzyskiego przystąpiło do ogólnopolskiego programu Karta Dużej Rodziny, natomiast 6 gmin wdrożyło karty samorządowe.

17. Adopcje.

W 2013 r. Świętokrzyski Ośrodek Adopcyjny przeprowadził **59 adopcji** (zakończonych), **70 dzieci** zostało **adoptowanych**, w tym 12 dzieci to przysposobienie zagraniczne oraz 13 wewnątrzrodzinne.

W 2014 r. **procedurą adopcyjną i kwalifikacją do adopcji objęto 75 dzieci.** Wobec **60** dzieci złożono do sądów wnioski o przysposobienie, a w przypadku **45** dzieci, orzeczono przysposobienie zakończone wydaniem prawomocnego

postanowienia. **Reasumując, w roku 2013 adoptowanych zostało 70 dzieci, zaś w 2014 r. tylko 45, liczba adopcji w regionie zmniejszyła się o 36%.**

Głównie były to dzieci w przedziale wiekowym od 1 roku do 4 lat, natomiast w 2014 r. 16 dzieci zostało adoptowanych w wieku od 5 do 9 lat, a 14 dzieci w wieku od 1 roku do 4 lat. Wśród dzieci usynowionych w 2013 r. przeważały dziewczęta (40), chłopców zaadoptowanych zostało 30. W 2014 r. zaobserwowano tendencję odwrotną, 24 chłopców i 21 dziewczynek znalazło rodziny adopcyjne.

18. Interwencyjny ośrodek preadopcyjny.

Sytuacja i potrzeby systemu pieczy zastępczej w regionie podlegają monitorowaniu. Samorząd Województwa Świętokrzyskiego przeprowadził diagnozę sytuacji oraz potrzeb w zakresie utworzenia interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego. W wyniku szczegółowej analizy danych otrzymanych z powiatów regionu świętokrzyskiego wynika, iż na terenie województwa na dzień 29 lipca 2015 r. nie było dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej w wieku od 0 do 1 roku życia wymagających zastosowania specjalistycznej opieki, które kwalifikowałyby się do umieszczenia w interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Przeprowadzone kampanie, inicjatywy promujące wartości rodzinne, propagujące idee rodzicielstwa mają istotny wpływ na kształtowanie się znaczenia rodziny w świadomości społeczeństwa.

Wszystkie dotychczas podejmowane działania przez samorzady różnych szczebli na rzecz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej przyczyniają się do zwiększenia systemu wartości i stabilności rodziny, tym samym wzmocnienia więzi rodzinnych.

Rekomendacje

Na podstawie danych uzyskanych w monitoringu sformułowano następujące rekomendacje:

- Monitorowanie działań samorządów lokalnych w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.
- Promowanie nowych rozwiązań i upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej poprzez organizowanie spotkań, konferencji.
- Rozwijanie infrastruktury społecznej wspomagającej rodziny w opiece nad dziećmi.

- Wprowadzanie nowych form pracy z rodziną.
- Wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie działań wspierających rodzinę.
- Rozwijanie działalności placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.
- Promowanie działań na rzecz pozyskiwania kandydatów na rodziców zastępczych i adopcyjnych.
- Prowadzenie badań i analiz w zakresie optymalizacji rozwoju zastępczych form opieki.
- Zwiększenie liczby koordynatorów i asystentów rodziny.
- Bieżące dostosowywanie rodzaju świadczonej pomocy rodzinom do ich potrzeb.
- Podnoszenie poziomu społecznej świadomości znaczenia rodziny poprzez organizacje przedsięwzięć propagujących wartości rodzinne.

Wykaz schematów:

1. Cele Regionalnego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej.
2. Rodzinna piecza zastępcza.
3. Instytucjonalna piecza zastępcza.
4. Typologia rodzin zastępczych.
5. Podstawowe zadania rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka wg art. 40 *Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*.
6. Elementy systemu pieczy zastępczej.

Wykaz tabel:

1. Kampanie, inicjatywy na terenie powiatów województwa świętokrzyskiego przeprowadzone w latach 2013 i 2014.
2. Wykaz fakultatywnych programów wspierających wartości rodzinne w gminach województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014.
3. Wykaz powiatów Województwa Świętokrzyskiego posiadających opracowany Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w latach 2013 i 2014.
4. Zadania placówek opiekuńczo-wychowawczych według typów.
5. Liczba dzieci z podziałem na wiek w województwie świętokrzyskim umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej w 2013r. i 2014r.
6. Liczba placówek i liczba miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych o poszczególnych profilach w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014, na podstawie danych uzyskanych ze Statystycznej Aplikacji Centralnej.
7. Powiaty na terenie województwa świętokrzyskiego, w których w latach 2013-2014 zorganizowano szkolenia, warsztaty, konferencje dla przedstawicieli instytucjonalnej pieczy zastępczej.
8. Liczba rozwiązanych rodzin zastępczych w województwie świętokrzyskim w 2013 i 2014r.
9. Tematyka wybranych szkoleń, przeprowadzonych dla rodzin zastępczych.
10. Liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka – dane wg powiatów regionu świętokrzyskiego w latach 2013-2014.
11. Liczba dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w powiatach województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014.

12. Liczba dzieci w powiatach województwa świętokrzyskiego, które umieszczone były w rodzinie zastępczej i powróciły do placówki. Liczba dzieci w powiatach województwa świętokrzyskiego, które opuściły pieczę instytucjonalną na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej.
13. Liczba osób pełnoletnich opuszczających rodziny zastępcze, które otrzymały pomoc pieniężną.
14. Liczba osób pełnoletnich opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze, które otrzymały pomoc pieniężną.
15. Liczba osób pełnoletnich opuszczających placówki, o których mowa w art. 88 ust. 1 *Ustawy o pomocy społecznej*, które otrzymały pomoc pieniężną.
16. Mieszkania chronione w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014 w podziale na powiaty.
17. Liczba lokali aktywizujących i liczba miejsc w lokalach aktywizujących w województwie świętokrzyskim w 2014r.
18. Liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, liczba rodzin objętych działaniem koordynatorów, liczba osób w tych rodzinach, liczba dzieci w tych rodzinach w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.
19. Przeciętny czas pracy koordynatora rodziny z rodziną w województwie świętokrzyskim w podziale na powiaty w latach 2013 i 2014.
20. Liczba szkoleń dla koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i liczba koordynatorów rodzinnych, którzy uczestniczyli w szkoleniach w 2013 i 2014r. w powiatach województwa świętokrzyskiego.
21. Liczba placówek wsparcia dziennego w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.
22. Liczba dzieci objętych wsparciem placówek wsparcia dziennego w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.
23. Liczba zatrudnionych asystentów rodzin w gminach województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014 z uwzględnieniem podziału na powiaty.
24. Liczba wyroków eksmisyjnych w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.
25. Liczba podjętych form pracy z rodziną w powiatach województwa świętokrzyskiego w 2013 i 2014 roku.
26. Zaangażowanie organizacji pozarządowych w rozwiązanie problemów rodzin w powiatach województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014.

27. Kwoty wydatkowane przez samorzady powiatowe w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014 na realizację zadań zleczonych fundacjom i organizacjom pozarządowym oraz na rzecz wsparcia rodziny.
28. Liczba zrealizowanych projektów dot. wsparcia rodziny ze środków zewnętrznych w powiatach województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014 wraz z wysokością pozyskanych środków.
29. Formy pracy z rodziną w gminach województwa świętokrzyskiego w podziale na powiaty w latach 2013-2014.
30. Zaangażowanie organizacji pozarządowych w rozwiązywanie problemów rodzin w gminach województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014, w podziale na powiaty.
31. Kwoty wydatkowane przez samorzady gmin na realizację zadań zleczonych fundacjom i organizacjom pozarządowym w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014, w podziale na powiaty.
32. Liczba rodzin wielodzietnych w gminach województwa świętokrzyskiego, objętych wsparciem Ośrodków Pomocy Społecznej, stan na dzień 31.12.2014r. Wykaz gmin, które wprowadziły Kartę Dużej Rodziny w 2014r.
33. Poradnictwo prowadzone przez Świętokrzyski Ośrodek Adopcyjny w 2013 i 2014r.
34. Informacja statystyczna nt. działalności Świętokrzyskiego Ośrodka Adopcyjnego za 2013 i 2014r.
35. Informacja o dzieciach przysposobionych w 2013 i 2014r.

Wykaz wykresów:

1. Liczba instytucji – organizacji pozarządowych, stowarzyszeń na terenie powiatów województwa świętokrzyskiego, działających w obszarze promocji wartości rodzinnych i międzypokoleniowych w latach 2013-2014.
2. Liczba kandydatów na rodziców zastępczych w województwie świętokrzyskim w latach 2013 i 2014.
3. Liczba rozwiązanych rodzin zastępczych w województwie świętokrzyskim w latach 2013 i 2014.
4. Liczba dzieci, które powróciły z rodziny zastępczej do rodziny naturalnej w województwie świętokrzyskim w 2013 i 2014r.

5. Liczba przeprowadzonych szkoleń dla rodzin zastępczych w województwie świętokrzyskim w latach 2013 i 2014.
6. Liczba rodzin zastępczych w województwie świętokrzyskim, które uczestniczyły w szkoleniach w latach 2013 i 2014.
7. Liczba grup wsparcia dla rodzin zastępczych w powiatach województwa świętokrzyskiego w latach 2013 i 2014.
8. Liczba rodzin zastępczych w 2013 i 2014r.
9. Liczba dzieci w rodzinach zastępczych w 2013 i 2014r.
10. Środki finansowe przeznaczone przez powiaty regionu świętokrzyskiego na wsparcie rodzin zastępczych w 2013r.
11. Środki finansowe przeznaczone przez powiaty regionu świętokrzyskiego na wsparcie rodzin zastępczych w 2014r.
12. Liczba punktów poradnictwa specjalistycznego na terenie powiatów województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014.
13. Liczba rodzin objętych wsparciem placówek poradnictwa specjalistycznego na terenie powiatów województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014.
14. Liczba dzieci z pieczy zastępczej w powiatach województwa świętokrzyskiego, skierowanych do Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w latach 2013 i 2014.
15. Liczba dzieci w powiatach województwa świętokrzyskiego, które opuściły placówki opiekuńczo-wychowawcze i powróciły do rodzin naturalnych w latach 2013 i 2014.
16. Liczba posiedzeń zespołów interdyscyplinarnych dot. problemów rodzinnych w gminach województwa świętokrzyskiego z uwzględnieniem podziału na powiaty w roku 2013 i 2014.
17. Liczba asystentów, którzy uczestniczyli w szkoleniach w województwie świętokrzyskim w 2013r. i 2014r.
18. Przeciętny czas pracy asystenta rodziny z rodziną w województwie świętokrzyskim w 2013r. i 2014r.
19. Przyczyny zakończenia pracy asystenta rodziny z rodziną w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.
20. Liczba zawartych kontraktów socjalnych oraz liczba osób objętych kontraktem w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.

21. Liczba osób i rodzin, którym przyznano świadczenia pieniężne w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.
22. Liczba osób i rodzin, którym przyznano świadczenia niepieniężne w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.
23. Podział środków z Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w 2013r. w powiatach województwa świętokrzyskiego.
24. Podział środków z Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w 2014r. w powiatach województwa świętokrzyskiego.